

**ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

İlyas ÖZTOK

**FİZİKİ ÇEVRENİN İNSAN PSİKOLOJİSİ ÜZERİNE ETKİLERİ VE SUÇ
İLİŞKİSİ**

ÇEVRE MÜHENDİSLİĞİ ANABİLİM DALI

ADANA, 2009

ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**FİZİKİ ÇEVRENİN İNSAN PSİKOLOJİSİ ÜZERİNE ETKİLERİ
VE SUÇ İLİŞKİSİ**

İlyas ÖZTOK

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ÇEVRE MÜHENDİSLİĞİ ANABİLİM DALI

Bu tez 22 / 12 / 2009 Tarihinde Aşağıdaki Jüri Üyeleri Tarafından Oybirliği İle Kabul Edilmiştir.

İmza.....

İmza.....

İmza.....

Prof. Dr. Ahmet YÜCEER

Doç. Dr Fuat BUDAK

Yrd. Doç. Dr Oğuz KUTLU

DANIŞMAN

JÜRİ

JÜRİ

Bu tez Enstitümüz Çevre Mühendisliği Anabilim Dalında hazırlanmıştır.

Kod No:

Prof. Dr. İlhami YEĞİNGİL

Enstitü Müdürü

İmza ve Mühür

Not: Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunundaki hükümlere tabidir.

ÖZ
YÜKSEK LİSANS TEZİ

**FİZİKİ ÇEVRENİN İNSAN PSİKOLOJİSİ ÜZERİNE ETKİLERİ
VE SUÇ İLİŞKİSİ**

İlyas ÖZTOK

**ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ÇEVRE MÜHENDİSLİĞİ ANABİLİM DALI**

Danışman : Prof. Dr. Ahmet YÜCEER
Yıl : 2009, **Sayfa:** 91
Jüri : Prof. Dr. Ahmet YÜCEER
Doç. Dr. Fuat BUDAK
Yrd. Doç. Dr. Oğuz KUTLU

Yaşam devam ederken, insan hayatta kalabilmek için bütçesine uygun en iyi meskende kalmak ister. Çoğu zaman istemediği koşullar altında zararlı etkilere maruz kalır. İnsan bu psikolojik entropiyi dışa vururken kimi zaman psikosomatik sonuçlarla, kimi zaman da saldırganlıkla ifade eder. Topluma yansıyan kısmı ise; insanların suç işleyerek cezaevine girme haberleridir.

Bu çalışmada insanın suç işlemesine neden olan bir çok sosyal etkenin yanında çevresel şartların etkileri incelenmiştir. Bu bağlamda Adana'da bir kısım çevresel faktörler araştırılmış, Adana Ceza İnfaz Kurumları'nda kalan Hükümlü ve Tutuklulara yapılan anket çalışması ve sonuçlarıyla ilişkili tespitler yapılmıştır.

Varılan sonuçlardan en önemlisi suç işlenmesine kötü çevre şartlarının etkisi olduğu kadar, bu şartların olumsuz sosyal ortamları da meydana getirebildiğidir.

Anahtar Kelimeler: Çevre, Kriminoloji, Psikosomatik, Gecekondu, Suç,

ABSTRACT

M.Sc. THESIS

ENVIRONMENTAL EFFECT ON HUMAN KIND PSYCHOLOGY AND CRIME RELATIONSHIP

İlyas ÖZTOK

**DEPARTMENT OF ENVIRONMENTAL ENGINEERING
INSTITUTE OF NATURAL AND APPLIED SCIENCES
UNIVERSITY OF ÇUKUROVA**

Supervisor : Prof.Dr. Ahmet YÜCEER

Year : 2009, **Pages:** 91

Jury : Prof.Dr. Ahmet YÜCEER

Doç. Dr. Fuat BUDAK

Yrd. Doç. Dr. Oğuz KUTLU

People desire to stay in their best residence according to their budget while life goes on. Most of the time, people are exposed to the harmful effects under undesired conditions. As people reflect that psychological entropy, their behaviours result in sometimes psychosomatic consequences, sometimes also aggression. Reflection part of it in society is also news about people who are prisoned because of committing crime.

In this study, a lot of people in the affected by environmental conditions with social factors that cause crime were investigated. In this context, some environmental factors are researched in Adana through surveying of the prisoners and convicts staying in Adana Penal Institutions and the collected data were evaluated the results .

The most important result is that there is an impact of environmental conditions on committine crime and these conditions also bring about negative social environment as well.

Key Words: Environment, Criminologie, Psychosomatic, Shanty, Crime

TEŞEKKÜR

Öncelikle bu alıőmanın yapıldığı Çukurova Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Çevre Mühendisliği Anabilim Dalına teşekkür ederim.

Tez çalışmalarında yardımlarını esirgemeyen, fikirleri ile önümü aydınlatan danışmanım sayın Prof. Dr. Ahmet YÜCEER'e, Ceza İnfaz Kurumlarındaki bilimsel çalışmaları ile tezime ışık tutan Sosyal alıőmacı Ali KARAŞOĞLU'na, eğitim sürecinde gerekli hoşgörüyü esirgemeyen Adana F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu idarecileri ile personeline ve beni her zaman destekleyen ve cesaretlendiren eşim Fatma Öztok'a teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER	SAYFA
ÖZ	I
ABSTRACT	II
TEŞEKKÜR	III
İÇİNDEKİLER	IV
ÇİZELGELER DİZİNİ	V
ŞEKİLLER DİZİNİ	VI
SİMGELER VE KISALTMALAR	VII
1.GİRİŞ	1
1.1. Çevre ve Çevre Sorunları.....	3
1.1.1. Hava Kirliliği.....	4
1.1.2. Su Kirliliği.....	6
1.1.3. Katı Atıklar.....	8
1.1.4. Gürültü Kirliliği.....	10
1.1.5. Çarpık Kentleşme.....	14
1.2. Psikosomatik Hastalıklar.....	27
1.3. Kriminoloji (suç bilimi).....	31
1.4. Çocuk ve Suç.....	41
2. ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR	54
3. MATERYAL VE METOD	61
3.1. Materyal.....	61
3.2. Metod.....	61
4. BULGULAR VE TARTIŞMA	62
5. SONUÇLAR VE ÖNERİLER	72
KAYNAKLAR	76
ÖZGEÇMİŞ	81
EKLER	82

ÇİZELGELER DİZİNİ

SAYFA

Çizelge 1.1. Adana havaalanında yapılan gürültü ölçüm değerleri.....	13
Çizelge 1.2. Havaalanı çevresel gürültü sınır değerleri.....	13
Çizelge 1.3. Çeşitli ülkelere ait nüfus ve kentleşme oranları.....	16
Çizelge 1.4. Adana nüfusu.....	16
Çizelge 1.5. Adana merkez ilçe nüfusları.....	17
Çizelge 1.6. Göçün ruh sağlığı üzerine etkilerine dair bulgular.....	21
Çizelge 1.7. Göç edenlerde bedensel yakınmalar.....	22
Çizelge 1.8. Geçmişte suçluluk durumuna bir bakış.....	33
Çizelge 1.9. Hiçbir önlem alınmaması durumunda iklim değişikliğinin insan sağlığına olan etkilerinin sonuçları.....	37
Çizelge 4.1. Ankete katılanların cezaevinde bulunma nedeni.....	64
Çizelge 4.2. Ziyarete gelinen yakınların (mahkumların) suç dağılımı.....	64
Çizelge 4.3. Niğde CİK mahkumların suç dağılımı.....	64

ŞEKİLLER DİZİNİ

SAYFA

Şekil 5.1.Fiziki evre sorunları ile ilgili kısır döngü.....72

SİMGELER VE KISALTMALAR

TBMM: Türkiye Büyük Millet Meclisi

ABD : Amerika Birleşik Devletleri

AB : Avrupa Birliği

JICA : Japon Uluslar arası İşbirliği Ajansı

IPCC : 1998 Yılında Kurulan Hükümetler Arası İklim Değişikliği Paneli

AKKM: Emniyet Genel Müdürlüğü Ana Komuta Kontrol Merkezi

CİK : Ceza İnfaz Kurumu

1. GİRİŞ

İnsan doğduğu günden itibaren fiziksel ve ruhsal gelişimini etkileyebilecek bir ortam içinde büyür. Bağ, bahçe gibi kırsal alanlar kadar dar alanların, kısa sokakların da olduğu bu ortamlara fiziki çevre denir. Geçmişten günümüze insan, fiziki çevrenin insanın ruh yapısını nasıl etkilediğini, insanı nasıl yönlendirdiğini merak etmiştir. İnsan davranışlarını inceleyen, diğer bir tanımı ile ruhaniyet bilimi olarak adlandırılan psikoloji, günümüzün en popüler bilim dalları arasındadır. Bu çalışmada insan psikolojisini, fiziki çevrenin nasıl etkilediği, bu durumun suç işlenmesinde ne kadar etkili olduğu Çevre Mühendisliği'nin bakış açısıyla araştırılmıştır. Konunun sosyal bir konu olması sebebiyle Çevre Mühendisliği ve benzeri teknik sınıflar için giriş kısmı geniş tutularak konu anlaşılır kılınmaya çalışılmıştır. Çıkış noktası ise cezaevleridir (Adana F Tipi, 2007).

Bireylerden oluşan toplum, yaşamı daha düzenli ve yaşanılır kılmak için bir takım kurallar koymaktadır. Yazılı hale getirilen bu kuralların bütünü kanun olarak adlandırılır. Kanunlara aykırı davranış sergileyenler ise yine toplumun isteği doğrultusunda topluma uyum sağlayabilecek hale gelmesi için toplumdan uzaklaştırılarak ceza infaz kurumlarına yani cezaevlerine konulur. Topluma uyum sağlayacağı kadar süreyi cezaevlerinde geçiren kişiler ise tekrar topluma salıverilmektedir. Günümüzde bu durum hukuksal ve kurumsal anlamda gelişme göstermiş ve sistemli hale gelmiştir. Kanun yapıcı olan TBMM, halkın iradesi ile seçilen milletvekillerinin çalışmaları doğrultusunda yine halkın kabul etmediği aykırı davranışları yazılı hale getirerek kanunlaştırmaktadır. Bu kanunlara aykırı davranışlar cezalandırılmakta ve cezaevlerine konulmaktadır. Yani toplum suç işleyeni, toplumun dışına itmektedir. Toplum suçu ve suçluyu kabul etmemektedir. Dünyada cinayet işleyen bir suçlunun kabul gördüğü bir topluma rastlanması mümkün değildir.

Bu çalışmada aykırı davranış sergileyen yani suç işleyen insanlar, insanların bu davranışı sergilemeden önceki halleri, yaşadıkları çevre ve sonrasının irdelenmesi söz konusudur. Neticede insanın psikolojik bir yapısının olması ve suç işlerken bu psikolojiye etki eden unsurların olması kabul edilen bir gerçektir.

Suç işlerken oluşan ruh haline neden olan ya da bu durumu hazırlayan etkenler vardır. Bu etkenlerin çeşitliliği, gelişmişliği ve çağdaşlığı beraberinde suçların da çeşitlilik göstermesini sağlamıştır. Her ne kadar suçlar çeşitli olsa da geçmişten günümüze bunu yapan suçlu insanın, dünya üzerinde çok da değişmeyen özellikleri vardır.

Ülkemiz şartlarında bu özellikleri harekete geçiren ve ortam sağlayan sebepler ekonomi, göç...vb sosyal durumlarla izah edilmiş, fiziki çevrenin etkilerinden çok az bahsedilmiştir. Aynı zamanda suça neden olan sebepler arasında sadece fiziki çevreyi değerlendirmekte yarıdır.

Bu çalışmada suç işleyenlerin genel olarak varoşlar olarak tabir edilen gecekondulu mahallelerinden çıktığı tespiti yer almaktadır. Kentleşme oranının % 70 olduğu ülkemizde varoşların fiziksel anlamda oldukça kötü olduğu bilinmektedir. Adana ili, cezaevlerine gelen insanların % 90'nına yakınının fiziki çevre koşullarının kötü ve çarpık kentleşmenin, gecekondulaşmanın yoğun olduğu; devlet hizmetlerinin yeterli olarak götürülemediği yerleşim merkezlerinden olması yönüyle dikkat çekici olup, bu ilişki çalışmada önemli yer tutmaktadır. Varoş tabir edilen mahalleler için Karaşoğlu (2006) yaptığı çalışmada göç yoluyla oluşan Yeşilevler mahallesi, Küçükdikili beldesinin Barbaros mahallesi, Anadolu, Şakirpaşa ile Dağlıoğlu mahallelerini örnek olarak vermiştir.

Fiziki çevrenin kötü olması ekonomik problemler ve göç gibi unsurları da tetiklemektedir. Ayrıca ruhsal sorunlara ve psikosomatik rahatsızlıklara yol açmaktadır (Keleş, 1972., Dönmezer, 1975).

Çalışmada sadece kenar mahalleler değil yoğun apartmanlaşma olan bölgeler de değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Ayrıca anket vb. çalışmalarının verileri değerlendirilmek suretiyle varoşlar ziyaret edilmiş, buralarda yaşayan insanlarla yapılan mülakatlarda kişilerin birçok sorundan şikayetçi oldukları, belli bir stres altında oldukları yerinde görülmüştür. Anket çalışmaları Adana F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu ve Niğde E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'nda kurum çalışanı olan Sosyal Hizmet Uzmanları tarafından yapılmıştır. Yaptıkları çalışmaları bilimsel zeminde gerçekleştiren Sosyal Hizmet Uzmanları Ceza İnfaz Kurumlarındaki anket

çalışmalarını “Karasar’ın araştırma modelleri sınıflandırmasına göre ilişkisel tarama modeli” uygulayarak değerlendirmişlerdir. Bütün bunlardan hareketle birtakım imkanlardan yoksun, çarpık kentleşmenin yoğun olduğu, birçok sorunu bünyesinde barındıran varoşlarda ve benzer yerleşim yerlerinde yaşayan bireylerin fiziki çevreden kaynaklı bozulan psikolojisi ve suç ilişkisinin tespit edilerek ilişkinin oranını tespit edebilmek ve suçun önlenmesinde Çevre Mühendisliğinin ilgi alanına giren konulara değinmek bu çalışmanın ana temasını oluşturmaktadır.

1.1. Çevre ve Çevre Sorunları

Birbirlerine ayrılmaz bir şekilde bağlı ve biri diğerine sürekli tesir eden toprak, hava ve su, yaşadığımız çevreyi meydana getirir. Diğer bir tanımıyla canlı varlıkları etkileyen dış tesirlerin tümüne çevre adı verilir. Bütün insanların kirlenmemiş, temiz bir ortamda yaşama arzuları doğuştan getirdikleri bir özelliktir (Karpuzcu,1994).

Artan nüfus, gelişen endüstri ve ülkelerin tabii varlıklarını tehdit eden kirlenmeler, çevre sorunlarını son yıllarda insanlığın en önemli konularından biri haline getirmiştir. Havası ve suyu kirlenmemiş, toprağı bozulmamış, gürültüden ve diğer kirlilikten uzak, temiz, güzel, yeşil ve sağlıklı bir çevre, yirmi birinci yüzyılda yaşayan kişilerin en büyük isteğı, insanlığın da geleceğe huzurla bakabilmesinin en önemli teminatıdır (Türk Çevre Vakfı (TÇV), 1995).

Çevre kirlenmesinin tarifi ise farklı şekillerde olmuştur. Farklı bilim dallarını ilgilendiren bir konu olduğundan herkesi tatmin edecek bir çevre kirlenmesi tarifi vermek mümkün değildir. Asıl önemli olan kirlilik unsurlarının birkaçının kompleks tesirlerde bulunmasıdır. İnsanların yaşam alanlarında her bir kirliliğın farklı oranlarda bulunması insanları daha fazla etkiler. Çalışmamızda çevre sorunları ele alınırken Avrupa Birliğı ile Türkiye arasındaki mevzuat uyumu da göz önünde bulundurularak çevre alt başlıkları içerisinde konumuzu yakından ilgilendirmesi münasebeti ile aşağıdaki çevre sorunları ele alınmıştır (Derilioğlu, 2007).

- 1) Hava kirliliğı
- 2) Su kirliliğı

- 3) Katı atık
- 4) Gürültü kirliliği
- 5) Çarpık kentleşme

1.1.1. Hava Kirliliği

Hava kirliliği, atmosferde toz, gaz, duman, koku, su buharı şeklinde bulunabilecek olan kirleticilerin insan ve diğer canlılar ile eşyaya zarar verici miktarlara yükselmesi olarak tarif edilebilir (TÇV, 1995).

Havanın gerek insan sağlığına, gerekse tabiata zarar verici hale gelmesi, kirletici denem unsurların fazlalaşmasıyla olur. Kirleticiler, belirli bir kaynaktan atmosfere bırakılan birincil kirleticiler ve atmosferdeki kimyasal reaksiyonlar sonucu meydana gelen ikincil kirleticiler olarak ikiye ayrılır. Bu kirleticilerin, havada belli ölçülerin üstüne çıkması halinde hava kirliliği meydana gelmektedir (TÇV, 1995).

Hava kirliliğinin sebepleri: Türkiye de bilinen hava kirliliği genel olarak evsel ısınma ve taşıtlardan kaynaklanmakta, endüstriyel merkezlerde bu kaynakların üzerine endüstri emisyonlarından meydana gelen kirlilik eklenmektedir. Son yıllardaki hızlı ve plansız şehirleşme, endüstrilerin yer seçiminde yapılan hatalar ve endüstri emisyonlarına etkili bir arıtımın uygulanmaması, dünyada 1960'lı yıllarda çözülmüş olan lokal kirlilik sorunlarının Türkiye’de hızla artmasına neden olmuştur. Türkiye’de çevre kirliliğine neden olan endüstri türleri; enerji, gübre, demir çelik, şeker, çimento, petrokimya, metal endüstrisi olarak sıralanabilir (Karpuzcu, 1994).

Hava kirliliğinin insan ve çevresine etkileri:

İnsan sağlığına etkileri: Hayatın temel unsuru olan hava, insanlara solunum imkanı sağladığına göre havadaki kirliliğin önemi açıktır. Havanın taşıdığı karbon parçacıkları, ozon, karbonmonoksit, kükürtdioksit, doymamış hidrokarbonlar, aldehytler, kanserojen maddeler gibi kirleticiler, insanların solunum yollarını etkileyerek normal mekanizmasını bozar. Bronşlarda iltihaplara ve daralmalara sebep olur. Bu değişmeler sonunda da kronik bronşit ve anfizem gibi rahatsızlıklar meydana gelir. Ayrıca kirli hava nefes darlığına ve başka sıkıntılara yol açar.

Araştırmalar, akciğer kanserinin meydana gelmesinde ve artmasında da hava kirliliğinin önemli bir rolü olabileceğini göstermektedir (TÇV, 1995).

Kirli havayı kimse sevmez. Havadaki gazlar, tozlar vb. kirleticiler yaşama ortamlarında insanların saçları, vücutları ve eşyaları üzerinde rahatsız edici etkiler yapar. Bunlara insanlar aşırı tepki gösterir ve sinirlenirler. Televizyonlarda saç ve vücut temizleyici maddelerin reklamları çok yoğun yapılmaktadır. Bu tepkiler ve sınırlar insanlar üzerinde yoğun bir strese neden olurlar.

Geçmiş yıllarda hava kirlenmesinin sebep olduğu toplu ölümlerden en çok bilineni 1948 yılında ABD'nin Pensilvanya eyaletinde Donora şehrinde vadide yaşayan 14.000 kişiden 600'ünün rahatsızlanması sonucu ortaya çıkmıştır. Yoğun sis ve fabrikalardan atmosfere bırakılan kirleticiler nedeni ile 600 hastanın 20'si ölmüştür. Benzeri bir hadise 1952 yılında Londra da olmuş ve 4000 kişi ölmüştür (TÇV, 1995).

Adana'da hava kirliliğinin incelenmesi

Türkiye'de hava kalitesi Çevre ve Orman Bakanlığı tarafından takip edilmektedir. www.havaizleme.gov.tr adresinden günlük, haftalık, aylık, periyodik olarak anlık ve geçmişe dönük hava ölçüm değerleri izlenebilmektedir. Adana'da yapılan ölçümlerde kış aylarında değerlerin yükseldiği fakat standartları aşmadığı görülmüştür. Hava kirlilik parametrelerinin kış aylarında en çok 18.00-24.00 saatleri arasında arttığı ve rüzgar hızlarının özellikle rakımın düşük olduğu kısımlarda yavaş olmasından dolayı bu kirlilik parametrelerinin dağılmayıp birikim yaptığı değerlendirilmektedir. Adana'da her ne kadar ölçümler sınır değerlerin altını gösterse de bazı mahallelerin de yapılacak ölçümlerin daha farklı olduğu, sınır değerlerin aşıldığı görülecektir. Müstakil evlerden oluşan yerleşim yerlerinin yanında Adana'da yoğun bir apartmanlaşma oranı vardır. Apartmanlar belli yerlerde yoğunlaşmaktadır. İklim şartlarının elverişli olması nedeni ile evsel ısınmalarda ekseri olarak elektrik kullanılmaktadır. Gecekonduların, çarpık kentleşmenin, evlerin çok sık ve yoğun ve bitişik olduğu yerlerde ise odun ve kömürün yanı sıra yoksulluktan kaynaklı lastik, paçavra yakılmaktadır. Bu yerlerde gözle görülen, nefes alırken hissedilebilen oranda bir hava kirliliği söz konusudur. Genelde Seyhan nehri boyunca ve çevresinde (23 rakımlı olmasından dolayı) hava sirkülasyonu az olmakta ve tek-çift katlı bitişik

evlerin olduğu bu alanda kirlilik daha iyi hissedilmektedir. Rakımın 80 m. olduğu daha yüksek olan yerlerde ise -yeni adana olarak tabir edilir- ekonominin etkisiyle ısıtma- soğutma amaçlı olarak elektrik enerjisi kullanılmakta ve hava sirkülasyonu olmasından dolayı da hava kirliliği daha az hissedilmektedir. Bu durum da her yıl basında yer almaktadır. Nefes alırken boğaz yanmakta hatta yıkanan çamaşırlar bile asılamamaktadır. Göç alınan mahallelerde yoğunlaşan bu kirlilik özellikle kış aylarında görülmekte, yaz aylarında ise bu yerleşim yerlerine yakın olan tarlalardan ve fabrikalardan gelen kirlilik ağırlıklı olarak baş göstermektedir. Aşırı sıcaklarla birlikte tesiri de artmaktadır.

1.1.2. Su Kirliliği

Suya karışan maddeler, suların fiziksel, kimyasal ve biyolojik özelliklerini değiştirerek “su kirliliği” olarak adlandırılan olguyu ortaya çıkarır. Söz konusu özellik değişimleri, aynı zamanda sularda yaşayan çeşitli canlı varlıkları da etkiler. Böylece su kirlenmesi sucul ekosistemlerin etkilenmesine, dengelerin bozulmasına ve giderek doğadaki tüm suların sahip oldukları kendi kendilerini temizleme kapasitesinin azalmasına veya yok olmasına yol açabilir. Su kirliliğini kısaca “antropojen etkiler sonucunda ortaya çıkan, kullanımı kısıtlayan veya engelleyen ve ekolojik dengeleri bozan kalite değişimleri” olarak tanımlamak mümkündür (TÇV, 1995).

Su kirliliği; evsel ve endüstriyel atıkların su ortamlarına arıtılmaksızın boşaltılmaları, tarımda verimi arttırma amacıyla kullanılan doğal ve yapay maddelerin su ortamlarına taşınmaları gibi sebeplerle gerçekleşir.

Suların mikrobiyolojik kirlenmesi:

Sularda bulunan ve insan sağlığı açısından zararlı biyolojik etkenler arasında patojen bakteriler, virüsler ve parazitler gelmektedir. Suların neden olduğu enfeksiyöz etkenler, hastalar ve portörler tarafından çevreye yayılmaktadır. Yörenin coğrafi konumu, alt yapı tesisleri, atık maddelerin gördüğü işlem, toplumun sosyo-ekonomik yapısı gibi birçok faktöre bağlı olarak, patojen bakteriler ve diğer mikroorganizmalar dışkı ve benzeri yollarla sulara ulaşmaktadır. İçme suyu, oral-

fekal enfeksiyon zincirinin en önemli halkasıdır. Suyla geçen enfeksiyonların önüne geçilmesi, büyük ölçüde suyun bakteriyel kirliliğinin önlenmesi, suyun dezenfekte edilmesi ile olasıdır. Bilim adamları ve sağlık kuruluşları temiz su elde etmek için çalışmakta, su standartları geliştirmekte, içilebilir ve kullanılabilir özellikte olan sular için belirli kriterler ortaya koymaktadır.

Su ile ilişkili hastalıklar; sudan kaynaklanan hastalıklar, su yokluğundan kaynaklanan hastalıklar, suda yaşayan canlılarla bulaşan hastalıklar ve su ile bağlantılı vektörlerle yayılan hastalıklar olarak gruplandırılabilir.

Acehan (2007) yaptığı araştırmada Adana il genelinin bakteriyolojik olarak kirlilik profilini ortaya çıkarmak amacı ile 656 odak belirlenmiş ve sağlık müdürlüğü ekipleriyle koordineli olarak bakteriyolojik numuneler alınmıştır. Suların bakteriyolojik kontrollerinde suyun hijyenik kalitesinin tayini bakımından yapılması gerekli olan bir seri muayene ve kontrol zincirinin ilk halkasını “koliform bakteriler” in aranması teşkil etmektedir. İçme sularında koliform bakterilerin varlığı tehlike arz ettiğinden dolayı İnsani Tüketim Amaçlı Sular Hakkında Yönetmelik hükümlerine göre içme sularında koliform bakteri grubu istenmemektedir. Yapılan bu çalışmada su temini sisteminde bakteriyolojik kirlilik miktarı oranı kaynakta % 9.8, isale hattında % 17.6, ana depoda % 41.7, şebekede % 14.25, bina deposunda % 7.6, iç şebeke sisteminde % 8.8 olarak tespit edilmiştir. İlimizde bakteriyolojik kirlenme potansiyelinin en fazla olduğu kısımların ana depolar olduğu görülmüştür. Adana il merkezinin içme ve kullanma suyu ihtiyacı önceleri 139 adet içme suyu kuyusundan temin ediliyordu. Fakir bölgelerde genellikle düşük rakımlı olan bu alanlarda su kirliliğinden kaynaklı hastalıklara rastlanmaktaydı (Yüceer, A., Özay, A., 1996).

Daha sonra Çatalan barajından su ihtiyacı karşılanmaya ve şebeke boruları yenilenmeye başlayınca içme suyu % 98 oranında temiz olmuştur (Yüceer, A., Ersu, Ç., 2009).

Adana ilinde 1997-2006 yılları arasında İl Sağlık Müdürlüğü tespitlerine göre içme suyundan bulaşan hastalıkların başında Amipli Dizanteri gelmektedir. 1997'den 2006'ya doğru bakıldığında Amipli Dizanteri vaka sayısında bir azalmanın olduğu görülmektedir. Ancak Hepatit B vakasında bir artışın olduğu görülmüştür. Amipli Dizanteri vaka sayısındaki azalma; sağlık hizmetlerinin kalitesinin artması, toplumun

bilinçlenmesi gibi nedenlere dayandırılrsa bile Hepatit B vakasındaki artışla çelişkili görülmüştür. Yüceer A ve Özay A'nın 1996 yılında yaptığı çalışmada Adana'nın fakir bölgelerindeki içme suları; bakteriyolojik olarak kirli vaka sayısı az, zengin bölgelerdeki içme suları; bakteriyolojik olarak temiz, vaka sayısı fazla olarak bildirilmiştir. Bu duruma, sağlık hizmetlerinin yetersiz olduğu fakir bölgelerde sağlık kurumlarına başvuru oranının yetersiz olması ve bu nedenle tutulan kayıtların gerçeği tam olarak yansıtmamasının neden olabileceği olasılığı üzerinde durulmuştur (Acehan, 2007).

Bu duruma yol açan ana sebeplerin başında kırsal bölgelerdeki içme suyu kaynaklarının korunmaması, evsel atık su ve katı atıkların gelişigüzel etrafa yani bahçelere ve ortak alanlara bırakılması, kırsal bölgelere etkin çevre sağlığı hizmetlerinin götürülmemesi gibi nedenlerin sebep olduğu düşünülmektedir (Acehan, 2007).

İnsanlar kirliyi görünce strese girmektedirler. Çünkü yoksul, gelişmemiş, çarpık yapılaşmanın olduğu yerlerde düzensiz su teminin yanında sokaklarda su birikintileri, atık suların sokaklara ve yakın çevreye boşaltılması nedeni ile insanlarda mikroplu su endişesi oluşmakta ve suları kullanamamaktadırlar. Burada stresin yanında huzur bozulmakta, yönetime güven ve saygı azalmaktadır. Kirliliğe maruz kalan halk basından takip edildiği üzere “devlet yok mu?, yetkili yok mu?” diye tepki göstermektedir. Unutulmamalıdır ki susuz bir hayat düşünülemez.

1.1.3. Katı Atıklar

İnsanların sosyal ve ekonomik faaliyetleri sonucunda işe yaramaz hale gelen ve akıcı olabilecek kadar sıvı içermeyen her tür madde ve malzemeyi “katı atık” olarak tanımlamak mümkündür. Ev, sokak, park, okul ve hastane gibi yerlerden alınan süprüntü ve çöpler; ticari, tarımsal ve endüstriyel faaliyetler sonucu ortaya çıkan katı atıklar ile su ve atık su arıtma tesislerinde üretilen çamurlar buna dahildir (TÇV, 1995).

Katı atıklardan kaynaklanan başlıca sorunlar ve mevcut atık yönetimi:

Gelişmemiş ülkelerde katı atıklar uygun koşullar altında biriktirilmemekte ve toplanan atıklar “imha sahası” veya “çöplük” denilen alanlara gelişigüzel dökülüp kendi hallerine bırakılmaktadır. Bazı sahil kentlerinde ise katı atıkları denize atılmaktadır. Bu şekilde sağa sola saçılmış çöpler insanları rahatsız etmektedir. Bu görüntü sınırları ve huzuru bozmaktadır (Karpuzcu, 1994).Yer yer bazı belediyelerin bu hizmeti yerine getirememesi sonucu toplumun rahatsız olduğu basından da takip edilebilmektedir.

Sayıştay Başkanlığı'nca 2007 yılından yapılan “Türkiye’de atık yönetimi – Ulusal Düzenlemeler ve Uygulama Sonuçlarının Değerlendirilmesi- Performans Denetim Raporu” nda AB müktesebatına uygun olarak da değerlendirilen katı atık hususu müktesebata uyum için en yüksek maliyet gerektiren çevre konularının başında gelmektedir ve şu değerlendirmelere yer verilmektedir: Öncelikle sayıları henüz 16 olan düzenli depolama alanlarının hızla artırılması ve mevcut vahşi depolama alanlarının zaman geçirilmeden, belirli bir program dahilinde rehabilite edilmeleri gerekmektedir. Türkiye'nin tek tehlikeli atık bertaraf tesisi olan İZAYDAŞ, ülkemizde yılda üretilen 2 milyon ton tehlikeli atığın sadece % 5'ini bertaraf edebilmekte, doğal ortamlara kontrolsüz bırakılan ya da evsel atıklarla birlikte belediye çöplüklerine atılan tehlikeli atıklar, insan ve çevre sağlığı açısından ciddi bir tehdit oluşturmaktadır. Enfeksiyon kaynağı olan ve başta Hepatit ve AIDS gibi bulaşıcı hastalıkların insanlara bulaşmasında yüksek risk içeren tıbbi atıklar da, büyük illerdeki bazı iyi uygulama örnekleri dışında genellikle herhangi bir işlemten geçirilmeden, doğrudan belediye atık depolama alanlarına gelişigüzel dökülmektedir.

Adana'da oluşan atıkların toplanması ve taşınması mevcut Belediye Kanunlarına göre iki ilçe belediyesi (Seyhan ve Yüreğir) ve 17 İlk Kademe Belediyeleri tarafından, bertarafı ise Adana Büyükşehir Belediyesi tarafından yapılmaktadır. Bugün için Adana Büyükşehir Belediyesi sınırlarında, katı atıklar toplandıktan sonra Sofulu Depolama sahasına taşınmaktadır. Sahanın işletilmesi müteahhit tarafından yapılmaktadır.

Kentte yapılan iyileştirme çalışmaları toplumun huzurunu sağlamak içindir. Bedenen ve ruhen sağlıklı bir toplum oluşturmak için bu çalışmalar yapılmazsa

gelişmiş bölgelere nazaran geri kalmış bölgelerde, çarpık yapılaşmanın olduğu, çöplerin gelişigüzel bırakıldığı, belediye hizmetlerinin giremediği yerlerde pislikten rahatsız olan huzursuz olacak ve neticede stresli bir toplum meydana gelecektir. Katı atıklardan kaynaklanan sorunlar ise aşağıda verilmiştir.

1- Toplum sağlığı ile etkiler: Uygun koşullar altında biriktirilmeyen veya ne gibi kriterler göz önüne alınarak seçildiği belli olmayan sahalara rasgele dökülen çöpler, tehlikeli mikroplar ve hastalık taşıyıcı canlılar için çok müsait bir üreme ortamıdır. Örneğin bazı büyük şehirlerimizde yaz aylarında yapılan tüm ilaçlama çalışmalarına rağmen önu bir türlü alınamayan sinek probleminin ana kaynağı çöplük sahalarıdır.

2- Düzensiz depolama uygulamaları ile ilgili sorunlar: Ülkemizde katı atıkların bertaraf edilmesi genelde ilkel arazi doldurma yöntemi ile yapılmaktadır. Bu tür düzensiz depolama sahalarda ki çöp yığınlarından kontrolsüz olarak yayılan tozlar, sızıntı suları ve gazlar çevreyi önemli ölçüde kirletir.

3- Katı atıklardan gaz çıkışı: Katı atıklar içindeki organik bileşiklerin oksijensiz (anaerobik) ortamda parçalanması neticesinde çöp gazları denilen ürünler ortaya çıkar. Depolama sahasında çöp gazlarını toplamak için uygun bir altyapı meydana getirilmediği takdirde ortaya çıkan bu gazlar tehlike meydana getirmektedir.

4- Sızıntı suyu ve kontrolü: Yağış sularının, yüzeyden akan suların veya yeraltı suyunun tam olarak stabilize olmamış çöpler ile temas etmesi sonucu parçalanma ürünleri çöp depolama hücrelerinin dışına taşınarak çevre kirliliğine sebep olur (Karpuzcu, 1994).

1.1.4. Gürültü

Fiziksel bir olay olarak ses; “esnek bir ortam içinde periyodik titreşimler yapan bir kaynağın ortamın denge basıncında değişimler meydana getirmesi ve bu basınç dalgalarının sabit bir hız ve belirli bir faz farkı ile ortamın uzak noktalarına kadar iletilmesi” şeklinde tanımlanmaktadır. Fiziksel olarak gelişigüzel yapılı ve birbiri ile uyumlu frekans bileşenleri olmayan ses düzenleri, gürültü olarak tanımlanır ve bunlar kısaca istenmeyen, rahatsız edici seslerdir (Karpuzcu, 1994).

Gürültü; insanların işitme sağlığını ve algılamasını olumsuz etkileyen, fizyolojik ve psikolojik dengelerini bozabilen iş performansını azaltan, çevrenin hoşluğunu ve sakinliğini yok ederek niteliğini değiştiren önemli bir çevre kirliliği türüdür. Öncelikle gürültünün insan ve toplum sağlığı açısından kabul edilebilecek en yüksek düzeylerinin ortaya konması, daha sonra incelenen çevredeki mevcut gürültü koşullarının ölçüm ve tahmin yöntemleri ile belirlenmesi ve bunlara bağlı olarak da gürültünün bir sistem içinde kontrol altına alınması çalışmalarının yapılması gerekmektedir (TÇV, 1995).

Soruna fazla eğilmeyen gelişmemiş ülkelerde; alt yapı yetersizliği, endüstri de yeni tekniklerin uygulanmasında bilgi eksiklikleri, büyük kentler ve çevresinde kontrolsüz nüfus artışları, plansız ve düzensiz kentleşmeler, yeni ulaşım sistemlerinin planlanmasında çevresel etki değerlendirmelerinin yapılmaması, eğitim eksiklikleri, temel hizmetlerdeki yetersizlikler, teknik güçlüklerden kaçınma kaygısı, ilgili devlet kuruluşlarının arasında koordinasyonun kurulmamış olması ve en önemlisi ekonomik sebepler sorunun çözümünü geciktirmektedir.

Gürültünün insan ve toplum sağlığına etkileri

Gürültü Dünya Sağlık Teşkilatı'nın (WHO) “ kişinin fiziksel, zihinsel ve sosyal yönden tam bir iyilik durumu” şeklinde tanımladığı insan sağlığı için bir risk olması yanı sıra, insanın hareketlerini engellemesi, ilgilerine ters düşmesi, ciddi bir stres ve açık bir rahatsızlık meydana getirmesi sebepleriyle, daha çok öznel yönü vurgulanarak kısaca “istenmeyen ve sakıncalı ses” olarak tanımlanmaktadır. Günümüz kent insanının yıpratıcı çalışmalar ile bozulan fizyolojik ve psikolojik sağlığı, gürültü etkilenmesi ile artmış ve gürültüye dayanıklılığı ve hoşgörüsü azalmıştır (Özaydın, 2007).

Gürültünün etkileri dört grupta incelenmektedir:

- a) Fiziksel etkiler (geçici veya sürekli işitme hasarları)
- b) Fizyolojik etkiler (vücut aktivitesindeki değişiklikler, kan basıncı artışı, dolaşım bozuklukları, solunumda hızlanma, kalp atışlarında hızlanma, ani refleksler, uyku bozukluğu)
- c) Psikolojik etkiler (davranış bozuklukları, öfkelenme , sıkılma, genel rahatsızlık duygusu)

d) Performans etkileri (iş veriminin düşmesi, konsantrasyon bozukluğu, hareketlerin engellenmesi)

Gürültünün etkileri farklı gürültü düzeylerine göre değişiklik arz etmektedir.

1. derece: L= 30 db – 65 db : konforsuzluk, rahatsızlık, öfke, kızgınlık, konsantrasyon ve uyku bozukluğu
2. derece: L= 65-90 db: fizyolojik tepkiler; kan basıncının artması, kalp atışı ve solunum hızlanması, ani refleksler
3. derece. L= 90-120 db: fizyolojik tepkilerin artması, baş ağrıları
4. derece: L>120 db: iç kulakta sürekli hasar ve dengenin bozulması
5. derece: L> 140 db: ciddi beyin tahribatı (İl Çevre Raporu, 2006).

Avrupa’da ise 1992 yılından bu yana en yüksek çevresel şikayet gürültüden kaynaklanmaktadır. Gürültünün sağlık üzerindeki en önemli göstergeleri iletişimde, okul performansında, uykuda, psikolojik halde ve kalp üzerinde ki etkilerinden anlaşılır. Ses düzeyi yükseldikçe sinirde artmaktadır. 50 db’de insanların çoğu sinirlenir, 80 db’de agresiflik artar. İnsanların isteksizliği ve diğer insanlara yardım hissi düşer. 65-70 db arası gürültü kalp krizi ve hipertansiyon başlangıcına neden olur. Etkisi küçük olur ama toplumun büyük kısmı bu seviyeye ulaşır (Dora, 2000).

Adana’da gürültü kirliliğinin incelenmesi

Adana’da gürültü kirliliği incelenirken yapılan 2 çalışmaya dikkat çekilmiştir: Birincisi 2008 yılında çevresel gürültünün değerlendirilmesi yönetmeliği çerçevesinde Adana’da 4 mahallenin gürültü haritası çıkarılmıştır. Cemalpaşa, Reşatbey, Çınarlı ve Kurtuluş mahallerinin kapsayan ve yaklaşık 118.000 insanı ilgilendiren çalışmada gürültünün yoğunlukla 60-70 db arasında olduğu, yol kenarlarında ise 75 db’ den daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (www.adana-bld.gov.tr).

İkincisi Adana ili sınırları içerisinde bulunan Şakirpaşa Havaalanı yerleşim alanı içerisinde kalmıştır. Havaalanı çevresinde kalan yerleşim yerlerinde gürültü kirliliği mevcuttur. Havaalanı ve çevresinde yapılan ölçüm değerleri aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Çizelge 1.1. Adana Havaalanında Yapılan Gürültü Ölçüm Değerleri (İl Çevre Durum Raporu, 2006)

ÖLÇÜM YAPILAN YERİ	EŞDEĞER GÜRÜLTÜ SEVİYESİ (dBA)	TARİH
Havaalanı İniş Anı	74.6	10.02.2005
Hava Alanı İniş Anı	80.0	10.02.2005
Havaalanı Kalkış Anı	90.5	10.02.2005
Havaalanı Kalkış Anı	86.0	10.02.2005
Havaalanı İniş Anı	77.4	10.02.2005
Havaalanı İniş Anı	90.2	10.02.2005
Havaalanı Kalkış Anı	88.2	07.04.2005
Havaalanı Kalkış Anı	75.4	07.04.2005
Havaalanı İniş Anı	81.1	07.04.2005
Havaalanı İniş Anı	75.9	07.04.2005
Havaalanı İniş Anı	87.4	07.04.2005

Çizelge 1.2. Hava Alanı Çevresel Gürültü Sınır Değerleri (Gürültü yönetmeliği, 2008)

Alanlar	Küçük hava alanları (yılda elli binin altında iniş/ kalkışın olduğu hava alanları)			Büyük hava alanları (yılda elli bin ve üstü iniş/ kalkışın olduğu hava alanları)		
	L _{gündüz} (dBA)	L _{akşam} (dBA)	L _{gece} (dBA)	L _{gündüz} (dBA)	L _{akşam} (dBA)	L _{gece} (dBA)
Gürültüye hassas kullanımlardan eğitim, kültür ve sağlık alanları ile yazlık ve kamp yerlerinin ağırlıklı olduğu alanlar	63	58	53	65	60	55
Ticari yapılar ile gürültüye hassas kullanımların birlikte bulunduğu alanlardan konutların yoğun olarak bulunduğu alanlar	65	60	55	68	63	58
Ticari yapılar ile gürültüye hassas kullanımların birlikte bulunduğu alanlardan işyerlerinin yoğun olarak bulunduğu alanlar	67	62	57	72	67	62
Endüstriyel alanlar	70	65	60	75	70	65

Trafik ve çevre: Trafiğin sebep olacağı çevre etkilerinin başında gürültü ve hava kirliliği gelmektedir. Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde artan nüfusa bağlı

olarak taşıt trafiğinde meydana gelen yoğunluklar her ne kadar sosyal açıdan bireysel olarak bir gelişme sağlasa da toplumsal ve ekolojik olarak çevreye etkileri küçümsenmeyecek kadar fazladır. Karayolu, insan – çevre ilişkilerinde en önemli mühendislik yapılarından ve yerleşim alanlarını birbirine bağlayarak sosyal, ekonomik ve kültürel yaşamda etkili rol oynamaktadır. Karayolunda seyreden araçların oluşturacağı trafik yoğunluğu nedeniyle olabilecek başlıca olumsuz etkilerden birisi gürültü kirliliğidir. Trafik kaynaklı gürültü genellikle araçların motorlarından, egzozdan ve süspansiyonlardan kaynaklanır (Dülgeroğlu, 2008). Trafik gürültüsü, yola olan uzaklığa, kullanılan araçların hızına ve cinsine, yolun yarmada veya dolguda olmasına, yolun kaplamasına, eğimlerin dikliğine ve yol boyunca bulunan bitki örtüsüne bağlı olarak değişim göstermektedir. Yaklaşık olarak çevresindeki arazi ile aynı kotta olan bir yoldan 30,5 m mesafede 32 km/sa hızla seyreden bir araç 50 dBA gürültü yaparken, 64 km/sa hıza sahip bir araç 58 dBA gürültü oluşturmaktadır. Batı ülkelerinde Avrupa’da % 65 oranında trafik gürültüsünden uyuyamayan ve rahatsız olan insan vardır (Dora, 2000).

Sürekli olarak trafik ile iç içe yaşamak durumunda olan kişilerde fizyolojik olarak meydana gelen rahatsızlıklar dışında, çalışma verimini azaltan, hayat standardını düşüren psikolojik etkiler de gözardı edilmemelidir. Neticede psikolojisi etkilenen insanlar huzursuz olmakta ve stres altına girmektedir (Dülgeroğlu, 2008).

1.1.5. Çarpık Kentleşme

İnsanlık tarihinde insanın yaşadığı çevreyi köklü olarak değiştiren iki büyük devrim yaşanmıştır. Bunlardan birisi tarım diğeri de sanayi devrimidir. Tarım devrimi sonucunda köy yerleşim yerleri ortaya çıkmış, sanayi devrimi sonucunda ise bugünkü anlamda modern kentler ortaya çıkmıştır.

Kent; tarımsal olmayan, üretimin yapıldığı, tüm üretimin denetlendiği, dağıtımın koordine edildiği, belirli teknolojilerin kullanıldığı, nüfusun belli bir büyüklük ve yoğunluğa ulaştığı, heterojenlik ve bütünleşmenin var olduğu yerleşme yeridir (Erkan, 2002).

Kentleşme, gerek az gelişmiş gerek ise gelişmiş toplumlarda var olan kapsamlı ve önemli bir toplumsal olgudur. Bundan dolayı disiplinler arası bir konudur. Günümüzde, gelişmiş bütün ülkelerde kent nüfusunun toplam nüfus içinde ki oranının % 70'lerin üzerinde olması, az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde ise hızlı bir kentleşme sürecinin yaşanması bu disiplinlerden kent sosyolojisinin alanına girmektedir. Kentleşme dar anlamda; kent sayısının ve kentlerde yaşayan nüfusun artmasını ifade eder. Kentsel nüfus bir yandan doğumların ölümlerden fazla olması nedeniyle öte yandan da köylerden ve kasabalardan gelenlerle yani iç göçlerle artar (Keleş, 1972). Kentleşme ise bir toplumsal değişim, uyum ve bütünleşme sürecidir. Kısaca, kente göç eden nüfusun yeni koşullara uygun ilişkiler biçimi geliştirerek kentin bir ögesi olma sürecidir.

Gelişmiş ülkeler ve gelişmemiş ülkeler arasında kentleşmeyi ifade edebilmek için ise günümüzde bazı kavramlar ortaya çıkmıştır. Bunun nedenlerini kısaca sıralamak gerekirse; demografik faktör, ekonomik faktör, istihdam faktörü, toplumsal faktördür. Gelişmiş ülkelerdeki kentleşmeyi ifade eden normal kentleşmeye göre; nüfus büyüklüğü, üretim düzeyi, üretimi denetleme ve dağıtımını koordine etme rolü ile istihdam etme düzeyinin dikkate alındığını söyleyebiliriz.

Nüfusun yoğun olduğu ekonomik, sosyal ve yönetim açısından o bölgenin merkezi durumunda olan kentlere de metropol denmektedir. Belli metropol kentlerin çevrelerinde yer alan diğer kentler ve çevre kentler (uydu kent) ile oluşturdukları birime de metropoliten alan denir. Uydu kentler ise metropol çevresine kurulmuş ve tamamı bir arada bir bütün meydana getiren alanlardır (Erkan, 2002).

Türkiye’de kentleşmenin gelişimi ve Adana

Türkiye’de kentleşme olgusu, ülkenin toplumsal ve ekonomik yapısını biçimlendiren temel öğelerden biridir. Türkiye’de kentleşme 1950’lere gelinceye değin yavaş bir tempoda devam etmiştir. Savaş yılları içinde ise özellikle büyük kentlerin savunma zorlukları altında boşaltılmaları kentsel nüfusta önemli bir artışın olmadığı gözlenir. Cumhuriyetin kurulduğu yılları ile 2. dünya savaşının bulunduğu yıllar arasında kentleşmede görülen hafif canlılık ise devlet eliyle kurulan temel sanayi kuruluşlarına bağlanabilir. Ayrıca 1950 yılından sonra yürürlüğe konulan yeni ekonomik-sosyal politikalar sonucu da olmuştur (Keleş, 1972).

Çizelge 1.3. Çeşitli Ükelere Ait Nüfus ve Kentleşme Oranları (Ulusoy ve Vural, 2001)

Ülkeler	Toplam Nüfus (Milyon)			Yıllık Nüfus Artış Hızı (%)		Kentsel Nüfus/Toplam Nüfus (%)	
	1980	1998	2015	1980-1998	1998-2015	1980	1998
İtalya	56,4	57,6	54,4	0,1	-0,3	67	67
Japonya	116,8	126,4	124,4	0,4	-0,1	76	79
ABD	227,2	270,3	304,9	1,0	0,7	74	77
Fransa	53,9	58,8	61,1	0,5	0,2	73	75
Portekiz	9,8	10,0	9,8	0,1	-0,1	29	61
Arjantin	28,1	36,1	42,8	1,4	1,0	83	89
Meksika	67,6	95,8	120,8	1,9	1,4	66	74
Çin	981,2	1,238.6	1,388.5	1,3	0,7	20	31
Türkiye	44,5	63,5	77,9	2,0	1,2	44	73
Dünya	4,430.2	5,896.6	7,112.9	1,6	1,1	40	46

Tablo'da görüleceği gibi ülkemiz hızlı bir kentleşme süreci yaşamaktadır. Örneğin: Dünyada 1980-1998 döneminde kentlerde yaşayan nüfusun toplam dünya nüfusuna oranı % 40'dan % 46'ya çıkarken (2025'de bu oranın % 60 olacağı tahmin edilmektedir), Türkiye'de % 44'den % 74'e yükselmiştir. Kentleşme oranını 1980-1998 döneminde 30 puan yükselten Türkiye, bu açıdan 132 ülke içinde üçüncü sırayı almıştır. Aynı dönemde Portekiz kentleşme oranını 32 puan attırarak % 29'dan % 61'e yükseltmiştir. Dünya bankasının "Dünya Kalkınma Göstergeleri 2000" raporunda yer alan verilere göre, Türkiye'de kentlerde yaşayanların sayısı, 1980-1998 döneminde % 143,4 oranında artarak 19,6 milyondan 47,7 milyona yükselmiştir (Ulusoy ve Vural, 2001).

Adana nüfusu ise 31.12.2007 tarihli TÜİK verilerine göre 2 006 650'dir.

Çizelge 1.4. Adana nüfusu (TÜİK, 2007)

İl	Toplam			Şehir			Köy		
	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın
Adana	2 006 650	994 864	1 011 786	1 611 262	796 212	815 050	395 388	198 652	196 736

Çizelge 1.5. Adana merkez ilçe nüfusları (TÜİK, 2007)

Seyhan	1 007 992
Yüreğir	416 160

Adana ili incelendiğinde nüfusun % 70'i şehir merkezinde yaşamaktadır. Bu yoğunluk nedeni ile 2009 yılında Adana şehir merkezi 4 ayrı ilçeye ayrılmıştır.

Kentleşme sorunları:

Türkiye’de kentleşme sorunları, kentlerde karşılaşılan bütün sorunlar değil, kentleşme hareketlerinin dolaylı yada dolaysız sonucu olan sorunlardır.

Birinci sorun: Türkiye’de kentleşmenin temel işleyim kuruluşlarının çoğalmasına dayanan, gelişmeyi yeterli ölçüde hızlandıran bir yönde olmamasıdır.

İkinci sorun: Kentleşmenin Batı Anadolu’ya yönelmiş olması sonucunda doğu-batı arasındaki kentleşme hızlarının farklılaşmasıdır.

Üçüncü sorun: Köyler ve kentler arasındaki gelir ve yaşam ölçüsünde ayrılıkların giderek büyümesidir.

Kentleşme sonucunda, kent ve köy arasında ki ayrımlar, az çok değişim ile kentlere de taşınmakta ve kentlerin köyleşmesi yada kasabalaşması adını verdikleri olay ortaya çıkmaktadır. Bugün hemen hemen bütün büyük kentlerimizde bir kesimin dünyası, yaşantıları, yararlandıkları hizmetler öteki kesimlerden tümüyle farklıdır. Özellikle gecekondu bölgeleriyle kentlerin varlıklı bölgeleri arasındaki bu farklılık çok belirgindir. Örneğin gecekondu bölgelerinin sağlık koşulları, kentler için tehlike meydana getirecek ölçüde bozuktur (Keleş, 1972).

Hiç kuşku yok ki, günümüzde çevre sorunları adı altında toplanan sorunları doğuran nedenler, sanayileşme ile kentleşme ile ve teknolojinin gelişmesi ile yakından ilgilidir. Gerçekten nüfus artışı ile birlikte, gelişmiş ve sanayileşmiş ülkelerde, su, hava, toprak, gürültü, artan oranda bu kirlenme ve kirlenme süreci içine girerler. Öte yandan; çevre sorunlarını; biri dar öteki geniş anlamda olmak üzere iki biçimde algılamak olanağı vardır. Söz konusu işleyim kuruluşlarının hava, su, toprak gibi çevre öğelerini kirlenmesi ve kirlenen çevrelerde yaşayanların sağlığı için tehlike meydana getirmeye başlaması, çevre sorunlarının dar anlamı, bir başka deyişle kirlenmeye indirgenmiş olmasıdır. Oysa kirlenme dışında da birçok sorun, insanın

çevresinde yer alır, çevre ile ilişkilidir ve çevreyi etkiler. Konut, gecekondular, ulaşım, yeşil alan, temizlik, sağlık, eğitim gibi sorunları da içine alan bir çevre anlayışı, çevre sorunlarına verilebilecek geniş bir anlamdır (Erkan, 2002).

Kentlerin nüfusu ve yüzölçümü büyüdükçe, kent hizmetlerinin birçoğunun kişi başına düşen maliyetinin azalmakta olduğu genellikle kabul edilir. Oysa, kentin nüfusu gereğinden fazla arttığı takdirde, gerek elektrik, su, kanalizasyon gibi alt yapının, gerekse eğitim, sağlık, konut gibi toplumsal alt yapının maliyeti büyük ölçüde yükselir. Bir ülkede, kentler bir milyon nüfusu aştıktan sonra, ekonomik olmaktan çıkarlar. Türkiye’de nüfusu 100.000’e varmayan kentlerde ancak sınırlı ve geleneksel etkinliklerin bulunabildiği, nüfusu yarım milyonu geçen kentlerin ileri ekonomik etkinliklere olanak verdiği, bir milyondan fazla nüfuslu kentlerde ise, yaşama çevresi olarak ve doğa ile ilişki kurma ve trafik yönlerinden ciddi sıkıntıların başladığı görülmektedir. Bir süredir güncelliği artan çevre sorunlarının da, büyüklük ile yakın ilişkili olduğu öne sürülebilir (Erkan, 2002., Ulusoy ve Vural, 2001).

Kentleşme ve toplumsal değişim

Sosyoloji açısından toplumun yapısını oluşturan toplumsal ilişkiler ağının ve bunları belirleyen kurumların değişmesi, toplumsal değişimin en önemli etkenidir. Geleneksel toplumda hemen hemen hiç farklılaşmamış biçimde bir çok işlevi kendinde toplayan aile, büyük kent yaşamında temelden değişmeye yönelmektedir. Sanayileşme ve kentleşme ile birlikte, geleneksel toplumların ilk biçimi olan geleneksel geniş aileden, modern çekirdek aileye doğru bir geçiş yaşanmıştır. Bugün ülkemizde de kentlerde yaşayan ailelerin büyük oranı çekirdek aile yapısındadır. Kentsel ailenin büyüklüğü 4 kişi boyutundadır. Çekirdek aile; modern toplumlarda ortaya çıkan anne – baba ve evlenmemiş çocuklardan oluşan temel fonksiyonu, neslin devamını sağlamak ve çocukların sosyalizasyonunu sağlamak olan aile tipidir. Çekirdek ailede rollerde belirli bir değişim süreci yaşanmaktadır. Her şeyden önce kadınların önemli bir kısmı ev dışı ücretli bir işte çalışmaktadır. Bu da kadına yeni sorumluluk ve roller yüklemiştir (Erkan, 2002).

Kentleşmenin aile fonksiyonlarına etkisi:

1. Ekonomik fonksiyon: Ekonomik olarak bir bütün olan bu gelir ailede tek elde toplanır ve masraf tek elden yapılır.

2. Prestij fonksiyonu: Üyeler toplumdaki statülerini ailelerinden alırlar.

3. Eğitim fonksiyonu: Aile üyelerinin her türlü eğitiminden (mesleki, dinsel vs) sorumludur ve bu fonksiyonu yerine getirmeye çalışır.

4. Koruyucu fonksiyon: Aile üyelerini korur.

Ayrıca dinsel, eğlenme ve dinlenme, eşler arasında sevgiyi sağlama ve çocuk yapma fonksiyonu vardır.

Kente göç ile birlikte, göç edenlerin, kentteki gelirleri, çalıştıkları işler, yerleşim şekilleri ve evlerindeki değişimler yani maddi kültür ortamındaki değişimler hızlı olmaktadır. Kent çeşitli etnik grupları, kültür ve meslek grupları ve sosyoekonomik sınıfları içine alan heterojen bir toplumdur. Kırsal alanda akrabalık ilişkileri yerini kentlerde arkadaşlık ilişkileri almıştır. Kırsal kesimdeki yardımlaşmanın yerini kentlerde kredi çekme, borçlanma gibi resmi işler almıştır. Kırsal kesimde insanları denetleyen sosyal normlar yerini kentlerde resmi normlar almıştır. Kısaca kırsal kent alışkanlıklarını kentlerde yenilerine bırakmaktadır (Erkan, 2002). Kırsal kesimde oto kontrol oldukça etkindir. Fakat göçle birlikte kentlerin bir kısmı kasabalaşmaya veya köyleşmeye başlamaktadır. Fakat kırsal kesimdeki oto kontrol sistemi işlemez olmuştur. Doğal olarak kırsal ama oto kontrolü olmayan alanlar meydana gelmiştir. Sosyal kontrol yani oto kontrol mekanizmasının olmadığı alanlarda ise kişilerin rahat davranmaları, suç işlemeleri ve toplumu huzursuz edecek stresli bireylerin çoğalması söz konusudur.

Göç: Türkiye’de geri kalmış bölgelerden gelişmiş bölgelere, yani Doğu ve Güneydoğu ile Karadeniz’den, batıya doğru bir göç olduğu bilinmektedir. Bu göç, yalnız Doğu’nun köylerinden, Batı’nın kentlerine doğru değil, aynı zamanda Doğu’nun kent ve kasabalarından Batı’nın büyük kentlerine doğru da olmaktadır. Doğdukları iller dışında yaşayan nüfusun doğum yerine göre sınıflandırılması gösteriyor ki, Türkiye’de dışarı en çok göç veren bölge Karadeniz Bölgesidir. Trabzon, Rize ve Ordu bölgenin en çok dışarı nüfus iten illeridir. Bölgelerdeki kentleşme eğilimlerin, o bölgeler içinde kimi büyük kentlerin bulunup bulunmaması

da etkiler. Eğer varsa bölgede kentleşecek nüfusun belli bir bölümünü bu kent ya da kentler çekebilir. Diyarbakır, Gaziantep, Kahramanmaraş, Adana ve Kayseri gibi kentler buna örnektir (Erkan, 2002).

Literatürde en sık rastlana göç tipleri:

- a) Biçimlerine göre göçler: serbest, zorunlu, zorlama göçler
- b) Nedenlerine göre göçler: ekonomik, teknolojik, siyasi, psikososyal

Ülkemizde göç hareketlerini dört ayrı grupta inceleyebiliriz:

- 1) Köylerden şehirlere basamaklı göç
- 2) Köylerden büyük şehirlere sıçramalı göç
- 3) Şehirlerden şehirlere basamaklı göç
- 4) Şehirlerden Büyükşehirlere sıçramalı göç

Ülkemizde göç edenlerin yaş ve cinsiyeti incelendiğinde, göçün gerek kadın gerekse erkekler için 10-29 yaşları arasında oldukça yüksek bir oranı vardır. Göç edenlerin yoğunlaştığı yaş grupları, ekonomik açıdan faal nüfusun göç hareketinde daha fazla yer aldığı ortaya koymaktadır. Ülkemizde doğu ve güneydoğu bölgelerinde yaşamakta olan iç güvenlik sorununun gerek yöre içi ve gerekse diğer bölgelere göçlere yol açtığı yadsınamaz gerçektir (Erkan, 2002).

Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü tarafından gerçekleştirilen “Göç ve Yeniden Olmuş Nüfus Araştırması” çalışması Aralık 2004 ve Haziran 2006 tarihleri arasında yapılmıştır. 7316 kişi ile görüşülmüştür. Güvenlik nedeni ile göç edenlerde eğitimi yok / ilkokulu bitirmemiş kategorisi oranı % 81.8’dir. Sosyal güvencesiz çalışanlar % 49,3’tür. Göçten önce ev sahibi olma oranı % 89 iken göç sonrası bu oran % 24’tür (Gölbaşı, 2007).

Göçün ruh sağlığı üzerine etkileri:

Bilgen (2001) tarafından yapılan göçün ruh sağlığı üzerine etkileri isimli araştırmada en sık rastlanan bulgular; baş ağrısı, karın ağrısı, yorgunluk hissi, uykusuzluktur.

Çizelge 1.6. Göçün ruh sağlığı üzerine etkilerine dair bazı bulgular (Bilgen, 2001)

Bulgular	Göç edenler (%)	Göç etmeyenler (%)
Depresyon	44	37
Hipokondriyazis	4,4	1,9
Yaygın anksiyete bozukluğu	12,2	9,3
Panik bozukluğu	11,1	12
Somatoform bozukluk	41,1	24,1

Somatoform bozukluluğu göçmenlerde daha yüksek oranda bulunması, göçmenlerin zorlayıcı yaşam olayları (stres etmenleri) ile yerleşik popülasyona göre daha fazla karşılaşılıyor olmasına bağlanabilir. Göçmenlerde, psikiyatrik hastalık yaygınlığının evlenmemiş kadınlarda, gençlerde (25 yaş ve altı) ve birden fazla göç yaşamış olanlarda daha sık olduğu görülmüştür. Göç, kişileri yeni bir topluluğa götüren dolayısı ile yeniden uyum sağlama sorunlarıyla karşı karşıya bırakan bir yer değiştirme eylemidir. Çoğu zaman göç olgusu psikiyatrik bozuklukların görülmesi açısından bir risk faktörü olarak görülmektedir. Göç hareketlerinin ardından yaşanan sosyokültürel değişmelerin yaptığı stresler üzerine pek çok çalışma yapılmıştır. Göç sonrası yeni bir sosyokültürel çevreye uyum bir çok duygusal ve bedensel tepkilere yol açmaktadır. Önceki çevreden ayrılma biçimi ve yeni ortama uyum yeteneği, ruhsal hastalıklar için önemli etkenlerdir. İntihar girişiminin göçmenlerde özellikle de gelir düzeyi düşük olan grupta daha yüksek olduğu bildirilmektedir.

Çizelge 1.7. Göç edenlerde bedensel yakınmalar (%) (Bilgen, 2001)

	Göç eden	Göç etmeyen
Karın ağrısı	18,9	13
Sırt ağrısı	23,3	13
Kol-bacak ağrısı	18,9	11
Cinsel ilişkide sorun	15,6	8
Baş ağrısı	35,6	38
Göğüs ağrısı	12,2	10
Baş dönmesi	20	10
Bayılma nöbeti	7,8	5
Kalp çarpıntısı	31,1	23
Nefes darlığı	18,9	19
Kabızlık yada ishal	17,8	17
Bulantı, gaz	20	14
Yorgunluk hissi	57,8	48
Uyuma güçlüğü	36,8	29

Gecekondu sorunu: Gecekonduyunun sözcük anlamı; “izinsiz olarak hemen bir gecede çatı verilen yapı” anlamındadır. Gecekondu, imar yasalarına aykırı olarak, çoğu zaman ilkel, denetimsiz ve sağlık koşullarından da yoksun olarak, acele yapılmış konutlara verilen isimdir. 1966 yılında kabul edilmiş olan 775 sayılı gecekondu yasası, gecekonduyu “imar ve yapı yasalarına aykırı olarak, başkalarına ait arsa ve araziler üzerinde ve arsa sahiplerinin rızası olmaksızın yapılmış yapılar” olarak tanımlıyor. Gecekondu, Türkiye’ye özgü bir olgu değildir. Güney Amerika’nın anakentlerini dolduran gecekonducular, bizimkilerden pek farklı olmayan koşulların, yoksulluğun geri kalmışlığın simgelediği bir gelişme biçiminin ve düzeyinin ürünüdürler.

Gecekonducuların ortaya çıkmasının ve hızla artmasının başlıca nedenleri, köylerden kentlere olan nüfus akınları, yani kentleşmedir. Sorunun özellikle az gelişmiş ülkelerde görülmesi, kentleşmenin bu ülkelerdeki hızı ile açıklanabilir.

Kentleşme yanında, toplumsal konut konusundaki eksikliğin de, kentlere göçmüş bulunan insanları, gecekondulara yapmaya yönelttiği ileri sürülebilir. Gecekondular bir zorunluluğun, bir umutsuzluğun, kimi zaman da bir umudun, yerleşme düzenine yayılmış biçimidir. Gecekondularda yaşayanların, toplumların dar gelirli veya yoksul sınıflarının üyeleri oldukları gerçeği kesinlikle eklenmelidir. Konut göreceli olarak pahalı olan dayanıklı bir tüketim malıdır (Keleş,1972).

Gecekondular bölgelerinde yaşayanlar, kentlere gelmeleri eski ise, köylü olmaktan uzaklaşmış, fakat henüz kentli olmamış insanlardır. Dolayısıyla ile kırsal yaşantılarını, alışkanlıklarını kentlerde de kısmen sürdürmektedirler. Bu arada gecekondular ailesi, tam olarak kentleşmiş aileden daha kalabalıktır (Keleş, 1972).

1950’lerde ortaya çıkan gecekondular olgusu zaman içerisinde değişime uğramış, derme çatma dört duvar ve bir çatıdan oluşan, bir gecede yapılabilen, pencerelerine perde çekilip, çatısına bir bayrak asılarak yaşanıyor izlenimi verilmeye ve böylece yıkımdan kurtarılmaya çalışılan 1950’lerin gecekonduları, 1990’lara gelindiğinde kimi betonarme birkaç katlı binalar haline gelmiş ayrıca “apartkondular” larda imarsız olmaları yüzünden gecekondular çerçevesinde tanımlanır olmuştur. 25 Mart 1984 yerel seçimlerinden önce dönemin ANAP iktidarı, 2981 sayılı İmar ve Gecekondular Affı Yasası’nı çıkarmıştır. Aff için gerekli formaliteleri basitleştiren; cezaları azaltan ya da kaldıran; affı hem zaman hem de kapsam yönünden genişleten bu yasa, aynı zamanda kaçak yapı sahiplerine tapu vermenin bir ilk adımı olarak “tapu tahsis belgesi”ni de geniş bir biçimde düzenlemektedir. Başbakan Özal o dönemde bu yasayı televizyonlarda “gecekondulara bulunduğu parsel üzerinde dört kat yapılaşma hakkı” olarak sunmuştur. Boratav 1991’de Pendik-Kartal ve Eyüp-Bayrampaşa’da 800 hanede yürüttüğü araştırmada hane reislerinin % 12,6’sının 4-6 ek katlık imar izni aracılığıyla büyük kentsel rantlara ulaşma imkanına sahip olduklarını bulgulamıştır (Gölbaşı, 2007). Zaman içinde gecekondular halkı da değişmiş, çeşitlenmiş, ikinci, üçüncü göçmen kuşakların ortaya çıkması ve köylerin gittikçe daha çok kentlerin etkisi altında kalması sonucunda gecekondular mahallerinde köylü görünüşlü insanların yanında modern, genç insanlarda görülmeye başlanmıştır. Gecekondular bir taraftan olumsuz imajla baş etmeye çalışırken diğer taraftan kırsal geçmişinin kadına, erkeğe, gence ve yaşlıya göre farklılık gösteren yaşantı biçiminin,

toplumsal değerlerin etkileri altında kalmakta ve tüm bunları sentezleyerek, gecekondular ve apartmana ilişkin düşünce ve tercihlerini oluşturmaktadır. Apartmanı tercih edip gecekonduda yaşamak zorunda kalan genç kadınlar önemli sosyal ve duygusal rahatsızlıklar yaşamaktadırlar (Erkan, 2002).

Gecekondular bölgeleri, belediye sınırları içinde ya da dışında bulunsalar bile kentsel bir semt oldukları şüphe götürmez. Bu bölgelerde yaşayanlar kırsal alışkanlıklarından, köylere özgü tavır ve davranışlarından bir bölümünü henüz yitirmemişlerdir ve kentlerin birer semti durumuna gelmişlerdir. Öteki semtlerden ayrılan temel özellikleri; yoğunluk, kent hizmetlerinden yararlanma yetersizliği, üzerine yapılmış oldukları toprağın sahiplik durumu ile güzellik ve sağlık koşulları yönünden kentin öteki kesimlerine benzememeleridir. Bunlarda yol, otobüs, elektrik, akarsu, kanalizasyon ve arsa sahipliği gibi temel sorunlar, henüz bir çözüme bağlanmış değildir (Erkan, 2002). Gölbaşı (2007) yaptığı çalışmada Yörükler 1964-1965 yılları için Ankara gecekondularında yaptığı çalışmada gecekondular tiplerini şu şekilde tanımlamıştır: Gecekondular, genellikle başlangıçtan beri köhne olan veya hemen köhneleşebilen binalar, sahalar ve slumlardır. Ayrıca aşağı mahalle, teneke mahallesi, mezbelelik, sur dibi, kale içi, eski şehir, çukur-bostan içleri, elekçi mahallesi, fakir semt, sefalet yuvası, sefalet mahalleri olarak adlandırılmaktadır.

Gecekondular bölgelerinin genellikle kent özeğinden uzakta oluşunun başlıca iki nedeni vardır. Birincisi en ucuz arsaların orada bulunmasıdır. Yoğun nüfuslu kent özelliğinde boş arsa miktarı az, dolayısıyla arsa değeri yüksektir. İkincisi de, kentlerin dış mahallerinin, gecekondular yapma yasağından kaçmaya daha elverişli olmalarıdır. Buralara belediyelerin ve devletin kolluk güçleri her zaman kolaylıkla ulaşamaz. Koruma ve kayırma, küçük ölçüde göze batmaz. Uzaklardaki arsa ve arazilerin sahipleri de taşınmazlarını, gecekonduların baskınından kolayca koruyamazlar. Bu bölgelerin kente uzak olması, onlara belediye hizmetlerinin götürülmesini, pahalı, zor ve hatta çoğu kez olanaksız kılar. Kentin bütünlüğünü bozan bu bölgelerin yol, su, elektrik, otobüs, eğitim, sağlık ve temizlik hizmetleri, belediyelere beklenmedik ve ağır yükümlülükler yükler. Bu fiziki kopukluk aynı zamanda ruhsal kopukluğu da beraberinde getirir. Gecekondular çevresine, kentine yabancılaşır. Gerçekten gecekonduda yaşayanların ayrı bir dünyaları vardır.

Otobüslerde, trenlerde, sinema ve tiyatrolarda, gecekondulu kendinden uzak olan topluluğun üyelerine yakın bir yerde duramaz. Onlarla kaynaşamaz. Bu bölgelere sağlık ve temizlik hizmeti sokmak büyük bir başarı sayılır.

Suç istatistikleri ve bilimsel çalışmaların yetersizliği kesin sonuçlara ulaşmayı engellese de ortaya çıkan tabloda; 1950 öncesinde gecekondulara yaşayanlara olumlu gözle bakılmış 1980 sonrasında ise bu bakış değişmiştir. Çünkü suçlar artmış özellikle metropollerde ki mala karşı işlenen suçlarda önemli bir artış görülmüştür. İşte barınma sorununu kendi çözen, emek ortaya koyarak üretim maliyetini düşüren kişilerin yaşadığı dönemde ismi gecekondulu olan bu yerler için 1990'lı yıllarda suç ve şiddeti çağrıştıran varoş kavramı kullanılmıştır. Öyle ki 1996 sonrasında TBMM İstanbul'un Sorunlarını Araştırma Komisyonu raporuna göre gecekondulu bölgeleri terörün ve adli suçların yatağı olarak algılanmaktadır. MGK 25 Şubat 1992 ve 26 Nisan 1996 tarihli toplantılarında İstanbul'un asayişini ile ilgili çalışmalarında hızlı kentleşme olarak nitelendirdikleri iç göç süreçlerini asayiş sorunu oluşturan bir olgu olarak algılamışlardır (Gölbaşı, 2007).

Erke (2004)'nin yaptığı çalışmaya göre gelişen ülkemizde gecekonduların yerini toplu konutlar almıştır. Konut sadece barınmayı sağlayan mekan olmanın ötesinde kişinin kendini huzurlu hissettiği ve sahiplendiği bir yuva, kullananın kimliğini yansıttığı bir simge ve çocukluktan başlayarak kişisel özelliklerinin şekillenmesinde rol oynayan mekandır.

Çalış (2002)'de yaptığı toplu konut alanlarında uygulanan konut tipleri çalışmasında tek ev, ikiz ev, sıra ev, avlulu ev, teras evler ve çok katlı evlerin pozitif ve negatif özelliklerini sıralarken çok katlı evlerin suç oranı ve vandalizm de artışa sebep olduğunu tespit etmesi dikkat çeken bir husustur.

Ayrıca yoğun apartmanlaşma olan bölgelerde yetersiz oyun ve yeşil alanın olması ve evlerin televizyon, internet gibi teknolojik imkanlarla döşenmesi ve Adana gibi sıcak yerleşim yerlerinde ısınma ve soğutma için soba ve klima kullanılması ve bundan dolayı tek bir odaya kapanılması ve çocuklara evin içinde oyun oynayacakları bir alanın sunulmaması gelecekte çok daha farklı sonuçların ortaya çıkmasına özellikle vahşi suç tiplerinin doğmasına neden olacaktır.

Çil (2006) yaptığı çalışmada kente mekansal dizim analizi ile bakmayı denemiştir. Mekansal dizim analizi kuramı; mekanı meydana getiren sosyal yapının mekanın fiziksel kurgusundan çıkarılabileceği düşüncesine dayanmaktadır. Sosyal problemler ve ekonomik farkların suçu işleyen kişi üstünde ve suçun işlendiği yerle ilişkisi kaçınılmazdır. Space Syntax olarak da adlandırılan mekan dizimi çalışmalarının en tutarlı bulgularından biri, şehirsal alanlarda yaya hareketi ve taşıt hareketi dokularının, arazi kullanımının ve konut alanlarındaki suç oranının şehrin yapısı ve mekansal düzeni ile doğrudan ve dikkate değer bir ilgisi olduğudur (www.spacesyntaxistanbul.itu.edu.tr).

Ayrıca Avrupa’da yapılan çalışmalarda evin fiziki şartlarının da psikolojiyi olumsuz etkilediği tespit edilmiştir. Kirlilik, ses seviyesi vb. faktörlerin akıl sağlığı üzerinde etkileri vardır. Ev hayatında akıl sağlığının bozulması için şu şartlarda gereklidir:

- ✓ Dışsal baskılar: gürültü, titreşim, soğuk, nem.
- ✓ Evde yalnız yaşama
- ✓ Işıktan yoksun kalma
- ✓ Park ve yeşil alan gibi sosyaliteden uzak olma
- ✓ Vahşete yönelik (Vandalizm)

bunlar depresyon ve endişe ile beraber olursa akıl sağlığı olumsuz etkilenir (WHO, 2004).

Adana’da plansız kentleşme: Adana kentinin tarihsel çekirdeğini oluşturan Tepebağ ve çevresi, 1940’lı yıllara kadar tarım arazilerinin çevrelediği bir kent merkezi olarak yavaş gelişimini sürdürmüştür. 1940 yılında kentin toplam yayılış alanı 370 ha’lık bir büyüklüğe ulaşabilmiştir. 1966 yılına kadar yürürlükte kalan Nazım İmar Planı ile Adana’nın kuzeye doğru gelişimi başlamış ve 1940-1965 yılları arasındaki 25 yıllık sürede yerleşime açılan alan büyüklüğü 370 ha’dan 2.300 ha düzeyine yükselmiştir. Çukurova bölgesinde, Mersin-Adana-İskenderun metropoliten aksı bünyesinde bir metropol olma yoluna girmiş bulunan Adana’da büyük ölçüde çevre illerden ve Güney – Doğu Anadolu’dan oluşan göçlerin etkisi ile fiziksel ve sosyo-ekonomik gelişmeler olumsuz yönde etkilenmektedir. Artan nüfusun konut gereksinimi kent çevresinde gecekondü bölgeleri oluşturmakta, alt yapının yeni kent

dokularına taşınamaması nedeni ile merkezi bölgelerde dikey yapılaşmalarla yoğunluk artmakta, doğa ve kültürel yapı ya tahrip edilmekte, ya da bozulmalara terk edilmektedir (İl Çevre Durum Raporu, 2006).

Erke (2004) tarafından Adana metropolündeki toplu konut alanlarının donatı alanları tercihi incelenmiştir. Dikkati çeken husus; gecekondunun yerini alan toplu konutlarda da standartlara uyulmamıştır. Yeşil alan miktarı yeterli gibi gözükse de uygulamaya geçirilmede başarı sağlanamamıştır. Bu yerleşimlerde yeşil alanlar çeşitli bordürle sınırlandırılmış, ancak gerekli bitkilendirme yapılamamış ya da bakılsa da sonradan bakımı yapılmadığı için zayıf kalmıştır.

1.2. Psikosomatik Hastalıklar

Yazılı ve sözlü iletişim araçlarının gelişmesi ve yaygınlaşması, toplumun entelektüel düzeyinin yükselmesinin sağlamıştır. İnsanların olayları görüşü, kavrayışı, karşılayışı, yorumlayışı ve kabullenışı artık değişmiştir.

Ayrıca teknolojik gelişmeler, insanların hayatında kolaylıklar sağlayıp kişiyi rahata kavuştururken bir yandan da kişiler arası ilişkiler daha sınırlı hale gelmekte, samimiyetten uzaklaşmakta, ilişkiler çıkar esasına dayanmaktadır. Böylece kişi her geçen gün kendisini daha yalnız hissetmekte, kendisini daha güvensiz bir ortamda bulmaktadır. Artık günümüz insanı anksiyeteli bir hayat içinde yaşamak durumundadır (Adam, 1991).

T.Szasz, psikiyatrik bozuklukların temelinde beşeri münasebetlerdeki sorunların bulunduğunu kabul etmekte, genel olarak nörozların bir “sociose” olduğuna işaret etmektedir.

O halde sosyal olayların, sosyal şartların hayatı etkilemesi bir gerçektir. Ortaya çıkan ruhsal değişim ise çoğunlukla bir anksiyete tablosudur. Bu durumda bir başka boşalma ve gevşeme yoluna ihtiyaç vardır. Bu yolun kullanılması ile psikosomatik rahatsızlıklar ortaya çıkmaktadır (Adam, 1991).

Psikosomatik tıp geniş anlamıyla “organik açıdan patolojik bulguların saptanamadığı ve hastalık nedeni olarak psişik etkenlerin rol oynadığı somatik hastalıkları kapsayan bir disiplin” olarak tanımlanabilir (Adam, 1991).

1981 yılında F. Alexander, psikolojik süreçlere dayalı psişik olgularla fizyolojik süreçlere dayalı somatik olguları birbiri ile bağdaştıran “spesifik psikodinamik çatışmalar” kuramını geliştirmiştir. F. Alexander’a göre, canlı organizmanın ve merkezi sinir sisteminin temel gücü homeostatik dengeyi sağlamaktır. Homeostatik dengenin sağlanması sürecinde canlının, hayvan ya da insan varlığının birbirini izleyen iki durumdan geçtiği görülür: Birinci durumda, bir tehlike karşısında kalan canlı ya o tehlikeden kurtulmak için savaş verir ya da o tehlikeden kaçır; ikinci durumda ise canlının dışı yönelik etkinliği geriye organizmaya döner. Savaşa yönelik etkinlikler “sempatik sinir sistemi” ve onun etkilediği organlarla; barış, yapım, onarıma yönelik etkinlikler “parasempatik sinir sistemi” ile düzenlenir.

Savaş ya da kaçış gibi çaba gerektiren durumlar geçer geçmez fizyolojik süreçler normalleşir ve organizma sakinleşir. Eğer eyleme geçilmezse, o vakit fizyolojik süreçler normal duruma dönemez ve organizma sakinleşmez. Böylece sempatik sinir sistemi sürekli olarak uyarılma durumunda kalır. Homeostatik sınırlar içindeki, biyolojik denge durumundaki insan varlığı, içten ya da dıştan gelen bir sistem uyarısının etkisinde kaldığı vakit savunmaya geçer.

Bu etkilerin ve hastalıkların bir kısmını incelemeye çalışalım:

Ana çizgileriyle açıklanan bu süreçte homeostatik dengeyi bozan her türlü etken ya “spesifik” ya da “spesifik olmayan” bir etki yapar. Spesifik olmayan etkiye stres reaksiyonu denir. Yani dengeyi bozan stres kavramı oluşur (Adam, 1991).

Stres: Stres, çevresel ve kalıtsal etkenlerle bir arada organizmanın direncini kıran ve hastalığa yol açan etkenin adıdır. Bireysel özellikler gösterir, öznel ve nesnel olarak ölçülemez. Türkçe’ye tedirginlik, gerginlik, huzursuzluk, baskı, zor vb. gibi sözcüklerle çevrilebilen stres sözcüğünü, kavram olarak “uyumsuzluk etkeni” deyimini ile de karşılayabiliriz. Fiziki çevreden kaynaklanan sorunlar huzursuz ettiği insanı strese sokar. Stres ise fizyolojik olarak etkilerde bulunur.

Bireyin strese tepkisi iki fazda oluşur. Birincisi “geçici şok fazı ya da alarm” reaksiyonudur. Bu fazda kas tonusu düşer ve hipertansiyon görülür. İkincisi “karşıt şok” fazıdır. Bu fazda belli başlı reaksiyonlar, kas tonusunun yükselmesi, lökomotor eylemlerin artması, tansiyonun yükselmesi, taşikardi, duygusal uyarıların duyarlılığının artması ve diğer psişik durumların uyarılmasıdır. Çoğalan enerji gereksinmesini karşılamak için hücre özdeği parçalanması olur. Daha sonra beden homeostasisini yeniden yapılandırmak üzere koruyucu ve onarıcı güçlerin yeniden kazanılmasıyla homeostatik dengeye ulaşır. Bu süreçte parasempatik sinir sistemi de rol oynar. Bu sistemin uygulamasının sonucu olarak kas tonusunun düşmesi, lökomotor çabalarının azalması ve uyku hali ortaya çıkar. Bu reaksiyonlar hücrenin daha önceki bütünlüğüne kavuşmasında güç verici rol oynarlar. (Velioğlu, 1991).

Heyecan: İnsan medenileştikçe zararlı etkilere fizik cevap veremez olmaktadır. Bu bakımdan heyecan verici nedenler daha etkili olmaktadır. Mobilize olan enerji boşalamamaktadır. Veya bazı boşalma yollarına yönelmektedir. Yani irade dışı yollara, yani nöro vejetatif sisteme yönelmektedir.

Somatik deşarj: Heyecan dışı vurunca vücut ve yüz hareketlerinde ki (mimik) değişikliklerle belli olur. Bu haller çeşitli nörovejetatif reaksiyonlarla birlikte olabilir. Yüzün sararması, rima palpebrarumun açılması, yanakların genişlemesi korku belirtileridir. Bu esnada adalelerin spazmodik kontraksiyonları, ellerin, bacakların, sesin titremesi veya kasılması gözlenebilir.

Son senelerde heyecan hali ve stres hali ile de depresyon arasında ki akrabalığın nörokimyasal olarak ortaya konmuş olmasıdır. (Özaydın,1991).

Kalp ve Dolaşım Sistemi Hastalıkları

Koroner arter hastalığı: Miyokard enfarktüsülü hastaların dünya savaşları sırasında 7-10 kat arttığı gözlemlenmiştir. Kırsal kesime oranla kentsel kesimde daha sık görülmekte, yarışma gerektiren mesleklerde daha sık ortaya çıkmaktadır (Smith, 2008).

Hipertansiyon: Çağımızın özellikle belirli bir yaş grubunun önemli sorunlarından birisidir. Sosyal yapı ile ilişkisi olduğu ileri sürülmüştür. Kan basıncı düzeyi kentlerde yaşayanlarda kırsal bölgede yaşayanlara oranla daha yüksek düzeydedir.

Kalp ritmi bozuklukları: Myers ve arkadaşları 100 ani ölümlü hastayı incelemişler,

23 vakada ölümden 30 dakika önce akut emosyonel stresin bulunduğunu tespit etmişlerdir. Ölmeden 24 saat önce 40 hastada belirgin emosyonel stresi gözlemişlerdir (Özkan,1991).

Gastro-İntestinal Hastalıkları

Bu grup hastalıklarda heyecanın, heyecan bozukluğunun primer rolü inkar edilemez bir hakikattir. Sindirim sistemi ülseri bir stres hastalığıdır.

Hastaların, kendilerinde stres yapacak durumlarla karşılaştırılmak suretiyle mide fonksiyonları incelenmiştir. Ankiseyede görülen hastalarda mide salgısı miktarının arttığı, PH in düştüğü yani asiditenin arttığı tespit edilmiştir. Kızgınlık, suçluluk duygusu durumlarında alınan sonuçlar aynı olmaktadır (Adam, 1991).

Psikodermatozlar

Deri hastalıklarının diğer organik hastalıkları olanlardan farklı şanssızlığı göze görünmeleridir. Dermatozu olanların kamu bireyleri ile olan iletişimleri, günlük yaşamda özellikle okul çağı, evlilik, cinsel yaklaşım yönünden olumsuzdur. Kamu deriyi ruhun sağlığı gibi algılamaktadır (Lav,1991).

Cinsel Bozukluk

Psikosomatik yada psikovejetatif bozukluklar, algılama ve bunun yol açtığı emisyonlarla ilgili olarak ortaya çıkıyorlar. Psikolojik nedenlerle algılanmaları bastırılan ya da engellenen uyarılar ölçülebilir. Fizyolojik ketlenme reaksiyonu doğururlar. Denilebilir ki, insan günlük yaşantısında eşik altı uyarıların doğurduğu emosyonlar (kaygı, anksiyete) ve çatışma biçiminde yaşatılarak bilinç düzeyine çıkmadan fizyolojik ketlenmelere yol açıyorlar. Özellikle cinsel bozukluk fonksiyonlarında görülüyor.

İnsan cinsel davranışa bütün bedeniyle, duyumlarıyla ve ruhsal yaşantısı ile girer. Araştırmacıların çoğu cinsel işlev bozukluklarında ve ketlenmelerinde geçmiş yaşam etkilerinden çok insanların içinde buldukları stüsyandon kaynaklanan güncel etkileşim bozukluklarının rol oynadığı kanısındadırlar (Özüğurlu,1991).

Kanser

Psiko-sosyal onkoloji, kanserin psikosomatik bir fenomen olarak ele alınabileceği doğrultusunda, çok eski çağlardan bu yana süregelen yaklaşıma

rağmen, ancak son yıllarda gelişen araştırma yöntem ve teknikleri sayesinde modern tıp bilimleri arasında yer almıştır. Araştırmacılar kanserli hastaların antedandında;

- 1) Eş, çocuk, ebeveyn gibi önemli bir objenin ölüm ya da ayrılık nedeni ile kaybının
- 2) Kişinin yaşamını belirleyen beklenti ve amaçların engellemesi ve düş kırıklığının
- 3) Stres, engelleme veya kayıplarda ümitsizlik, çaresizlik ve aşırı elem şeklinde reaksiyonlara yatkınlığın sık görüldüğüne dikkat çekmişlerdir.

Stres ve kanser arasındaki ilişkiye bakıldığında stresörlerin bazı kanser türlerin başlangıcında etken rol oynadığı bazı kanser türleri ve ilerleyen yaşlarda ilgili bulguya rastlanmadığı tespit edilmiştir. Aynı şekilde depresyon ve kanser ilişkisi incelendiğinde örneğin pankreatik kanserli hastaların ilk belirtileri arasında % 75 oranında depresif semptomatoloji bulunmaktadır.

Psikosomatik rahatsızlık, özellikle stres, heyecan, kaygı ve endişenin sonucudur. Bu durumlar ise bitişik evlerin olduğu özel hayatın bir noktada zaafa uğradığı, rahatlayacak herhangi bir pozisyon olmadığı, çarpık kentleşmenin olduğu varoşlarda daha çok oluşur. Psikosomatik rahatsızlıklar insanın ruhunu yansıtır. Böylece kişi kendini kötü hisseder, huzursuz olur ve çevresine de huzursuzluk verir. Her şey şikayet sebebidir. Yerine göre kendine zarar verir, yerine göre şiddeti doğurur. Sınırlar gerilir. İstenmeyen olaylar olur, belki ölüm belki de cezaevi ile sonuçlanır.

1.3. Kriminoloji (Suç Bilimi)

Esas itibari ile insanın suç teşkil eden eylemlerini izah etmeye çalışan bilim dalıdır (Dönmezer, 1975). Kriminoloji içinde yaşadığımız toplumun ne çeşit bir toplum olduğunu bize göstermek ve o toplumu etkileme zorun ve çarelerine işaret etme imkanı vermektedir. Kriminoloji sayesinde suçla toplum yapısı arasındaki ilişkileri saptamak imkanı vardır. Kriminolojik veriler sosyal şartları belirleyen asli göstericilerdir. Kriminolojik verileri bir tür toplumun aynası gibi kullanmak gerekir. Bu aynaya sahipsek ve toplumumuzu onun içinde görebiliyorsak, aynayı yani toplumumuzu temizlemek, parlatmak imkanını da elde etmişiz demektir. Suçu anlamak ve kontrol etmek yoluyla içinde yaşadığımız toplumu ıslah etme yeteneğine

kavuşabiliriz. Bu nedenle kriminoloji bize ne tür bir topluma sahip olduğumuzu göstermek ve içinde yaşadığımız toplum, düşündüğümüz toplum gibi değilse onu ne gibi araçlarla ve yollarla hangi yöntemle değiştirebileceğimizi gösterme imkanı verir. Kriminoloji böylece adeta hasta insanın hararetini ölçmeye yarayan termometre gibidir. Kriminoloji sayesinde toplumdaki sosyal değerleri anlama, bunların gücünü sınayabilmek, reform imkanlarını ölçebilmek, toplumu teşkil eden güçlü grupları kontrol altına alabilmek imkanına kavuşabiliriz.

Özetle kriminoloji, çeşitli bilimlerin verilerini kullanan ve fakat bunları kendine özgü metotlarıyla sentezleştirerek suç olayını izah etmeye çalışan özgür bir bilimdir.

Platon kanunlar adlı eserinde suçu ruhun bir hastalığı olarak saymış bunun da üç kaynağı olduğunu savunmuştur. İhtiraslar (istek, arzu, kıskançlık, hiddet vb.), zevk aramak ve cahillik. Biyolojik psikolojinin kurucusu olan Aristo, suçluları toplumun düşmanı saymıştır (Dönmezer, 1975).

Orta çağlarda Thomas D'Aquin insan ihtiraslarını suçların menşei görmüş fakat sefaletin suça neden olucu bir faktör olduğunu da belirtmiştir. Sefalet yani yoksulluk suça etken nedenlerden bir tanesidir. Aç ve çaresiz kalan insan yaşamını devam ettirebilmek için suç işlemektedir.

1860 senesinde Maudsley suç ile akıl hastalığı arasındaki ilişkileri inceleyen eseri yayınlanmış ve 1868 de Proser Despine (Psychologie naturelle) adlı eserinde suçlu çocuklarda dejenerleşme alametlerinin varlığını saptadıktan sonra suçluların folie morale'e (Anti sosyal davranışlarla tanımlanan bir tür şizofreni; psikotik dışavurumlar, kuruntular, işitsel halusinasyonlar, tepkisizlik, ya da ajitasyon olarak ortaya çıkar.) tutuldukları sonucuna varmıştır.

Ferri'nin (1856) fikirlerine göre suçlu genellikle bir anormaldir, onu biyolojik, fizik ve sosyal faktörler, kendisine rağmen suç işlemeye zorlar. Sosyal faktörleri ise kişinin yaşadığı ortam belirler (Dönmezer, 1975).

Suç: Tariflere göre esas teşkil eden husus, fiilin suç olması için kanun koyucu tarafından cezalandırılmış bulunmasıdır. Türk Ceza Kanunu 2. maddesinde;

“Madde 2 - (1) Kanunun açıkça suç saymadığı bir fiil için kimseye ceza verilemez ve güvenlik tedbiri uygulanamaz. Kanunda yazılı cezalardan ve güvenlik

tedbirlerinden başka bir ceza ve güvenlik tedbirine hükmolunamaz.” denmektedir (RG, 2005).

Peki bir fiilin suç sayılabilmesi için ölçü nedir? Garafola’ya göre insanların merhamet, namuskarlık gibi esaslı duyguların ihlal edildiği hareketler; İhering’e göre toplum halinde yaşam şartlarına yönelmiş her türlü saldırıdır. Durkheim’ e göre ise suç; kolektif bilincin kuvvetli ve belirmiş tutumlarını ihlal eden fiillerdir. Thomas ve Znaniency eserlerinde sosyal psikoloji yönünden meseleyi ele aldıklarında suç; kişinin kendisini mensubu saydığı grupta, varlığı toplum dayanışması ile çelişme gösteren fiildir (Dönmezer, 1975).

Günümüzde teknolojik gelişmelerin her alanda yaygınlaşması, özellikle kitle iletişim araçlarının etkisi, kentleşme endüstrileşme, iç ve dış göçler, hızlı nüfus artışı gibi faktörler sosyal sistemi etkileyerek kurumların yapısında, fonksiyonlarında ve mikro düzeyde bireyler arası ilişkilerde değişimler meydana getirmiştir. Toplumda kültürün belirlediği örf, adet, gelenek, görenek ve hukuk kurallarına uymayan davranışlar sapmış davranışlar olarak nitelendirilirler. Sosyal düzenin korunması ve devamlılığının sağlanması çeşitli sosyal kontrol mekanizmaları ile sağlanır (İçli, 2008).

Çizelge 1.8. Geçmişte suçluluk durumuna bir bakış (Dönmezer, 1975).

Yıllar	12-15	16-18	19-21
1952	6282	19887	22955
1953	7957	19575	28331
1954	7300	15370	23363
1955	10049	19603	2554
1956	9390	18684	23039
1957	7792	15684	16326
1958	7426	16086	15209
1959	7660	17402	16511
1960	7693	16553	14991
1961	7327	15867	12756
1962	9559	20048	16664

Yukarıdaki tabloya göre senelere göre nüfus artmasına rağmen çocuk suçluluğunda artış gözükmemektedir. Burada dikkat çekilecek husus şudur: Bu yıllarda ciddi anlamda göç hareketlerinin ve çarpık kentleşmenin yaşanmamış olması çocuk suçluluğunun çok değişiklik göstermemesine neden olmuştur. TÜİK verilerine göre 2006'da 77.884 olan hükümlü sayısı 2009'da 110.000'i geçmiştir. Yine 2006 verilerine göre suç yoğunluğunun 18-24 ve 25-34 arası yoğun olduğu görülmektedir. 18-24 arası yaralama, hırsızlık, yağma, öldürme gibi enerji gerektiren suçların çok olduğu, 25-34 ve daha üzerinde ise dolandırıcılık, sahtecilik, kaçakçılık, ateşli silahlar, icra, iflas gibi fazla enerji gerektirmeyen suçlar olduğu görülmektedir. Küçük yaşta edinilen enerji ve gruplaşmalar yerini aklın ve organize olduğu başka suç tiplerine bırakmıştır. Yani suça başlayınca ve ceza yatmaya alışınca suç işleme bitmemektedir. Burada dikkat çeken husus varoşlarda oyun oynama alanı bile bulamayan çocukların suça bulaşınca bunu devam ettirmesidir. Bütün bunlar aile hayatını doğal olarak toplum hayatını etkilemektedir. Yine 2006 verilene göre 18-24 yaş arası en çok işlenen suçlarda (öldürme, yaralama, hırsızlık, dolandırıcılık, cinsel suçlar) evlenmeme oranı oldukça yüksek olup, evlenenlerde ise boşanma oranı oldukça fazladır. Bu durumda suç işlemeye küçük yaşta başlayanların aile hayatları da tehlike altına girmektedir.

Beden, kişilik ve suç: Healy'e göre kişilik ihtilafları insanın hareketlerinin nedenleri yönünden merkezi unsuru oluşturur. Suçlu genellikle heyecan içinde olan kimsedir. Suçlu arzularını başka faaliyetlerde bulunarak tatmin eder ve bunları kendisini suça götürecek yollarda bulur. Psikiyatrik görüş, dikkatin suçlunun kişiliği üzerine yönelmesine neden olmuştur ve böylece kişiliğin derinliklerine inme imkanını hazırlamıştır.

Beden biyokimyası ve suç arasındaki ilişkiyi inceleyen bilim adamları özellikle kandaki şeker ve suç arasında yüksek bir ilişkiye rastlamışlardır. Kandaki şeker oranı düşüğe suç olan fiili işleme eğilimi de artmaktadır. Saldırganlık şeker eksikliğinden kaynaklanan en önemli olaydır. Bu durumdan rahatsız ebeveynin hiç tahrik sebebi olmadan çocuklarını öldüresiye dövdüğü görülmüştür.

Beden hastalıkları ve suç ilişkisine bakıldığında varılan sonuç şudur: Körlük, sağırılık, topallık, çirkinlik gibi eksiklik ve hastalıkların sosyal hayatta başarısızlığa

ve sosyal hayatta başarısızlığın ise suça sürükleyebileceği düşünülmelidir (Dönmezer, 1975).

Suçlunun içinde bulunduğu ve yaşadığı fiziki çevre:

Coğrafi durumun ve özellikle iklimin, suçluluk üzerinde ki etkileri meselesi, daha kriminolojik yönde istatistik araştırmalara girildiği günden itibaren araştırmacıların dikkatlerini çeken konulardan olmuş ve iklim, ısı, atmosfer basınçları, rüzgarlar ve radyasyonlar gibi çeşitli tabii olayların organizma üzerinde etkileri üzerinde durulmuş ve bunların suçluluğu izah eden konular olarak ele alınması gereği ileri sürülmüştür. Bu konuda Lombroso'nun fikirlerini şöyle özetlemek mümkündür: Fiillerimiz genellikle ısının etkileri altındadır. Tarih sıcak memleket ahalisinin daima esaret altında yaşadıklarını göstermektedir. Buralarda halka önem verilmez; hükümetler halk tarafından kontrol edilmez. Zira iklimin meydana gelmesine neden olduğu fazla ürünler ve yiyecek bol, buna karşılık ihtiyacın az oluşu mücadeleyi önlemekte ve insanları uyumsuzluğa götürmektedir. Soğuk memleketlerde ise hayat mücadelesi şiddetlidir. Büyük soğuklar adeta insanlardaki tahayyül melekelerini dondurur. Bu sebeple soğuk bölgeler halkı sakindir. Dillerinde kavga kelimesine bile rastlanmayan Eskimo kabileleri bile vardır (Dönmezer,1975).

TÜİK (2006) verilerine göre intiharların yaz aylarında yoğun olduğu tespit edilmiştir. Ülkemizde intihar edenlerde aile geçimsizliği nedeni ile 15-19 ve 20-24 yaş aralığında bir yoğunluk vardır. Ülke genelinde bütün nedenlere bağlı olarak 15-19 ve 25-34 yaş aralığında intihar edenler oldukça fazladır. Bu durum sosyal kontrol mekanizması bozulan varoşlarda meydana gelmektedir.

Edwin Grant Dexter 1904 yılında yayınladığı *Weather Influences: An Ampric Study of the Mental and Physiological Effects of Definite Meteorological Conditions*, Mac Millan (1904) adlı eserinde New York ve Denver şehirlerinde işlenen bazı suçları incelemiş ve bunları her iki şehrin iklim kayıtları ile karşılaştırmıştır. Bu incelemeler sonunda vardığı sonuçlar şunlardır: New York şehrinde müessir fiiler senenin sıcak, barometrenin ve rutubetin düşük olduğu günlerde çoğalmaktadır. Albert Lefingwell 1892 yılında uzun bilimsel araştırmalar sonucu yayınladığı bir eserde şu varsayımı söz konusu etmektedir: “İnsan bedeninin sinir sistemi, organizması üzerine kışın sonundan yazın ortasına kadar tarif olunamayan ve bazı

şekillerde ihtirasların ve hislerin tahriş kabiliyetlerini arttırmaya yöneltmiş etkiler kuvvetle yüklenmektedir. Bunlar kendilerine dayanan bütün faaliyetleri çoğaltmaktadır.” (Dönmezer,1975).

Yüksek ısı fizyolojik enerjinin az sarfını gerektirir ve böylece serbest kalan enerji cebir ve şiddet belirten ağır suçların işlenmesine neden olur.

Kingberg de şu dikkat çekici izah tarzını vermektedir: Deniz iklimi ve yüksek ısı, tiroid bezinin salgısını tahrik eder. Güney İtalya’da ve İspanya’da yaşayanların şiddet gösteren ihtirasa dayanan suçları işlemeye eğilimli olmalarının nedeni budur; hypotroid olan İngilizler ise bu suçları nadir olarak işlerler (Dönmezer, 1975).

Suç ve iklim eksenli gelecekte insanlığı etkileyecek olan çevre problemlerinin başında yer alan küresel ısınma ile ilgili Babuş (2005) yaptığı çalışmada; küresel ısınma dünyanın ortalama sıcaklığının artışı olarak tanımlanmıştır ve insan üzerine etkilerini çalışmıştır. Araştırmada 1990 ile 2100 yılları arasında sıcaklığın 1,4 – 5,8 C° artacağı ve deniz seviyesinin 65 – 90 cm yükseleceği öngörülmektedir. Bu etkilerin olumsuz şekilde gerçekleşmektedir. Hiçbir önlem alınmaması durumunda iklim değişikliğinin insan sağlığına olan etkilerinin sonuçları aşağıda incelenmiştir.

Çizelge 1.9. Hiçbir önlem alınmaması durumunda iklim değişikliğinin insan sağlığına olan etkilerinin sonuçları (IPCC,2001c) (IPCC: 1988 yılında kurulan hükümetler arası iklim değişikliği paneli)

	2025	2050	2100
CO ₂	405-460 ppm	445-640 ppm	540-970 ppm
1990 yılından itibaren küresel sıcaklık artışı	0,4 - 1,1 °C	0,8 - 2,6 °C	1,4 - 5,8 °C
1190 yılından itibaren küresel deniz seviyesi artışı	3 – 14 cm	5 – 32 cm	9 – 88 cm
İnsan Sağlığına Etkiler			
Sıcaklık baskısı ve soğuktan ölümler	Büyük olasılıkla sıcaklıklara bağlı ölümler ve hastalıklar artacaktır. Bazı ılıman bölgelerde soğuğa bağlı ölüm alanlarında azalma olacaktır.	Büyük olasılıkla termal baskı artacaktır.	Büyük olasılıkla termal baskı artacaktır.
Su yoluyla bulaşan hastalıklar ve taşınması		Orta olasılıkla malarya (sıtma) hastalığının yaygınlaşması ve taşınması artacaktır.	Büyük olasılıkla potansiyel yayılma alanlarının genişlemesi gerçekleşecektir.
Seller ve kasırgalar	Orta olasılıkla aşırı hava olayları nedeni ile yaralıların, ölümlerin ve enfeksiyonların artması gerçekleşecektir.	Orta olasılıkla yaralanma, ölüm ve enfeksiyon olaylarında daha büyük bir artış görülecektir.	Orta olasılıkla yaralanma, ölüm ve enfeksiyon olaylarında daha büyük bir artış görülecektir.
Beslenme	Fakirler açlık riskinden daha çok etkilenecektir.	Fakirler halen açlık riskinden daha çok etkilenecektir.	Fakirler halen açlık riskinden daha çok etkilenecektir.

Türkiye’de ise aralık ve ocak aylarında az miktarda adam öldürme suçları işlenmiştir. Buna karşılık temmuz, ağustos, eylül aylarında bu çoğalmaktadır (TÜİK, 2006) Gerçekten ısının fazla olduğu memleketlerde ve mevsimlerde insanlar arasındaki ilişkiler, temaslar genellikle çok daha fazladır. Kış mevsiminde akşamın erken saatlerinde insanlar evlerine çekildikleri ve aralarındaki temaslar günün sayılı saatlerine sınırlandığı halde sıcak gecelerde genellikle gece geç yatarlar ve aralarındaki temasları gecenin geç saatlerine kadar sürdürürler. Bu devamlı temas ise kişilere karşı işlenen suçlar bakımından imkan ve fırsatlar hazırlar. Kış aylarında ve soğuk bölgelerde mülkiyete karşı işlenen suçlanan çokluğuna gelince; kışın neden olduğu ekonomik zorluklar ve ihtiyaçların bu hususta esaslı bir faktör teşkil ettiği konusunda şüphe yoktur. Etkileri, böylece büyük nitelik itibari ile sosyal nitelikte sayılmakla beraber iklimin, insan fizyolojisi, karakteri ve mizacı üzerinde etkileri olduğu ve bu bakımdan suçluluk ile nispi de olsa ilişkisi vardır.

Bu konuda üzerinde asıl durulması gereken nokta şudur: Şehirleşmenin yani kırsal bölgelerin şehir haline dönüşmesinin ya da şehirler nüfusunun çok geniş ölçüde artışının suçluluk üzerinde ne gibi etkiler yaptığının belirlenmesidir. Genellikle konu üzerinde çalışan araştırmacılar şehirleşme ile suçluluk arasında ciddi bir ilişki bulunduğunu saptamaktadırlar. Esas itibari ile şehirleşmedeki yoğunlaşmanın suçluluk oranını arttırması ortaya çıkan çeşitli kriminojen etkenler ve faktörler dolayısı ilelerdir. Sosyal akıcılığın hızlanması sosyal kontrol mekanizmasının deorganize hale gelmesi, sosyal normların insan tavır ve hareketlerini idare edici güçlerin yıkılması (anomi), deorganizasyon, farklılıkların bir araya gelmesi, çeşitli sebeplerle bir suç alt kültürünün teşekkülü, bu kriminojen faktörler arasında sayılmaktadır. Büyüyen şehirlerde hayatın anonim hale gelmesi, dolayısıyla insanları birbirini tanımaz hale getirmekte, yan yana yaşayan insanlar moralmen birbirinden tecrit edilmiş hale girmektedirler. Bu hal insanların sözgelimi empermeabilitesini azaltmakta, insanlarda tahriş edilme kabiliyetini arttırmaktadır. Bütün bu nedenlerle şehirleşen toplumlarda suçluluğun artacağı, şehirleşmenin en önemli sebeplerinden birini teşkil eden sanayileşmenin suçların nicelik bakımından da durumunu değiştireceği, şehirleşen bölgelerde cebir ve şiddete dayanan suçların genel suçluluk arasındaki yeri azalırken mala karşı işlenen suçların, hileli suçların kadın ve çocuk

suçluluğunun artacağı kriminologlar tarafından açıklanmaktadır (www.kriminoloji.com).

Araştırmalar suçluluğun şehrin belirli bölgelerinde yoğunlaştığını, bu bölgelerin şehrin merkezine göre belirli oranda bir yön izlediğini, bu oranların uzun zaman aralıkları içinde sabit kaldığını ortaya koymuş bulunmaktadır (Dönmezer,1975). Guery yaptığı çalışmalar sonucunda şehirlerde suç bölgesi olarak adlandırdığı, yüksek oranda suç işlenen bölgelerde mala karşı suçların yoğun olduğunu göstermiştir. Araştırmalarını gerçekleştirdiği Fransa'daki Paris gibi endüstrileşmelerin yoğun olduğu şehirlerde, limanlarda özellikle profesyonel suçların artma eğiliminde olduğunu göstermiştir (Erkan, 2002). Sosyal problemlerle uğraşan bilim adamları şehirler içinde açık farklarla birbirinden ayrılan bölgelerin varlığını ortaya koymuşlardır. Bu bölgeler içinde fiziki yıkıntı ve şekil değiştirmenin, kötü konut şartlarının, aşırı kalabalığın, yoksulluğun ve suçun yüksek derecede bulunduğu şehir bölgelerine dikkat çekmektedir (Erkan, 2002).

Hergüner (1996) yaptığı "Türk Çocuklarında Solunum Fonksiyon Testlerinin Normal Değerleri ve Bunların Antropometrik Ölçümler ve Çevresel Faktörlerle İlişkisi" isimli çalışmasında tüm solunum fonksiyon testleri güneş gören, nemsiz evlerde yaşayanlarda belirgin olarak yüksek çıkmıştır. Yaşadığı bölgede hava kirliliği yapan fabrika ya da imalathane bulunan çocukların tüm solunum fonksiyonları belirgin olarak düşük çıkmıştır. Kalorifer ve elektrik sobası ile ısınanlarda katalitik soba, odun, kömür, talaş ve gaz sobası ile ısınanlara göre daha iyi olarak saptanmıştır. Sosyoekonomik durumu iyi-orta olan ailelerden gelen çocuklarda solunum testleri kötü sosyoekonomik düzeydeki çocuklardan anlamlı derecede yüksek çıkmıştır.

Gerçekten ticaret ve sanayi bölgeleri gittikçe büyümekte ve kendilerini çeviren ve konut olarak kullanılan bölgeleri istila etmektedir. Bu hal konut bölgelerinin fizik bakımından gittikçe ihmal edilmesine neden olmaktadır. Aynı suretle ağır endüstri alanlarına bitişik olan bölgeler adeta bir istilayla karşı karşıya kalmaktadırlar. Diğer yandan bu bölgeler gürültüsü, dumanı ve kokusu nedeni ile ikamet bakımından daha da yatkın olmayan bir duruma girmektedirler. Yüksek suçluluk oranını taşıyan bölgelerde, geniş bir akıcılık (seyyaliyet:mobility), değişme,

sosyal yapının dağılması ve çözülmesi ve istikrarsızlığına rastlandığını ortaya koyuyor. Gerçekten nüfusun azalması komşuluk güvenliğinin tehlikede olduğunu belirtir; yoksulluk, kötü konut şartlarına ve sağlık şartlarının ve uygun sosyal müesseselerin sağlanması ve muhafazası bakımından gerekli kolaylıkların yokluğuna dalalet eder.Türkiye'nin büyük şehirlerinde suçluluk, merkezi ticaret ve sanayi mahallerinden daha çok şehrin kenar mahalle adı verilen dış semtlerinde yoğunlaşmıştır (Erkan, 2002).

Sosyal akıcılık ve suç: Günümüzde kent suçluluğu değerlendirildiğinde toplum hayatında yaşanan değer çatışma sürecine bağlı olarak ortaya çıkan gerginliklerde kaynaklanan şiddet suçlarının ve toplumdaki kurulu normlara karşı kamu düzenini ihlale yönelik suçların daha büyük toplam tuttuğu görülmektedir. Bu durum kentlerdeki insanları çok ve çabuk heyecanlanır hale getiren gereğinden fazla dış uyurıcının olmasına veya şehirlerin bazı suçların işlenmesine elverişli ortam meydana getirmesine bağlanır (Dönmezer,1975).

Ayrıca Durkheim'e göre kırsal bölgelerde sosyal yapının bütünleşmesine bağlı olarak intihar oranlarının farklı olduğunu ileri sürmüştür. Çünkü insan intihara aradığını bulamadığı için yönelir. Kırsal bölgelerde boş arazilere, tarlalara çıkan insan rahatlamakta ve intihar gibi psikolojik bunalımlara girmemektedir.

Ayrıca bu köy ve tarım bölgelerinde, kişilerin çevrelerinde sıkı bir sosyal kontrole tabi olmasına bağlıdır. Oysa şehir toplumunun sosyal düzeninde bütün bunların tersi cereyan etmektedir. Büyük metropollere gelip yerleşenlerde suç teşkil eden fiillerin işlenmesi hususunda yatkın bir tavır hareketler alışkanlığının olduğu görülmektedir. Şehirlerdeki birtakım özellikler, zevk imkanları, tarımsal bölgeler, gençlerin değişik tavır ve hareket şekilleri ile temasa gelmelerini sağlamaktadır. Oysa kişisel olmayan durumlarda suçun işlenmesi hususunda çok sayıda imkan ve fırsat çıkmaktadır. Tarımsal bölgelerde suç tipleri oluşmamaktadır (Erkan,2002).

Köy ve tarım bölgelerinde kişiler çevrelerinde sıkı bir sosyal kontrole tabidirler. Oysa şehir toplumunun sosyal düzeninde bütün bunların tersi cereyan etmektedir.

Suçludaki tehlike hali: Suç işleme yönünden tehlike hali gösteren kişi geçici ya da sürekli olarak anti sosyal tepkiler göstermesi ihtimali olan kimsedir.

Tehlike halinin çeşitleri: Tehlike hali; **1)** suçtan evvelki tehlike hali **2)** suçtan sonra ki tehlike hali olmak üzere ikiye ayrılır. İnsanın yaşadığı fiziki çevre koşulları bu tehlike halini de olumsuz olması durumunda arttırmaktadır. Maruz kalan insanın cinnet seviyesine gelmesinde bunun rolü vardır.

Histerik psikoz anlamına da gelen **cinnet** bir nevi sınırı aşmaktır. İlginç olan nokta, genellikle daha önce herhangi bir psikiyatrik sorunu olmadığı düşünülen, bu tür bir davranışın hiç beklenmediği kişilerden bu davranışların kaynaklanabilmesidir. İnsanoğlunun günlük yaşamındaki streslere, engellenmelere dayanma eşiği vardır. Herkesin derecesi farklıdır. “O” aşılnca kişi yapısına, aldığı eğitime, kişiliğine göre bir davranış geliştirir. Bazen evdeki kediye, sokaktaki köpeğe şiddet uygulamak olur. Bazen de çocuğuna, eşine, memuruna, arkadaşına yönelebilir. Örtülü şekilde kendine de yönelebilir.

1.4. Çocuk ve Suç

Suçlu çocuk yoktur, suça itilmiş çocuk vardır. Hiçbir çocuk sosyal ya da anti sosyal olarak dünyaya gelmez. Sosyal davranış biçimlerinin zayıf ve yetersiz olduğu ailelerde çocuklar, ev dışında bu doğrultuda güçlü güdülenmeye (motivasyon) sahip olsalar bile, iyi bir sosyal uyum gösteremezler. Bu öğrenmeyi gerçekleştirecek küçük bir yardıma ve rehberliğe gereksinimleri vardır (Yavuzer, 1998).

Ayrıca komşuluk ilişkilerinin kalkışı, silinişi çocuğu suçluluğa yöneltici daha doğrusu sosyal kontrolü sağlayıcı bütün engellerin de yıkılması sonucunu doğurmaktadır. Bu nedenle gecekondu bölgelerinde oturan çocukların işledikleri hafif nitelikteki hırsızlık olayları çok nadir olarak polisin dikkatini çekmektedir. Yine bu nedenle bu bölgelerde oturan çocuklar arasında bir başkasının mülkiyet hakkına karşı geniş bir lakaydilik duygusu vardır. Bunun asıl kaynağı ise sözü geçen bölgelerde kanunun suç yolu ile ihlaline karşı tam bir ilgisizliğin, adeta bunu günün tabii olayı gibi sayan bir zihniyetin varlığıdır (Yavuzer, 1998).

Hancı (1995), yaptığı çalışmada 1991-1993 yılları arasında İzmir Çocuk Mahkemesi'nde sonuçlanmış davalardan 3.327 karar kartonunu incelemiş ve çocukların oturdukları semtleri araştırmıştır. Sonuçta Büyükşehir Belediyesi sınırları

içinde oturan % 74,1 oranının % 57,9'unun gecekondularda oturduğunu tespit etmiştir. Buradan çıkarılan sonuca göre gecekondu bölgeleri çocuklar ve yetişen nesil üzerinde suç potansiyelini arttıran bölgeler olduğu tespit edilmiştir.

5237 sayılı Türk ceza Kanunu'na göre;

Madde 31 - (1) Fiili işlediği sırada oniki yaşını doldurmamış olan çocukların ceza sorumluluğu yoktur. Bu kişiler hakkında, ceza kovuşturması yapılamaz; ancak, çocuklara özgü güvenlik tedbirleri uygulanabilir.

(2) (Değişik fıkra: 29/06/2005-5377 S.K./5.mad) Fiili işlediği sırada oniki yaşını doldurmuş olup da onbeş yaşını doldurmamış olanların işlediği fiilin hukukî anlam ve sonuçlarını algılayamaması veya davranışlarını yönlendirme yeteneğinin yeterince gelişmemiş olması hâlinde ceza sorumluluğu yoktur. Ancak bu kişiler hakkında çocuklara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur. İşlediği fiilin hukukî anlam ve sonuçlarını algılama ve bu fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneğinin varlığı hâlinde, bu kişiler hakkında suç, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasını gerektirdiği takdirde oniki yıldan onbeş yıla; müebbet hapis cezasını gerektirdiği takdirde dokuz yıldan onbir yıla kadar hapis cezasına hükmolunur. Diğer cezaların yarısı indirilir ve bu hâlde her fiil için verilecek hapis cezası yedi yıldan fazla olamaz.

(3) (Değişik fıkra: 29/06/2005-5377 S.K./5.mad) Fiili işlediği sırada onbeş yaşını doldurmuş olup da on sekiz yaşını doldurmamış olan kişiler hakkında suç, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasını gerektirdiği takdirde on sekiz yıldan yirmi dört yıla; müebbet hapis cezasını gerektirdiği takdirde on iki yıldan on beş yıla kadar hapis cezasına hükmolunur. Diğer cezaların üçte biri indirilir ve bu hâlde her fiil için verilecek hapis cezası on iki yıldan fazla olamaz (RG, 2005)

Çocuklarda; bu sebeple suç işleme konusunda bir rahatlık vardır. En çok suç işleme yaşı 14'dür. Çocuk ve genç suçluluğunda ilk sırayı hırsızlık almaktadır.

Çocuk suçluluğu, iç göçler ve çarpık kentleşme: Göçlerin ve gecekondulaşmanın büyük şehirlerde sosyal gerilimlere, sosyal gruplar arası çatışmalara sonuç olarak çocuk suçlarının özellikle mala yönelik suçların artmasına neden olduğu belirtilmektedir. Geleneksel aile çevreye direnemez olduğunda gevşeme ve serbestleşme olmakta, bunu hisseden çocuğun ilk tercihi sokak olmaktadır.

Gecekonduların genel özellikleri; küçük, dar ve sağlıksız konutlar olmaları, alt yapılarının bulunmamaları ve kalabalık nüfusa sahip olmalarıdır. Çocuk kendisine ait dinlenebileceği, hayal gücünü ve düşünmesini geliştirecek oyunlar oynayabileceği odadan mahrumdur. Kalabalık ailelerde kavga, üzüntü çocuğun pek yakınında olmaktadır. Yaşam güçlükleri nedeni ile yeterli ilgi, disiplin ve eğitim verilememektedir. Çocuk ailenin eksikliğini giderecek, içindeki enerjiyi uygun yerlere kanalize edecek ve toplumsallaşmasını sağlayacak okuldan da uzak kalmaktadır (Hancı, 1999).

Emniyet Genel Müdürlüğü Ana Komuta Kontrol Merkezi (AKKM) Daire Başkanlığı verilerine göre Türkiye'de çocuk suçluluğunda 2000 – 2005 yıllarını kapsayan 5 yılda önemli artış gözlenmiştir. 2000 yılında 122.043 olan asayişe yönelik çocuk suçlarıyla ilgili olay sayısının 2005 yılının ilk 11 ayında 163.867'ye yükseldiği ve kötü alışkanlıklara başlama ve suç işleme yaşının küçüldüğü, çocuk suçluluğunun, 18 yaşın altındaki yaş grubuna dahil çocukların karıştığı her türlü suç olarak tanımlandığı, ülkede son yıllarda meydana gelen suç ve suçlu sayısındaki artışa paralel olarak çocuk suçluluğunda da artan ivme gözlemlendiği görülmüştür. Türkiye'de yapılan araştırmaların artık bütün suçlarda yaş oranlarının Avrupa ve ABD'deki gibi gittikçe düştüğünü gösterdiğinin kaydedildiği araştırmada, “Yine alkol, sigara, uyuşturucu maddeler gibi kötü alışkanlıklara başlama yaşı da 11-12 yaşlarına kadar inmiştir. Küçük yaşta bu tür ortamlara giren çocuklar ileride birer suç makinesi haline gelebilmektedir. Özellikle suç işlenen çocuklar seçilirken ceza almayacak yaş aralığında olanlar seçilmektedir. Bu sayede çocuk ceza almazken tekrar yeni suçlarda kullanılabilir” denilmektedir. Çocukların karıştığı suçların türleri incelendiğinde, hırsızlık, gasp, müessir fiil, adam öldürmek, dolandırıcılık, kundakçılık, yankesicilik gibi suçların sıklıkla işlendiğinin görüldüğünün vurgulandığı çalışmada, bunların içinde ağırlığı mala karşı işlenen suçların oluşturduğu kaydedilmiştir (Hürriyet, 2005).

Uluğ (2007) yaptığı “Kuzey Adana'daki çocuk oyun alanlarının bitki seçimi” çalışmasında şu hususlara değinmiştir: 0-6 yaş döneminde ev ya da evin yakın çevresini tercih eden çocuk 6 yaşından sonra özgürce oynayabileceği çocuk oyun alanlarına yönelirler. Çocuklarda zeka gelişiminin en büyük bölümünün okul öncesi

döneme rastladığı bilinmektedir. Oyunlar partnere göre 4 kategoride incelenmiştir. Tek başına oynanan oyun, başka bir oyunu izleme, birlikte oynanan oyun, işbirliğine dayanan oyun şeklindedir. 20 Kasım 1998 tarihinde Birleşmiş Milletler kongresi tarafından yenilenen Çocuk Hakları Bildirgesi 31. maddesinde çocukların boş zaman geçirmeye, dinlenmeye, yaşlarına uygun olarak oyun oynamaya ve kültürel ve sanatsal etkinliklere katılma hakları vurgulanmıştır. Buna göre konut bölgelerinde yeterli oyun ve rekreasyon olanakları sağlamak için her ülkede yasal önlemler alınmalıdır. Dünya çocuk yılı nedeni ile 1977 yılında açıklanan Çocuk Oyun Hakları Malta Deklarasyonunda oyunun beslenme, sağlık, barınma ve eğitimin yanı sıra her çocuğun gelişim potansiyeli için yaşamsal önemi olduğu vurgulanmıştır.

Çocuklar oyun yolu ile hareket ederek ve fazla yorgunluk hissetmeden bedenlerini çalıştırırlar. Çocuğun hareket etmesi diyaframın, solunum yollarının, kalp çalışmasının, beslenmenin, büyük-küçük kasların gelişmesinde yardımcı olur. Açık havada oynanan oyunlar çocuğun güneşten ve temiz havadan yararlanmasını sağlar ve bedensel gelişimini hızlandırır. Çocuğun oyun yoluyla yaptığı hareketler solunum, sindirim ve boşaltım işlevlerinin gerektiği biçimde olmasına yardım eder ve ter yolu ile zehirli atıklardan vücudu temizler. Ayrıca oyun, çocuğun deneme, yanılma ve taklit yolu ile gerçeği bulmasını sağlayarak onu bir nevi hayata hazırlar. Çocuk oyun oynarken bencilce düşünmeden vazgeçip, başkalarının hakkına saygılı olup, kendi hak ve özgürlüklerini korumayı, liderlik, rekabet, yardımlaşma dayanışma, birlikte çalışma, yenme yenilme, kendi ile barışık olma ve kendine güven duyma gibi vasıfları öğrenir (Uluğ, 2007).

Anka haber ajansının (2008) yayınladığı habere göre de çevresinde bolca ağaç bulunan cadde ve sokaklarda yaşayan çocukların astıma yakalanma oranları daha düşüktür. New York'taki Columbia Üniversitesi'nce yürütülen ve Journal of Epidemiology and Community Health dergisinde yayınlanan bir araştırma, kilometrekare başına düşen fazladan her 343 ağacın, yaşları 4 ile 5 arasında değişen çocuklarda astım oranlarını yüzde 25 oranında azalttığını göstermiştir. New York'ta astım 15 yaş altındaki çocuklarda hastaneye yatırılma sebepleri arasında en önde gelmektedir (www.ankaajansi.com.tr).

Çocuk oyun alanlarına gelince; kent içerisinde çocuk oyun alanlarının dağılımı dengeli bir şekilde yapılmalı, mahalle, semt ve kent ölçeğinde imar kanununda belirtilen standartlara uyulmalıdır. Kentte yer alan ilköğretim okullarının bahçelerinde oyun alanlarına yer verilerek, çocuklara ders aralarında fiziksel ve psikolojik gelişim için yeni fırsatlar sunulmalıdır.

Büyükliklerine göre çocuk oyun alanları sınıflandırıldığında;

Çocuk Bahçeleri: 6 yaşından küçük okul öncesi çocuklar için

Semt Oyun Alanları 6-14 yaş grubu çocuklar için

Büyük Oyun Alanları: Genç ve yetişkinler için

Yaş gruplarına göre oyun alanları sınıflandırıldığında;

0-3 Yaş, 4-7 yaş, 8-15 yaş için oyun alanları bulunmaktadır.

Çocuk oyun alanlarının, çocukların doğayla iç içe olma ihtiyacını karşılayabilecek nitelikte planlanması gerekir. Çocuk psikolojisi dikkate alınarak istek ve ihtiyaçlara uygun, çevredeki keskin çizgileri ve monotonluğu kırabilecek canlı ve cansız materyallerin seçilmesi daha doğru olur. Çocuklar, kullanılan bitkilere göre oyun alanı seçebilmektedirler. Çünkü bazı alerjen bitkileri barındıran parklara, alerji riski taşıyan çocuklar gidememektedir. Çocuk oyun alanlarında seçilen bitkilerin, ölçek olarak da çocuk ölçeğine uygun türler olması gerekir. İklim isteklerine göre örneğin güneşlenme süresi az olan Doğu Karadeniz gibi yörelerde geniş tepe tacı oluşturan bitkilere yer verilmemelidir. Zehirli yaprak, çiçek ya da meyvelere sahip bitkilerin kullanılması çok sakıncalıdır. Dikenli bitkiler de çocuklara fiziksel zararlar verebilir. Çocuk oyun alanlarında uygun yükseklik ve yoğunlukta kullanılan bitkiler gürültü kontrolünün yanı sıra bazı zararlı gazları emip, toz ve kir taneciklerini absorbe ederek kirli havayı temizlemektedir. Bitkilerin gürültüyü emme ve dağıtma özelliği sınırlı olmasına rağmen psikolojik olarak önemli bir katkı da sağlamaktadır. Ayrıca mekanda kullanılan bazı oyun donatıları etrafında güvenlik bariyeri olarak da kullanılabilirler. Bu yüzden bitkilerin işlevleri göz ardı edilmemelidir. Çocuklar, çiçekleri sevdiğinden oyun alanı içinde küçük çiçek tarhlarının olması da onlara büyük haz verecektir. Bunların yanında zararlı meyve ve yapraklara sahip, dikenli türlerden de kaçınılmalıdır.

Çocuklar emniyetli ve eşit koşullar altında oynayabilmelidir. Çocuk, oyunu kurallarına göre oynayarak hakkına razı olmayı ve diğerlerine saygı göstermeyi öğrenmelidir.

Araştırma boyunca incelenen 27 parkta standartlara ve sağlık koşullarına uyulmadığı tespit edilmiştir. Örneğin bitki seçiminde alerjen olan bitkilerle zakkum gibi zehirli bitkilerin kullanıldığı görülmüştür. Çocukların sağlıklı gelişimini sağlayacak ve karakter gelişimini olumlu etkileyecek standartlara ulaşmak için en azından bundan sonraki parklar yapılırken dikkat edilmelidir (Uluğ, 2007).

Gün (2006) yaptığı “spor yapanlarda ve spor yapmayan ergenlerde benlik saygısı” isimli çalışmasında 12-14 yaş arası spor yapan ve yapmayan ergenlerin benlik saygıları ve psikosomatik belirtileri karşılaştırılmıştır. Kişilikle ilgili en önemli kavram benliktir. Benlik kimliğini kazanan genç, başkaları ile yakınlaşma sürecinde kimliğinin özellikleri, sınırları içinde arkadaşlıklar ve dostluklar kurar ve sağlıklı iletişim içine girer. Benlik bilincinin temeli 0-6 yaş arası atılır.

Spor faaliyetlerin ruhsal sağlığa etkisi ile ilgili çalışmalar genellikle dört boyut üzerine yoğunlaşmıştır. Bunlar; duygu-durum, korku, depresyon ve benlik tasavvurudur. Yapılan çalışmalarda spor faaliyetlerinin benlik kavramında olumlu gelişmelere neden olduğu saptanmıştır. Örneğin ilköğretimden liseye geçen kız öğrenciler üzerinde yapılan çalışmalarda sporu bırakma oranının 6 kat fazla olmasının kızların erkeklere nazaran benlik saygısının düşmesi ile neticelenmiştir (Gün, 2006).

Ergenlikte en önemli sorunlardan biri strestir. Strese bağlı kaygı bu dönemde gelişir. Spor yapan ergenlerde benlik kavramının gelişmesi ile kişinin kendine güven kazanması gerçekleşir. Ve kişilik stres, kaygı gibi tepkiler altında fazla ezilmez. Çalışmada düşük sosyoekonomik düzeydeki ergenlerin spor yapanlarının benlik saygısının yüksek, psikosomatik belirtilerin yapmayanlara göre düşük olduğu tespit edilmiştir. Orta ve üst sosyoekonomik ergenlerde psikosomatik belirtilerde önemli bir farklılık bulunamamıştır. Çalışmanın sonucunda özellikle düşük sosyoekonomik ergenler için spor yapma imkanları geliştirilmesi ve teşvik edilmesi vurgulanmıştır (Gün, 2006).

Nitekim Arslan ve ark (2008) tarafından Adana’da 1997-2006 yılları arasında meydana gelen suda boğulma olgularının incelenmesi sonucunda oyun alanlarının yetersizliği sonucu ve yeterli havuzun olmaması nedeniyle ölümlerin % 60.67’sini 20 yaşın altındaki yaş gruplarının meydana getirdiği saptanmıştır. Ölümlerin % 52.84’ünün yaz mevsiminde ve en sık (% 61.45 ile) sulama kanallarında meydana geldiği tespit edilmiştir. Baraj gölü ve buradan başlayan 4 büyük sulama kanalının yerleşim yerleri içinde kalması; Adana’da meydana gelen suda boğulmaların fazla olmasının temel nedenidir.

UNESCO Türkiye Milli Komisyon’u Beden Eğitimi ve Spor İhtisas Komitesi’nin 2005 yılında yaptığı “Çocuğun Oyun ve Spor Hakkı” konulu çalıştayında benzer konulara değinilmiştir. Oyun yaşamın oyunlaştırılmasıdır. Eğitebilmenin, öğretebilmenin en önemli aracıdır. Oyun çocuğun evrensel bir etkinliği ve kendisini ifade biçimidir. Gelecekte toplumun hem fiziksel ve hem de ruhsal açıdan sağlıklı bireylerden oluşmasına katkıda bulunur. Her çocuğun oyun hakkı vardır ve bu haktan her çocuk yararlandırılmalıdır.

1977 yılında açıklanan “Çocuk Oyun Hakları Malta Deklarasyonu”nda oyunun beslenme ve eğitim yanında her çocuğun gelişimi için yaşamsal önem taşıdığı vurgulanmıştır. Türkiye 1990 yılında Çocuk Hakları Sözleşmesi’ni imzalamıştır. 1994 yılında Türkiye Büyük Millet Meclisi’nde sözleşme onaylanmış ve 1995 yılı başında Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Anayasa’nın 90. maddesi uyarınca adı geçen sözleşmeye uyulması zorunlu bir hukuk maddesine dönüşmüştür. Bütün bu bilimsel ve hukuki gelişmeler ışığında Türkiye’ye baktığımızda 0-18 yaş diliminde yaklaşık 20 milyon bireyle karşılaşmaktadır. Bunların çok büyük bir bölümünün spor hakkından yararlanamadığı bir gerçektir.

Yapılan sözleşmede spor hakkından yararlanamayan çocuklar “güç koşullar altında olan çocuklar” olarak değerlendirilmiş ve aşağıdaki gibi sınıflandırılmıştır:

- 1) Kanunla itilaf halinde olan çocuklar
- 2) Sokakta yaşayan çocuklar
- 3) Çalışan çocuklar
- 4) Engelli çocuklar
- 5) Uçucu-uyarıcı madde bağımlısı olan çocuklar

6) Çatışma altında olan çocuklar

7) Ailelerinden ayrılan, kurum bakımı altında olan çocuklar

Bu sınıflandırmada ki tüm gruplar yüksek risk altındadır. Bu nedenle, istismar ve şiddete maruz kalmaktadır. Bunlar;

- Fiziksel istismar ve şiddet
- Cinsel
- Duygusal
- Ekonomik olarak sınıflandırılır.

Adana İl Sağlık ve Gençlik Spor Müdürlüğü verilerinin ışığında Adana ilindeki sporcu sayısı incelendiğinde sporcu sayısının az olduğu görülmüştür.

Ülkemizde 7 yaşından itibaren çocuklar zamanlarını büyük çoğunluğunu okulda geçirmektedirler. Okulların bir çoğunda spor salonu olmayıp mevcut kapasitelerine göre okul bahçeleri ve fiziki şartlar çocukların fiziki ve ruhsal gelişiminde olumsuz tesirler meydana getirebilmektedir. Ve Çabuk (2006)'da yaptığı "İlköğretim binalarının renk açısından değerlendirilmesi" isimli çalışmasında çocukların hem fiziksel hem de zihinsel açıdan sağlıklı olarak büyüyebilmeleri için birçok koşulun yanında rengin önemine vurgu yapmıştır. Renk, göz ile anlaşılan bir ışık tesiridir. Renk anlamı, ışık, göz ve beyin vasıtası ile kavranır. Renkler psikolojik, fizyolojik ve fiziksel sistemler içinde incelenebilir. Renk tercihleri karakter yapısı, deneyimler ve alışkanlıklar ile kültürel farklılıklara göredir. Uzmanlar bu yolla karakter tahlili yapmaktadır. Renk görsel bir olgu olmasına rağmen bilinç ile insan vücuduna gelir ve bu aşamadan sonra rengin etkileri ortaya çıkar. Fizyolojik ve psikolojik etkilerden söz edilebilir. Fizyolojik etkiler açısından mavi ve kırmızı renkler önem taşımaktadır. Mavi ve kırmızı renkler kas gerilimi, beyin dalgaları korteks aktivasyonu, kalp atış hızı, solunum ve otonom sinir sistemi üzerinde farklı etkileri vardır. Kırmızı rengin kalp ve atış hızını arttırdığı, solunumu sıklaştırdığı ve uyarılara daha hızlı cevap verilmesini sağladığı; tam aksine mavi rengin ters etkilere neden olduğu tespit edilmiştir.

Psikolojik açıdan ise; **kırmızının** huzursuzluk verdiği ve şiddeti körüklediği tespit edilmiştir. Tutkuların rengi olan kırmızı; dikkati arttırıcı, ilgi çekici, hareketlilik sağlayıcı, beyni çalıştırıcı, heyecan verici, sağlık, canlılık, aşk, zafer hissi

taşıır. **Sarı**; sıcak renklerden biridir. En aydınlık olanıdır. Neşelidir. Zihin açıcı bir etki yapar. **Mavi** en soğuk renktir. Temizlik, rahatlık, sükunet hissi verir. Dinlendirir. **Mor**; soğuk ve mat bir renktir. Keder ve hüzün ifade eder. Ayrıca esrar, işkence ve kontrolsüz kuvvetin sembolüdür. **Turuncu**; insan psikolojisini ısıtan ve sıcaklığı hatırlatan bir etkisi vardır. Neşe verici, ısıtıcı, birlik olmaya yönlendirici, çok kullanıldığı durumlarda huzursuzluk vericidir. **Yeşil**; serinletici ve sakinleştirici etkiye sahiptir. Sessizlik, verimlilik, hayat, büyüme, bilgelik ve inancı çağırır. Fiziki yorgunluğu giderir. Bu yüzden okul, hastane ve fabrikalarda çok sık kullanılmaktadır. **Beyaz**; geniş yüzeylerde, insanda serinlik ve soğukluk duygusu oluşturur. Ferahlık, soğukkanlılık, samimiyet ve aydınlık hisleri uyandırır. Dürüstlüğün ve barışın simgesidir.

Renk doğru kullanıldığında bir mekanın karakterini ve içinde bulunan insanlarda oluşan duyguları tanımlayabilecek yeteneğe sahiptir. Bu çalışmada Adana'da bazı okullarda tespitlerde bulunmuş ve okulların dış yüzeylerinden tutun her yaştaki sınıflar için farklı ve uygun renkler kullanılması gerektiği, bunun eğitim ve öğretime ve psikolojik ve fiziksel gelişime katkı sağlayacağı ve ülke menfaatinin olumlu yönde etkileneceği tespit edilmiştir. İnsanların park gibi alanları rahatlamak için tercih etmelerinden anlamaktayız ki yeşil rengin önemi büyüktür. Çünkü bu alanlarda mutlu olmakta ve huzuru bulmaktadırlar.

Batıda çocuk ve gençler tarafından işlenen suçların büyük bir bölümünün topluca işlenen "organize suçlar" olduğu görülür. Bu çocuk suçluluğuyla oyun grubu arasındaki nedensellik açıklanır. Son çocukluk çağına toplumsal bilincin çok hızlı geliştiği bir dönem olması nedeniyle çete çağı denir. Ortak ilgilere sahip çocukların oluşturduğu oyun gruplarıdır. Batıda amaçsız, çocukça suç işleyen çocuk çeteleri toplumsal bir sorun oluşturmaktadır (Yavuzer, 1998).

Çete gruplarında zekaca önemli kusurlar göstermeyen, hatta zekası bazen normalin üstünde olabilen, fakat karakter ve ahlak bakımından bozukluk gösteren, bu yüzden topluma uymayan bir grup insana "psikopat" adı verilir. Ben merkezcidirler, yalnızca kendini düşünür, çevresindekileri aldatmak, yalan söylemek ve dolandırmak ona büyük zevk verir. Bu tür çocuk ve yetişkinler, babadan başlayarak her türlü otoriteye karşı çıkmaya, fizik güce hayranlık, çabuk parlama, duygusal gerginlik,

sorumluluktan kaçma, maddi doyum peşinde koşma, güvensizlik ve saldırganlık gibi kişilik özellikleri gösterirler. Suçlu çocuklar grubunda uyumsuz çocuklar daha sık görülür (Yavuzer, 1998).

Ailede birey sayısı ve konut durumu: Birçok etkenle suçluluk arasında ki ilişki arandığında özellikle en yakın ilişkinin düşük aile geliri ile aile kalabalıklığı arasında olduğu görülmüştür. Bir çok kriminolojik araştırma, suçluların kalabalık ailelerden geldiğini kanıtlar. Suçlu gruplardan kalabalık aileye sahip olma oranının en çok mala ilişkin suçlularda görüldüğü, ancak aynı grubun gerek konut şekli, gerekse oda sayısı açısından diğer suçlu gruplara oranla daha iyi koşullara sahip olduğu anlaşılmaktadır. TÜİK (2006) verilerine göre Adana’da 402.243 konut içerisinde 88.526 ‘sı konutun dışında olan tuvaletin, 3.455 hanede de olmadığı, 19.326 evin banyosunun dışarıda olduğu, 7901 evin banyosunun olmadığı, 10.083 mutfağın konut dışında olduğu 7.225 evin mutfağının olmadığı ve 21.557 hanenin borulu suyunun konutun dışında olduğu 19.181 evin ise borulu suyunun olmadığı tespit edilmiş ve bu konu da anlamlı bulunmuştur. Yine bulgular, kalabalıklık açısından ikinci sırada yer alan şahsa ilişkin suçlu grubunun yaşama olanakları bakımından daha güç koşullar altında olduklarını göstermektedir. 1971 yılında yapılan bir araştırmanın sonuçlarına göre 1.181 çocuk suçludan 701’nin gecekonuda yaşadığı belirlenmiştir. Gecekonular dolayısıyla oluşan kültür çatışmasının en önemli sarsıntıları genç kuşaklar üzerine görülmektedir (Yavuzer, 1998).

Çete, arkadaşlık ve okul: Kriminoloji, suç işlemeye neden olan ve suçlu kişiliği doğurup geliştiren bir müessese olarak çeteye (gang) üstün önem vermektedir.

Dünyanın bütün memleketlerinde çocuklar oyun grupları halinde toplanırlar. Çocuklar arasında yüz yüze kurulan bu arkadaşlık onlar üzerinde çok dikkati çekici etkiler yapar; çocuğun konuşma tarzı, tavır ve hareketleri, oynama metotları, kendisine ve başkalarına karşı olan davranışları, ahlak ve idealleri bu etkiler altında esaslı değişikliklere uğrar ya da sözü geçen etkiye göre oluşur. Oyun grubu bir terbiye edici olarak evin etkilerinin üstüne geçer, kontrol edilmeyen faaliyeti ile çoklukta suçluluk tekniğini ve geleneklerini muhafaza veya nakil eder. Çeteye mensup çocuk yarı sosyal çocuktur. Trasher’e göre çeteye mensup olma, uygunsuz

aile durumu, yoksulluk, bozuk komşuluk çevresi, dine bağlılıkta zayıf, kötü eğitim ve yetersiz eğlence imkanlarından ileri gelmektedir (Yavuzer, 1998).

Çete, mensupları arasında anti sosyal bir dayanışmayı kuvvetlendirir. Çeteye girenler önce sadece heyecan duymak maksadı ile birlikte olarak küçük suçları işler ve kurulan gruba bağlılık bilincinin yardımı ile işledikleri suçlar cezasız kaldıkça, daha ciddi suçlara terfi ederler. Çete içinde suç bir adet ve gelenek halinde oluşur ve gelişir. Yeni üyelere suç tekniği öğretilir. Böylece çete ve daha hafif şekli ile arkadaşlık suçluluğun oluşmasına, suçluluğun devamlı bir iş, bir tür meslek halini almasına neden olmak, suç teşkil eden fiilin icrasında bir işbirliği gerçekleştirerek kolaylık sağlamak, çok sayıda kimsenin aynı suça iştirakini sağlamak sureti ile suç işleyendeki subjektif sorumluluk duygusunu hafifletmek ve yok etmek yolu ile yardım eder (Pek, 2008).

Bu şekilde büyüyen çocuk çetenin gelişmiş hali olan organize suç örgütünün bir üyesi olur. Yasalara aykırı olarak, haksız bir kazanç sağlamak amacıyla kamuya, politikaya, basın ve ekonomiye nüfuz eden, korkutma ve yıldırma gücünü kullanan, yolsuzluğu yöntem olarak seçen, bir lider yönetiminde üç ya da daha fazla kişinin birden fazla suçu işlemek için oluşturduğu hiyerarşik yapılanma organize suç örgütü olarak tanımlanmaktadır. KOM Dairesi Başkanlığı verilerine göre, adam öldürmek, yaralamak, tehdit etmek, çek senet tahsilatçılığı yapmak, haraç almak, ihaleye fesat karıştırmak, uyuşturucu kaçakçılığı yapmak, karaborsa, arazi yolsuzluğu yapmak, haksız kazanç temin etmek, tefecilik, kara para aklamak, silah ve mühimmat kaçakçılığı yapmak, tehdit ile suç işlemek ve adam kaçıрма olayları organize suç örgütlerinin en çok islediği suç türlerindedir (Pek, 2008).

Okul: İnsanın ve özellikle çocuğun aileden ve arkadaş grubundan sonra en yakın sosyal çevresini okul oluşturur. Okulun kriminolojik önemine gelince; okul çocuğun ilk sosyal tecrübeleri elde ettiği yerdir. Suçlunun kişiliği üzerinde gerekli teşhisler konulmak istenildiğinde onun okul ilişkileri hakkındaki kanaatler birinci derecede önemlidir. Kusurlu pedagojik usuller ve prensipler uygulandığında okul, çocuğun karakterini oluşmasında devamlı bir zarar meydana getirmiş olur. O halde okuldaki fiziki koşulların kötü olması çocuk üzerinde olumsuz etkiler yapacaktır. Bu durumda

oyun alanları, yeşil alanları ve spor salonları olan okulların öğrencilerinin karakter gelişimi diğer öğrencilere göre daha iyi olacaktır.

Uyuşturucu ve suç: Kanun tıbbi zorunluluklar dışında uyuşturucu ve tutkunluk yapıcı maddeler kullanılmasını, imal edilmesini sağlanmasını ve satılmasını suç saymıştır. Bu nedenle dünyanın hemen her yerinde uyuşturucu maddeler etrafında organize bir suç tipi oluşmaktadır. Buna alışılması kişiyi diğer birtakım suçların işlenmesinde de doğrudan doğruya yada dolayısı ile yeni bir takım suçlar işlemeye yöneltmektedir. Ülkemizde özellikle esrarın arsız bir bitki olarak her yerde yetişebilmesi çok ciddi bir sorundur. Çarpık kentleşmenin olduğu yerlerde bu bitkinin yetişmesine müsait bir ortam olması ve yetersiz kontrolün neden olması ile bunun yaygınlaşması söz konusudur.

Dünyada olduğu gibi, Türkiye’de de madde kullanımının genç nüfusta yoğunlaştığı görülmektedir. EGM KOM Daire Başkanlığına bağlı Türkiye Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi (TUBİM) verilerine göre en fazla kullanıcının bulunduğu yaş aralığının 15-24 yaş arası olduğu görülmektedir (Pek, 2008).

Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü Dış İlişkilerden Sorumlu Daire Başkanlığı Ceza İnfaz Kurumları ve Tutukevleri Araştırma Merkezi’nce 2008 yılı Eylül ayı itibari ile yapılan “Türkiye’de Uyuşturucu Suçu” isimli çalışmada konumuzla ilgili ilginç verilere değinilmiştir. 2008 Eylül ayı itibari ile ceza infaz kurumlarında 15.447 kişi uyuşturucu suçundan barındırılmaktadır. 2005 yılından itibaren önemli miktarda artış olduğu görülmüştür. Kurumlarda barındırılan uyuşturucu suçlularından 3.528 kişi üzerinde bir çalışma yapılmış, yaş aralığının 18 ile 29 arasında yoğun olduğu gözlemlenmiştir. Çalışmaya katılanların doğdukları yerlere bakıldığında en çok 420 kişi ile Diyarbakır, İstanbul 382 ile ikinci ve Van 249 kişi ile üçüncü sırada yer almaktadır. % 50’si kirada oturuyor olup uyuşturucu ticareti yapma nedenleri arasında en çok arkadaş etkisinin olduğu saptanmıştır. % 53 oranında esrar ve % 19 oranında hap kullanan katılımcıların ilk kez kullandıkları uyuşturucu madde ise % 85’le esrardır ve arkadaşları ile kullanma oranı % 76’dır. Uyuşturucu madde etkisinde işlenen suçlarda ise ilk iki sırayı yaralama ve hırsızlık almaktadır. Katılımcıların % 59 u

ilçede doğduğu ve % 42 gibi bir oranın metropollerde hayatını devam ettirdiği düşünülürse uyuşturucu nedeni ile ceza infaz kurumlarında bulunanların birçoğu göç etmiştir denilebilir.

2. ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR

Kuru (1989), “Samsun Merkezindeki Gürültü Kirliliğinin İncelenmesi Ve Kirliliğin İnsan Psikolojisine Etkilerinin Araştırılması” isimli çalışmasında Samsun il merkezinde bina dışı ve bina içi gürültü düzeylerinin belirlenmesi ve gürültünün insan psikolojisi üzerindeki etkilerinin incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Bina dışı gürültüsünün belirlenmesi, bir yıl süre ile yapılan aylık, haftalık ve günlük ölçümlerle gerçekleştirilmiştir. Ölçümlerin sonuçları farklılıkları açısından değerlendirilmiştir. Bina içi gürültüsünün belirlenmesi ve gürültünün psikolojik etkilerinin incelenmesi için yapılan çalışma 4 ay devam ettirilmiş olup, gürültü düzeyleri ile etkilenme arasında pozitif bir ilişki olduğu saptanmıştır.

Hancı (1995) yaptığı “Gecekondulaşma ve Çocuk Suçluluğu” isimli çalışmasında, suç işlediği iddiasıyla yargılanan çocukların % 57,9'nun gecekondu oturduğu, Ankara'da polise intikal eden 0-19 yaş arasındaki çocuk vakalarının 2/3'nün gecekondu dan geldiğini tespit etmiştir. 1991-1993 yılları arasında İzmir Çocuk Mahkemesi'nde davaları sonuçlanan 3.327 çocuktan İzmir Büyükşehir Belediyesi sınırları içinde oturan ve evsiz olmayan 2.466' sına ait karar kartonları incelenerek bu çocukların oturdukları mahalleler saptanmıştır. Suç işlediği iddia edilen çocukların oturdukları farklı sosyoekonomik düzeylerdeki şehir bölgeleri, genel olarak ele alınarak incelenmiştir. Bu bölgelerin içinde gecekondu olan ve olmayan mahalleler bulunabilmektedir. Farklı olarak bu çalışmada, çocukların oturdukları adresler ayrıntılı bir şekilde sokak sokak incelenmiştir. Bu adresler İzmir Şehir Haritası ve gözlemlerden yararlanılarak gecekondu , kısmen gecekondu ve gecekondu olmayan diye üç ana gruba ayrılmıştır. Kısmi gecekondu nüfusunun % 40'ı gecekondu nüfusu olarak kabul edilmiştir. İzmir çocuk mahkemesinde davası sonuçlanan 3.327 çocuğun 2.466 sı (% 74.1) Büyükşehir Belediyesi sınırları içindeki semtlerde oturmaktadır. 65'i (%1.9) evsizdir. 796'sı (%23.8'i) ilçelerde veya il dışında oturmakta, cezaevinde kalmakta ya da oturduğu yer bilinmemektedir. Büyükşehir Belediyesi sınırları içindeki semtlerde oturan 2.466 olgunun %57.9 'u (1.427 olgu) gecekondu da oturmaktadır. Kısmen gecekondu olan semtlerde yaşayan çocukların oranı %12.3'tür (304 olgu). Gecekondu ve kısmen gecekondu olan

bölgelerde yaşayan çocukların toplam oranı %70.1 dir (1.731 olgu). Gecekondu olmayan kent bölgelerinde yaşayan çocukların oranı ise %29.8'dir (735 olgu).

Yavuzer (1998) “Çocuk ve Suç” isimli çalışmasında çocukla ilgili en önemli tespiti şudur: “Suçlu çocuk yoktur, suça itilmiş çocuk vardır.” Çalışmada detayları ile verilen konu çocukların uygun olmayan koşullarda büyüdüğünde, oyun oynamadığında suça elverişli hale geldiğidir. Yapılan araştırmalarda suç işleyen çocukların genellikle kenar mahalle olarak tanımlanan fiziki koşulların kötü olduğu yerlerden geldiğini tespit etmiştir. Kentsel bölgelerdeki yaşam koşullarının zorluğu bütünüyle büyük kentlerin çevrelerini sarmış olan gecekonduya yansımaktadır. Gecekondu ailesi kent modern çekirdek ailesinden farklı bir kültür yapısına sahiptir. Küçük, sağlıksız konut koşulları, kalabalık ev halkı, cehalet, düşük sosyal statü gibi etkenler suça elverişli koşulları oluşturmaktadır. Bu bölgelerin oluşmasında düşük ekonomik düzeyin ve göçlerin sebep olduğu yapılan araştırmalarda ortaya çıkmıştır. Türkiye’de tarım toplumundan çağdaş sanayi toplumuna geçiş sürecinde kırsal alanlardan kentlere ve yurt dışına göç olayı genç kuşaklar için suç potansiyelini de beraberinde getirmektedir. Kente göç eden nüfusun içinde 15-24 yaş grubu egemendir. En çok göç eden grubun büyük bölümünün henüz reşit olmamış gençlerden oluştuğu göz önüne alınırsa, kent ortamında yaşam kavgası verirken ne türlü tehlikelerle, güçlüklerle karşı karşıya bulduklarını tahmin etmek güç değildir. Koşullar çocukları kolaylıkla suçluluğun kucağına itmektir. Bandini Cenova’da Buon Pastore Çocuk İslahevinde 15-17 yaşlarında 62 kız çocuğu üzerinde yaptığı araştırmada şu sonuca ulaşmıştır: “Çocuklar uyumsuzluk yönünden değil yaşları nedeni ile yeni çevrenin etkilerine daha açık olduklarından, bu çevreye uymak için suça yönelmektedirler. Yani çocuklardaki suçluluk olayı toplum düzenine karşı koyma değil, tersine, topluma uymaya çalışmaktır.”

Bilgen (2001) “Göçün Ruh Sağlığı Üzerine Etkileri” isimli çalışmasında, göç edenlerde somatoform bozukluğu bulgularına rastlanmıştır. Göç edenlerde bedensel yakınmalar oldukça fazladır. Depresyon oranı oldukça yüksek olup, içlerinde ruhsal sorunu olanlardan, bayanlarda intihar girişimi oldukça yüksek bulunmuştur.

Göç kişileri yeni bir topluluğa götüren dolayısı ile yeniden uyum sağlama sorunlarıyla karşı karşıya bırakan bir yer değiştirme eylemidir. Çoğu zaman göç

olgusu psikiyatrik bozuklukların gelişmesi açısından bir risk faktörü olarak görülmektedir. Göç hareketlerinin ardından yaşanan sosyo-kültürel değişmelerin yaptığı stresler üzerine pek çok çalışma yapılmıştır. Göç sonrası yeni bir sosyo-kültürel çevreye uyum birçok duygusal ve bedensel tepkilere yol açmaktadır. Göç edenlerin yoğunlaştığı yaş grupları ekonomik açıdan faal nüfusun göç hareketinde daha fazla yer aldığını ortaya koymaktadır. Türkiye’de doğu ve güneydoğu bölgelerinde yaşanmakta olan iç güvenlik sorununun da göçe neden olduğu bir gerçektir.

Yapılan araştırmada depresyon, göç etmeyenlerde % 37 iken göç edenlerde % 44’dür. Somatoform bozukluk, göç etmeyenlerde % 24 iken göç edenlerde % 41’dir. Somatoform bozukluğunun göçmenlerde daha yüksek oranda bulunması, göçmenlerin zorlayıcı yaşam olayları (stres etmenleri) ile yerleşik popülasyona göre daha fazla karşılaşılıyor olmasına bağlanabilir.

Balcıoğlu (2002) “Stres, Kentleşme ve Suç” isimli çalışmasında, özellikle göç edenlerin kentleşmede en önemli sorun olan gecekondulaşmayı da beraberinde getirdiği; buna bağlı olarak da suç oranlarında artışlar görüldüğünü tespit etmiştir. Stres; basınç, yüklenme, gerilim, zorlanma anlamına gelir. Hekimlikte stres kelimesi insanda zorlanma yapan, uyum ve dengeyi bozan, fiziksel, çevresel, ruhsal, toplumsal ve psiko-sosyal etkenler, organizmada bu etkenlere karşı gelişen olumsuz değişiklikleri ve tepkileri anlatmak için kullanılır. Bu zorlayıcı etkenler hava kirliliği, radyasyon, kalabalık gibi fiziksel, kimyasal, çevresel; iş ev ortamı ve sosyal iletişim odaklarına ilişkin psiko-sosyal, sıkıntı, korku, hayal kırıklığı gibi psişik ve düşünce düzeyinde olabilir. Hayat dönemleri ve krizleri başlı başına stres odaklarıdır. Çok değişik zorlayıcı yaşam olayları, kişiye, topluma, yaşa, kültüre, benlik gücümüze ve benzer birçok faktöre bağlı olarak biyo-psikososyal sağlığımızı ve uyumumuzu etkilemektedir. Zorlamanın sebep olduğu heyecana ait gerginlik; basit sıkıntıdan, depresyon ve psikotik reaksiyonlara, psikosomatik hastalıklara, cinsel işlev bozukluklarına ve hatta bağışıklık sistemine kadar geniş bir yelpazede insan sağlığını etkilemektedir. Bugün ülkemizde stres ve heyecana ait gerginlikler ile ilgili bedensel-tıbbî hastalıkların sebep olduğu üretkenlik kaybının yılda milyonlarca dolara vardığı belirtilmektedir. Kırdan kente göç önemli toplumsal değişmelere yol açar. Bu

değişmeler her türlü insan ilişkisinin yeniden oluşması demektir. Yapısal değişiklikler fiziksel yapıyı etkilediği gibi kişilerin davranışlarının ve hatta heyecanlarının değişmesine yol açar. Göçmenlerde psikonöroz % 59 gibi yüksek oranda bulunur. Göçmen çocuklarında uyumsuzluk daha çok görülür. İlk kuşak, kökenlerinden kopmuş olmanın getirdiği yalnızlık ve bilinç dışı suçluluk duyguları taşımaktadırlar. Kent geleneksel normlardan sapmaya imkan ve cesaret veren bir alandır. Değişmeye karşı eğilim gösteren bir yaşantı içinde kentte her türlü şart hazırdır. Çocuğun gelişiminde fiziksel alanın rolü büyüktür. Pek çok sosyal bilimci, insan davranışlarının ve gelişiminin açıklanmasında bir yandan fiziksel etmenlerin birey üzerindeki etkilerini ele alırken, diğer yandan bireylerin çevrelerine ilişkin algılarının da önemli bir anahtar olduğu görüşünü benimsemişlerdir. Uygun çevreyi bulamayan çocuk güvensiz olur. Karmaşık duygu, düşünce ve çelişkiler içinde bunılır. Evden ve okuldan kaçma, hırsızlık, yangın çıkarma, sürekli baş kaldırma, tüm kuralları çiğneme ve saldırganlık görülebilir. Hırsızlık, yankesicilik, araba hırsızlığı, alkol, uyuşturucu ve uyarıcı maddeleri kullanma, kavga, tahrip, bıçak ve tabanca taşıma, dövme, yaralama, öldürme gibi hafiften ağıra doğru giden birçok suç yer alır.

Suçluluk Davranışlarının Özellikleri

- a) Aşırı Derecede İtaatsizlik ve Karşı Koyma: Ana-babaya itaatsizlik ve çocuğun disiplin karşısındaki inatçı tutumu, ebeveynin hatalı tutumunun çocuğu tahrik etmesi sonucunda doğabilir.
- b) Ana Babaya, Otoriteye Düşman Olma: Bu eğilim, kimisinde sinsice, kimisinden açıkça görülür. Suçlu çocuklarda otorite genellikle polis, hâkim ve cezaevi personelidir.
- c) Yalancılık: Bilerek ve isteyerek başkasını aldatmak söz konudur. Yalancılığın “kendini kontrol edememek ve aşırı bencillikle” çok yakın ilgisi vardır.
- d) Hırsızlık, Yankesicilik, Sahtekârlık: Hırsızların bir başka grubu da yeni ve heyecan verici deneyimler yaşamak, çevresini aldatarak bir üstünlük ve egemenlik duygusu yaşamak amacı ile yapılanlar meydana getirir. Çocuk ve gençte bu isteklerin doyurulması doğal, ruhsal bir ihtiyaçtır. Çocuk ve gençlerin hırsızlıklarının bir bölümü ana baba baskısına ya da duygusal etkileşimin eksikliğine karşı bir tür

simgesel başkaldırıdır. Ya da çocuğun anneden alamadığı sevgiyi çalarak almaya çalışmasıdır. Haset, kıskançlık, aşağılık duygusu gibi sebeplerle de hırsızlık yapılabilir.

e) Evden Kaçma: Evdeki problemler, geçimsizlikler, çocuğun sevilmemesi bireyi aile çevresinden uzaklaşmaya zorlayabilir. Cezalandırılma korkusu, kendisine iyi davranmayanlardan intikam alma duygusu evden kaçışın sebepleridir.

f) Okuldan Kaçma: Başarısız olan uyumsuz çocuklar, okuldan kaçır; çünkü ona gerekli hedefler verilmemiştir.

g) Saldırganlık ve Yıkıcı Davranış: Olumsuz ortam saldırganlığı artırır. Gasp, kendine zarar vermek, başkalarına zarar vermek, sataşmak vakaların çoğunu meydana getirir.

h) Kavgacılık, Huysuzluk, İşkence Etme ve Tahrik:

i) “Anomie” kelimesi toplumda nispi anlamda bir kurlsızlık ifade eder. Anomie'nin güçlü olduğu yerlerde, ekonomik yoksulluğun varlığı da bilinir.

j) Alkol ve Uyuşturucu Madde Alışkanlığı: Alkol ailenin iç yapısını, statüsünü etkiler ve çatışmalara yol açar. Çatışmadan kaçan çocuk kendini sokakta bulur. Suçlu vakaların, ana babasını model alarak alkole başlaması dikkat çeker. Alkole başlamada arkadaş çevresinin de tartışılmaz bir ağırlığı vardır.

Uyuşturucu bağımlılığında etkenler:

- Önce hazır oluş (doğal eğilim)

- Toplumsal şartlar,

-Zihne ait gerilik ve yetersizlik, bedensel hastalıklar.

k) Cinsel Davranış ve Sapmalar: Tarih boyunca cinsel davranış, çeşitli toplumsal değerler için daima bir kaynak meydana getirmiştir. Özellikle evlilik öncesi cinsel ilişki, gencin başlıca problemlerinden biridir. Cinsî sapıklıklar suçlular arasından çok yaygındır. Çocuğun ana babasıyla kurduğu aşırı bağımlılık veya gelişme döneminde homoseksüel kişiyle beraberliği onun heteroseksüel bir olgunlaşmayı yapamamasına sebep olabilir.

Ayhan ve Çubukçu (2007) “Suç ve Kent İlişkisine Amprik Bakış: Literatür Taraması” isimli çalışmasında kentte suçu etkileyen faktörler dört ana başlık altında toplanmıştır. 1) sosyal-kültürel 2) ekonomik 3) demografik ve 4) mekansal

faktörlerdir. Bu faktörlerden son yıllarda en çok üzerinde durulanı mekansal faktördür. Bina ölçeğinden kent ölçeğine kadar geniş bir spektrumda yer almıştır. Yalnız Türkiye’de yapılan çalışmalar çok sınırlıdır. Jacobs (1961), Ackerman (1998) ve Gruerewald ve diğer (2006)’ a göre suç, kullanılmayan, yalıtılmış ve fonksiyonel olmayan alanlarda ortaya çıkmıştır. Jeffrey (1971) ve Cozens (2002) kentsel tasarımın suç tipi ve suç oranında belirleyici olduğunu iddia etmiştir. Ackerman (1998) göçün suçu arttırdığını belirtmiş, Ergün ve Yirmibeşoğlu (2005) İstanbul’un eski yerleşim alanlarında suç oranlarının daha yüksek olduğunu belirtirken, göç sonucu oluşan yeni gecekondular alanlarında suç oranının daha düşük olduğuna dikkat çekmişlerdir. Buna rağmen gecekondular alanlarının düşük olduğu eski ilçelere karşı özellikle Sarıyer’de görülen yüksek suç oranının nedeni sanayileşmeye bağlı olarak yüksek oranda gecekondulaşma olarak saptanmıştır. Rondeau ve diğer (2005), Ergün ve Yirmibeşoğlu (2005), Cozens (2002) ve Wilkonson ve diğer (1998) insanların özellikle gençlerin aktivitelerini gerçekleştirdikleri, boş zamanlarını değerlendirebildikleri alanların ve çalışabilecekleri işyerleri varlığının suç oluşumunu azaltmada ve engellemede etkili olacağını iddia etmişlerdir. Newman (1973) St. Marks Place’de cadde düzenlemelerinin suçu azalttığını, hırsızlık suçlarına daha az rastlandığını ve uyuşturucu kullanımının düştüğünü iddia etmiştir. Cozens (2002) çok katlı apartmanların tek katlılara göre suça karşı daha savunmasız olduğunu ve bu alanlarda suç korkusunun daha fazla yaşandığını belirtmişlerdir.

Gölbaşı (2007) “Kentleşme ve suç: İstanbul’un kentleşme süreci ve suçluluk arasındaki ilişkinin kuramsal analizi” isimli çalışması ile kentleşme ve suç arasında ki ilişkinin kuramsal boyutları hakkında katkıda bulunmuştur. İstanbul örneğinde bu ilişkinin çeşitli boyutları sergilenmiş ve incelenen suçlar mala ve şahsa karşı suçlarla sınırlı kalmıştır. Çalışmada suç istatistikleri yetersiz kalmış, bu nedenle mevcut alan araştırmalarının verilerine başvurulmuştur.

Çalışmada kentleşme ve suç 1980 öncesi ve 1980 sonrası olarak 2 farklı biçimde incelenmiştir.

Gecekondular bölgeleri 1980’lere kadar ki dönemde bir suç ve sosyal problem yatağı olarak görülmemiştir ve onların varlığının meşruiyetine yönelik yansımaları gösteren bir toplumsal konsensüs bulunmaktadır. Gecekondular bölgeleri kendi

aralarında çeşitlilik göstermektedir. Bazı gecekondular alt-orta tabaka kesimlerin konut bölgelerine dönüşürken, bazıları dar gelirli sınıfların ağırlıkta olduğu yerleşimlerdir. Bazı bölgelerde ise “çingeneler gibi düşük statülü etnik gruplar, mezhepsel ve bölgesel gruplaşmalar” yoğunlaşmaktadır.

1980’den sonraki süreçte ise suçlar artmakta ve özellikle mala karşı suçlar metropollerde yoğunlaşmaktadır. Suçun artmasında ki nedenler incelendiğinde üç kuramsal bileşenin önemine dikkat çekilmiştir. Kentsel yoksulluk, çöküntü bölgeleri ve gecekondulara yönelik mekansal damgalama (tehlikeli sınıflar) yaklaşımıdır.

Kente göç edenlerin barınma sorununu kendi imkanları ile çözdükleri ve emeğin yeniden üretimin maliyetini azalttıkları düşüncesinin hakim olduğu dönemde gecekondular kavramının kullanımı hakimken 1990’lı yıllarda suç ve şiddeti çağrıştıran varoş kavramının kullanımı yaygınlaşmaya başlamıştır.

1996 sonrasında TBMM İstanbul’un Sorunlarının Araştırma Komisyonuna göre gecekondular bölgeleri terörün ve adi suçların yatağı olarak algılanmaktadır. Milli Güvenlik Kurulu 25 Şubat 1992 ve 26 Nisan 1996 tarihli toplantılarında İstanbul’un asayışı ile ilgili çalışmalarında “hızlı kentleşme” olarak nitelendirdikleri iç göç süreçlerini asayiş sorunlarını oluşturan bir olgu olarak algılamışlardır.

Yine bu çalışmada Yılmaz ve Ergün’e ait 2003’te yapılan çalışmalarda mala karşı işlenen suç ortalamaları Türkiye genelinde 100.000 kişi için 373 iken Antalya (878), İstanbul (607), G.Antep (583), Muğla (505), Bursa (498) ve Mersin (477) olması TBMM’nin ve MGK’nın fikirlerini desteklemektedir. Ve bu kentler içerisinde İstanbul gibi özellikle Antalya, G.Antep Mersin gibi kentlerin genel olarak yoğun göç alması ve güvenlik nedeni ile göç edenlerin yoğun olması göç-gecekondular-varoş-suç ilişkisini destekler mahiyettedir.

3. MATERYAL VE METOD**3.1. Materyal**

Çalışma alanı, fiziki çevre ve suç ilişkisini görmek amacıyla Adana ve Niğde ili ile sınırlı kalmıştır. Özellikle Adana ili üzerinde çalışılmış, Niğde ilinden de faydalanılmıştır. Adana verimi yüksek ovalar ve yayları olan dağlara sahiptir. Gelişen sanayisi ile birlikte yoğun göç alan kozmopolit bir ildir. Kısa ve dar sokaklara sahip eski yerleşim yerleri olduğu kadar apartmanlaşmanın yoğun olduğu büyük bir alana sahiptir.

Çalışmamızda Adana ve Niğde’de yer alan Ceza İnfaz kurumlarında yapılan çalışmaların verilerinden faydalanmıştır. Bu çalışmalar ile kurum idareleri, mahkumlar ve ailelerini tanıyarak mahkumlar üzerinde uygulanacak iyileştirme (treatment) çalışmalarını tespit etmeye çalışmışlardır. Adana’da E ve F tipi olan iki adet ceza infaz kurumu olup E tipinde daha çok adli suçlular, F tipinde ise terör ve organize suç örgütlerinin suçluları barındırılmaktadır.

3.2. Metod

Bu çalışmada öncelikle çevresel sorunların tanımı yapıp daha sonra Adana’ya ait fiziki veriler değerlendirilmiştir. Ayrıca bağlantılı olarak kriminoloji ve psikosomatik konularına değinilmiştir. Bütün bunların insan psikolojisini nasıl etkileyebileceği araştırılmıştır.

Ceza İnfaz kurumlarında barındırılan hükümlü ve tutuklularla ilgili veriler irdelenerek daha önce bulunan sonuçlarla ilişkileri değerlendirilmiştir. Çalışmanın amacı fiziki çevre ve suç ilişkisini araştırmaktır. Bu araştırma da Adana ve Niğde cezaevlerinde kalan mahkumlar üzerinde cezaevleri idarelerince yapılan anket çalışmaları ele alınarak kişilerin yetiştikleri fiziki çevreler, geldikleri yerler tespit edilerek bu yerler ziyaret edilmiş ve buralarda yaşayanlarla mülakatlar yapılmıştır. Sorunlar yerinde görülmesi ile mahkumların anket çalışmaları ve gözlemler ışığında fiziki çevre ve suç ilişkisi araştırılmıştır.

4. BULGULAR VE TARTIŞMA

Yapılan çalışmalarda olumsuz fiziki çevre şartların insanlar üzerinde olumsuz etkiler meydana getirdiği düşünülmektedir. Fiziki çevre olan hava, su, toprak kirliliği, çarpık yapılaşma ve uygun olmayan konutlar gibi etkenler üst üste gelerek insanlar üzerinde stres birikimi yapmaktadır.

Bu olumsuz fiziki çevre içerisinde doğal olarak yaşayanların ekonomik koşulları oldukça düşük düzeydedir. Dolayısıyla insanların düzeltemedikleri bu fiziki çevre şartları insanları daha değişik ve aykırı toplumsal olaylara sürüklemektedir. Zaten yapılan bilimsel çalışmalarla (Dönmezer, 1975., Yavuzer, 1998) suç oranının indirgenmesinde (azaltılmasında) fiziksel çevrenin düzeltilmesi, iyileştirme çalışmalarının en önemli konuları arasındadır.

Cezaevinde bulunan mahkumların iyileştirme (treatment) çalışmalarının sağlıklı bir şekilde yapılabilmesi için mahkumların her yönüyle tanınması gerekir. Bu amaçla tez çalışması esnasında mahkumlara yapılmak için bir anket çalışması hazırlanmıştır. Ancak Adalet Bakanlığı bu münferit anket çalışmasına izin vermemiştir. Benzer nitelikli anket çalışmaları kurumumuz (Adana Ceza İnfaz Kurumları) tarafından yapılmış, değerlendirmeler kitap olarak basılmıştır. Bu çalışmalar kurumda çalışan sosyal hizmet uzmanları tarafından yapılmıştır.

Daha somut ve yakın bilgiler elde etmek için mahkum ailelerinin yaşadıkları ve benzer yerler ziyaret edilerek ek bilgiler elde edilmiştir. Yaklaşık 150 kişi ile görüşülmüştür. Bu mahallelerde yapılan mülakatlarda mahalle sakinlerinin birçok konuda yaşadığı rahatsızlık yerinde görülmüştür. Çocuk oyun alanları, parklar, spor tesisleri yoktur. Dar ve bakımsız olan yollarda çocuklar oyun oynamaktadırlar. Çok sıcak geçen yaz günleri için alternatif olarak havuzlar yoktur. Çöpler gelişigüzel dökülmekte, sıcaktan dolayı koku yapmakta ve sinek türü haşaratlar çok çabuk üremektedirler. Bir evin tuvaletinin dışarıda olması, suların özellikle atık suların sokaklara bırakılması ayrı bir problemdir. Yeni yerleşim yerleri olan dış mahallelerde kış günü, stabilize olan yollarda çamurdan geçilememekte, okula giden çocuklar sıkıntı yaşamakta ve çok çabuk hastalanmaktadırlar. Bu zorunlu şartlarda hayatlarını

devam ettirebilmek için mahalle sakinleri bir yandan şiddete de başvurabilmektedir. Çünkü faydalanılacak imkanlar sınırlıdır.

Bunlara maruz kalan insanlar, bütün bunlara sebep olanın devlet olduğunu düşünmektedir. Devlete olan saygı azalarak insanların nezdinde devlet otoritesi de zayıflamaktadır. Bu tür yerlerde zayıflayan oto kontrol mekanizması sorunların çözümünde yetersiz kalmaktadır.

Kurum tarafından yapılan anket çalışmalarında amaç; barındırılan hükümlü ve tutukluları ve ailelerini tanımak, sosyal, kültürel ve meslek edindirme çalışmalarında kaynak olarak kullanılacak verileri elde etmek, anti sosyal davranışlar ve suç arasındaki ilişkiyi belirlemektir. Bu amaç doğrultusunda mahkum ve ailelerine anket yapılmıştır. Ankette demografik bilgiler, aile yapıları ve aileleri ile geçmişte veya şimdiki ilişki durumları, suça bakışları gibi konular sorulmuştur (Ek 1, Ek 2, Ek 3). Elde edilen veriler değerlendirilerek çevre sorunlarının olduğu mahallelere gidilmiştir.

Bu kapsamda verilerinden faydalanan çalışmalar;

- 1- Adana F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda Barındırılan Tutuklu ve Hükümlülere Yönelik Çalışma,
- 2- Adana F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda Barındırılan Tutuklu ve Hükümlülerin Ailelerine Yönelik Çalışma ve
- 3- Niğde E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda Barındırılan Hükümlü ve Tutuklulara Yönelik Çalışmadır.

Bu çalışmalardan elde edilen verilerle yapılan değerlendirmeler fiziki çevre ve suç ilişkisini tespit etmeye çalışan somut değerlerdir. Bu bulgular ışığında daha önce tanımlanan mahkum – varoş – gecekondü – göç - fiziki çevre ve suç kavramlarına değinilerek tartışılmıştır.

Mahkumların tanınması ile varoşlarda yaşayanların özellikleri karşılaştırılmış, bir çok özelliğin örtüştüğü görülmüş ve yapılan çalışmalar göz önünde bulundurularak tartışmaya devam edilmiştir. Bu nedenle veriler geniş bir çerçevede ele alınmıştır.

Bu anket sonuçlarına göre anketlere katılanların suç türleri aşağıda çizelgeler halinde verilmiştir.

Çizelge 4.1. Ankete katılanların ceza infaz kurumunda bulunma nedeni (Adana F Tipi, 2007)

	Çete	Uyuşturucu	Sağ terör	PKK terör	Sol terör
Toplam sayı	130	48	50	84	10
Katılım sayısı	112	41	18	20	0

Çizelge 4.2. Ailelere yönelik çalışmada yakınının suç grubu (Karaşoğlu ve Dündar, 2006)

Suç Grubu	PKK	Hizbullah	Çete
Katılım sayısı	44	18	46

Çizelge 4.3. Niğde Ceza İnfaz Kurumu hükümlü ve tutukluların suç dağılımı (Karaşoğlu, 2005)

Suç	Gasp	Cinayet	Hırsızlık	Cinsel	Dolandırıcılık	Adli	Toplam
Katılım sayısı	54	101	39	24	16	58	292

Bulgular ve değerlendirmeler aşağıda verilmiştir:

📊 Anketlerin sonuçlarından elde edilen verilere göre suç işleyenlerde genç ve yetişkin bireyler, özellikle hareket kabiliyeti yüksek olan yaş grupları 20-25 ve 26-30 yaş aralıklarında olanlar çoğunluktadır. Yetişkin kabul edilen bu bireyler oranı farklı olup her suç grubu için % 50 civarındadır. Bu yaş gruplarında hayat boyu öğrenmenin önemine dikkat çekilmiştir (Karaşoğlu, 2007). Benzer şekilde TÜİK 2006 verilerine göre suç yoğunluğu 18-24 ve 25-34 yaş arasındadır. 18-24 yaş aralığı yaralama, hırsızlık, yağma, öldürme gibi enerji gerektiren suçların çok olduğu 25-34 yaş aralığı ve daha üzerinde ise dolandırıcılık, sahtecilik, kaçakçılık, ateşli silahlar, icra-iflas gibi fazla enerji gerektirmeyen suçlar olduğu görülmüştür.

Yine TÜİK (2006) verilerine göre ülke genelinde bütün nedenlere bağlı olarak 15-19 ve 25-34 yaş aralığında intihar edenler oldukça fazladır. Erkan (2002) yaptığı çalışmada göç edenlerin yaş aralığının 10-29 yaş aralığında olduğunu tespit etmiştir ki gerek anket verileri gerekse de TÜİK verilerindeki suç işleme yaş

aralıkları ve intihar edenlerin yaş aralıkları bu bulguyla örtüşmektedir. Göç edenlerin ekseri olarak gecekondu mahallerini oluşturduğu düşünüldüğünde bu örtüşme anlamlı bulunmuştur.

✚ Hükümlü ve tutukluların mükerrer suç işleme oranlarına bakıldığında çete ve uyuşturucu suç grubunun tekrar suç işleyerek cezaevlerine girdikleri görülmüştür. Ailelerle yapılan çalışmalarda yakınlarının tekrar cezaevine girme ihtimallerini değerlendirirken % 10 evet, % 67 hayır, % 23 kararsız olarak değerlendirmiştir. Mahkumların kendileri ile yapılan çalışmada % 75 hayır derken % 25'i evet demiştir.

Niğde'de yapılan çalışmada ise tüm suç grupları için % 48'i iki ve daha fazla cezaevine giren ve % 21'i tekrar girme ihtimali olan kişidir. Niğde'de yapılan çalışma, tekrar cezaevine girme yönünde ki diğer çalışmaları doğrulamaktadır (Ek 5). Bu tespit suç işlenmesine başlanınca devamının geleceği yönündeki fikirleri de desteklemektedir. Demirbaş (2001) yaptığı çalışmada 1996 yılında Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk fakültesi öğrencilerinin yaptığı çalışmaya değinmiştir. Buca cezaevinde 31'kadın 543 kişi ile yüz yüze yapılan anket çalışmasında mahkumların % 53'nün cezaevinin uslandırıcı olmadığını söylemişlerdir. Ceza İnfaz Kurumlarının fiziki yapıları daha önce tanımını yapılan olumsuz fiziki çevre şartları açısından değerlendirildiğinde psikolojiyi düzeltmek ve uslandırmaktan daha ziyade insanlarda yıpratıcı bir etki yaptığı değerlendirilebilir.

Ayrıca anket verilerine göre tüm suç grupları için mahkumların ailesinin ve yakın çevresinin suç işleme oranı % 31'dir. Dolayısı ile suç işlenen ailede bu durumdan etkilenme olmuştur. Özellikle çocukların bundan etkilenmesi de kaçınılmazdır.

✚ Suç örgütü üyelerinin meslekleri, yaptıkları işler incelendiğinde toplamda 62 kişinin yapılması için belli bir eğitim ve uzmanlık gerektirmeyen, tamamen vasıfsız işlerde çalıştığı, diğerlerinin de ciddi bir çalışma ortamı olmayan yani sosyal güvence, aynı işyerinde uzun ve orta vadede istikrarlı çalışabilme faaliyetlerinde bulunmadıkları düşünülmektedir. Bu özellikleri gösteren mahkum ortalaması tüm suç grupları için % 50'dir. TÜİK 2007 verilerine göre de nitelik gerektirmeyen ve işsiz olan mahkum oranı Türkiye geneli için % 35'dir. Keleş (1972)'e göre gecekondualarda yaşayanlar dar gelirlili ve yoksuldur. Burada suçlu ve varoşlarda

yaşayanlar arasında bir ilişki kurulabilir. Gölbaşı (2007) yaptığı çalışmada da Hacettepe Üniversitesinin bir çalışmasına değinmiş ve bu çalışmada göç edenler içerisinde sosyal güvencesiz çalışan oranını % 49,3 olarak tespit etmiştir.

✚ Tüm suç gruplarında % 25,25'i küçük yaşlarda uzun süre anne ve babadan ayrı kalmış olup, % 25'i bekar % 4,25'de boşanmıştır. % 29,25'i görücü usulü ile % 10'u ise kaçarak evlenmiştir. Niğde Cezaevinde yapılan çalışmaya göre anne ve babanın boşanma oranı % 12 olup anne ve babadan ayrı kalma oranı % 35'dir. Erkan (2002) yaptığı çalışmada kentleşme ile birlikte geniş aileden modern çekirdek aileye geçiş yaşandığını ve bu geçiş sürecinde kentlerin kentleşemeyen kısımlarında göç sonucu oluşan düzensizliklerin aile yapılarını olumsuz etkilediğini tespit etmiştir. Yine Niğde cezaevindeki çalışmaya göre boşanan mahkumların çoğunlukla cinsel suçları işleyenlerin olduğu tespiti yer almaktadır.

✚ Tüm suç gruplarında % 25,4'ü uyuşturucu kullanmakta ve bir çoğu "bağımlılığım yok sadece ara sıra esrar kullanıyorum, o da bağımlılık yapmaz" gibi ifadeler kullanmaktadır. Uyuşturucu kullanımı ve madde bağımlılığı kişide o an için hem suç işlemesine sebep olabilir hem de suçun bulunduğu ortamdan kopamaz. Ayrıca kişi uyuşturucu temin etmek için de suç işler. Türkiye Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi (TUBİM) verilerine göre en fazla kullanıcı yaş aralığı 15-24'dür (Pek, 2008).

Adalet Bakanlığı yayınlarına göre 2008 yılı Eylül ayı itibari ile Ceza İnfaz Kurumlarında 15.447 kişi uyuşturucudan barındırılmaktadır. Çalışmaya göre ilk kullanılan uyuşturucu madde % 85'le esrardır. Arkadaşla kullanma oranı ise % 76'dır. Doğum yerleri ve yaşadıkları yerler incelendiğinde birçoğu göç etmiştir denilebilir. % 50'si kirada oturmaktadır. Ozan (2003) ise "cinayet ve cinayet suçluları" çalışmasında cinayet işleyenlerden psikotik durumda olanların % 89'unda uyuşturucu vb. madde bulunduğunu tespit etmiştir.

Oyun alanı bulamayan çocukların sokak aralarında oluşturdukları arkadaş gruplarında bahsedildiği gibi uyuşturucu maddeye alışma oranı oldukça yüksektir. Bu yönüyle varoşlarda yaşayan çocuklar daha çok tehlike altındadır. Çünkü varoşlarda uyuşturucu yetiştirmeye müsait ortam ve kontrolü zor bir alan olduğundan yaygınlaşması daha hızlı olmaktadır.

Ceza İnfaz Kurumlarında barındırılan uyuşturucu suçluları ve varoşlarda yaşayanlar arasında yukarıda bahsedilen çalışmalardaki ortak özellikler dikkat çekicidir.

✚ Tüm suç gruplarında kendilerini nasıl tanımladıkları, kendilerini başkalarının nasıl tanımladıkları incelendiğinde “yardımsever” oranı oldukça yüksektir. Bu durum dikkat çekici olup bu insanlar başkalarına güven duymadığı gibi, kendilerine güven duyulması ihtiyacını da belirtmektedirler. Çalışmalarda konutların en önemli özelliğinin güvenlik olduğu göz önünde bulundurulduğunda göç edilen, çarpık yapılaşmanın olduğu alanlarda yapılan gecekonduların tek odalı-çift odalı evler olması, tuvalet ve suyun dışarıda olması (TÜİK, 2006) güvenlik yönünden zaaf oluşturmaktadır. Buralardan yetişen insanlar güven yönünden kendilerini zayıf hissetmektedirler. Hacette Üniversitesi’nce yapılan çalışmada (Gölbaşı, 2007) güvenlik nedeni ile göç edenlerin göç öncesi ev sahibi olma oranı % 89 iken göç sonrası % 24 olmuştur.

✚ Tüm suç gruplarında suç işlenmesine neden olan 1., 2. ve 3. etkenler incelendiğinde öncelikle büyük çoğunluğun suç işlenmesine neden olan etkeni tanımlayamadığı görülmüştür. Etkenler içerisinde en yoğun olanı ise arkadaş çevresidir. Hemen arkasından cahillik etkeni gelmektedir. Oyun alanlarının, sosyal tesislerin olmadığı yerleşim alanlarında dar ve kısa sokakları oyun alanı olarak seçen çocuk (Erke, 2004), oyun-çete çağı dönemlerinde ilk önce oyun çetesi olarak oluşturduğu grup içerisinde yaşam koşullarının zorluğuna istinaden yaşam mücadelesinde kuvvet bulabilmesi için varlığını koruyarak çeteyi suç işler konuma sokmaktadır (Yavuzer, 1998). Böylece kötü arkadaş çevresi oluşup yeterli eğitimi alamayıp bütün faktörler de birleşince çocuk suç işler hale gelmektedir. Bu yerlerde çocuklar maddi imkansızlıktan eğitimlerini hep eksik yapmışlardır. Örneğin pamuk mevsimi geldiğinde bir kısmı okulu bırakıp pamuk işçisi olarak çalışmaktadır (Pek, 2008). Anket verilerine göre mahkumların eğitim durumları şu şekildedir: % 32,67 okur yazar değil, % 11,67 okur yazar, % 41,67’si de ilköğretim mezunudur.

✚ Tüm suç grupları için doğdukları ve büyüdükları yerler incelendiğinde;

Mahkumların kendileri ile yapılan çalışmada doğdukları ve yaşadıkları yerler arasında ki farklar incelenmiş ve göç etme oranı % 42,50 olarak tespit edilmiştir.

Mahkumların aileleri ile yapılan çalışmada suçlu grubun doğum yerlerinin Bitlis, Diyarbakır, Mersin, Mardin, Niğde, Siirt olduğu ve göç etme oranının % 66 olduğu tespit edilmiştir (Ek 4).

Niğde Ceza İnfaz Kurumu'nda yapılan çalışmada ise mahkumları % 36'sının doğum yeri başka şehir olup % 83'ünde başka bir yerde yaşamakta olduğu tespit edilmiştir (Ek 5).

Adalet Bakanlığı'nın 2008 yılı Eylül ayı itibari ile uyuşturucu suç grubu üzerinde yapmış olduğu çalışmada ise 15.447 kişiden 420 kişi Diyarbakır, 382 kişi İstanbul ve 149 kişi Van doğumludur. % 59'nun ilçede doğduğu ve % 42'sinin hayatını metropollerde devam ettirdiği görülmüştür.

Gölbaşı (2007) 2003 yılında Yılmaz ve Ergün tarafından yapılan çalışmadan aldığı verilerde ülkemizde 100.000 kişiye düşen suç ortalaması 373 iken Antalya'nın 878, İstanbul'un 607, G. Antep'in 583, Muğla'nın 505, Bursa'nın 498 ve Mersin'in suç ortalamasının 477 olduğunu tespit etmiştir. Bu kentler özellikle güvenlik nedeni ile göç alan kentlerdir.

Bu verilerin tümünden anlaşılacağı üzere suç işleyenlerden bir kısmı göç etmiştir. Göç sonucunda da gecekonduların ve varoşların oluştuğu da bilinen bir gerçektir (Erkan, 2002., Keleş, 1972., Hancı, 1995). Varoşların yaşam koşulları, yaşanılan fiziki çevre ve bunların oluşturduğu sosyal ve ekonomik etkenlerin suçla ilişkisinin olduğu da buradan anlaşılabilir.

Ailelere yönelik çalışmalarda mahkumların eğitim durumları açısından % 32,67'si okuryazar değil, % 11,67'si okuryazar ve % 41,67'si ilköğretim mezunudur. Ailelerin sosyal, ekonomik ve kültürel koşulları bu sonuçlarda belirleyicidir. Fakat en etkili sebep ailenin göç etmesi ve göçe bağlı oluşan zaman sorunu kişilerin eğitimini engellemektedir. Ayrıca çalışan çocuklar problemi oldukça fazladır. Ailelerin % 37,67'si kirada oturuyor olup % 81'i müstakil ev tabir edilen tek katlı ve teneke, çamur, briket, taş gibi yapılardan (Hancı, 1995) yapılan konutlarda oturmaktadırlar. Oturulan evlerin imarı ve planı olmayıp, göç edenlerin göç öncesi ev sahipliği % 89 iken göç sonrası % 24 olmuştur (Gölbaşı, 2007).

Mahkum ailelerinin % 66'sı göç etmiş olduklarını % 53'ü daha iyi imkanlar için % 70'inde güvenlik sebebi ile göç ettiklerini beyan etmişlerdir. Çoğunlukla akraba ve yakınlarının yanına göç etmişlerdir.

Bilgen (2001) yaptığı çalışmada göç edenlerin ruhsal sorunlar yaşadığını tespit etmiştir. Çalışmada dikkat çeken sonuç göç edenlerde % 41,1 oranında somatoform bozukluk vardır. Bu da ekseri olarak stres kaynaklı olmaktadır (Adam, 1991).

Adana'da göç yolu ile oluşan mahallere örnek olarak Yeşilevler mahallesi, Küçük Dikili'nin Barbaros mahallesi, Anadolu mahallesi, Şakirpaşa mahallesi, Dağlıoğlu mahallesi verilebilir (Karaşoğlu, 2007). Bu tip mahallelerde köy, kent, şehir basamakları arasında sıçramalı geçişler ve kentin köyleşmesi veya köyün şehirleşmesi gibi sorunlar vardır (Erkan, 2002).

Ailelerin % 18,6'sı 9 kişi ve üstü, % 53'ü 5 ve 8 kişi arasında ki nüfusa sahiptir. % 51'i çekirdek aile yapısında olup % 46'sı geniş aile modundadır. Kentlerde yaşayan aile yapısı çekirdek aile yapısındadır. Modern toplumlarda ortaya çıkmaktadır. Sonuçlardan anlaşılacağı üzere varoşlarda geniş aileden çekirdek aileye geçiş yaşanmaktadır (Erkan, 2002). Ailenin geçimini % 38 oranında baba, % 11 anne ve en ilginç % 29'unu çocuk karşılamaktadır. Doğal olarak çocuklar eğitimlerini yarım bırakmaktadırlar. Buda cehalete neden olmaktadır ki mahkumların Ceza İnfaz Kurumlarına girme nedenleri arasında % 36 ile cehalet önemli yer tutmaktadır.

Göç hareketlerinde ortak noktalar eğitimsizlik ve düşük gelir düzeyi olarak görülmektedir (Keleş, 1972). Bu da şehir hayatı ve kurallarına uyum sağlamalarını engellemekte ve elverişsiz ortam şartlarında değişime direnç göstermektedirler. Göç edenlerin ikamet ettikleri evlerin son derece bakımsız, yetersiz olduğunu ve kalabalık ve karışık nüfusun bir arada kötü koşullarda yaşadıklarını belirtmiştik. Şehrin kenar semtlerinde birbirine yapışık biçimde yapılmış, sokak dışında bir oyun ve etkileşim alanı bulunmayan bu yerler (Uluğ, 2007) şehir merkezinden ayrı alt kültür oluşmasına ve suç işlemeye yatkın kişilerin meydana gelmesine olumsuz yönde katkıda bulunmaktadır (Gün, 2006). Bütün olumsuzluklar davranış sapmalarını kolaylaştıran etkenler olarak karşımıza çıkmaktadır (Karaşoğlu, 2007). Ayrıca

olumsuz çevre koşullarından etkilenen bireyler sıkıntılarını dışarıya psikosomatik rahatsızlık olarak yansıtmaktadırlar (Adam, 1991).

Tüm suç grupları için suç işlenmesine neden olan etkenlerden bir diğeri de yoksulluktur. Gelişmekte olan ülkelerde yoksul nüfusun olması kaçınılmazdır. İnsanların yoksulluklarını gidermek için suç işleyebileceği düşünülebilir. Çünkü kendini güvende hissetmeyen kişi suç işleyerek bu mekanlarda adeta kaybolmaktadır. Gecekondular suç işleyenlere cesaret vermektedir. Halbuki sosyal kontrolü olan (Erkan, 2002) alanlarda kişi bu cesareti göstermez.

Tarafımdan 2008 yılında yapılan araştırmada resmi olarak “varoş” kavramı ile ifade edilen mahalle isimlerine rastlanılmamış olup ayrıca Adana iline yönelik “suç haritası” bulunmamaktadır. Aynı şekilde Emniyet birimleri ile yapılan görüşmelerde Adana geneline ait suç verilerinin olduğu fakat mahalle bazında verilerin olmadığı da belirtilmiştir. Bu sonuçlara cezaevinde kalan mahkumlarla yapılan anket ve görüşmelerden elde edilen veriler ışığında ulaşılmıştır.

Bu bulgulara ilave olarak, Adana ili fiziksel çevresi kapsamında yapılan değerlendirmelerde aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır;

1. Hava kirliliğine sebep olan kirleticilerin insan ve çevresi üzerindeki kötü tesirlerinin Adana’da özellikle çarpık yapılaşmanın olduğu Seyhan ve Yüreğir ilçesinin kenar mahallelerinde yoğunlaştığı tespit edilmiştir (İl Çevre Durum Raporu, 2006)

2. Adana’da içme suyu 2005’e kadar kuyu sularından karşılanmıştır. Özellikle geri kalmış kenar mahallelerde sulardan kaynaklı hastalıklara yakalanma oranı yüksektir. 2005’ten sonra Çatalan Barajı’ndan temin edilen su ve iletim şebekelerinin yenilenmesi ile sulardan kaynaklı hastalıklara yakalanma oranı düşmüştür. Kullanıcıya % 98 oranında temiz su verilmiştir. Bundan dolayı kirli suya olan tepki en aza indirilmiştir (Yüceer, 2009).

3. Ülke genelinde belediyelere ait katı atık toplanması, taşınması ve depolanması konuları araştırıldığında, toplanma ve taşınmanın büyük oranda gerçekleştirildiği fakat depolama hususunda yeterli itinanın ve bilimsel çalışmanın olmadığı tespit edilmiştir. Adana’da da vahşi döküm gerçekleştirildiği ve şehir merkezine 14 km mesafede bulunması nedeni ile genişleyen kent yapısına uygun

olmadığı bilakis kentin genişleyen kısımlarında yer alan varoşları olumsuz etkilediği tespit edilmiştir (İl Çevre Durum Raporu, 2006). Ayrıca binlerce çocuğun çöp kovalarını karıştırarak çöpleri dağıtması ayrı bir sorun teşkil etmektedir. 6-15 yaş arası çocukların yaptığı bu işten kent sakinleri rahatsız olduğu kadar çocukların sağlığı da olumsuz etkilenmektedir.

4. Adana'da gürültünün standartlara uygun olmadığı ve Adana'da dört mahallede yapılan gürültü haritası çıkarma yöntemi ile bu durum tespit edilmiştir. En önemli kaynak trafik olup yoğun kullanılan şehir içi yollarda standartların üstünde gürültü olup, kent içinde kalan havaalanının da gürültüye sebep olduğu tespit edilmiştir (www.adana-bld.gov.tr).

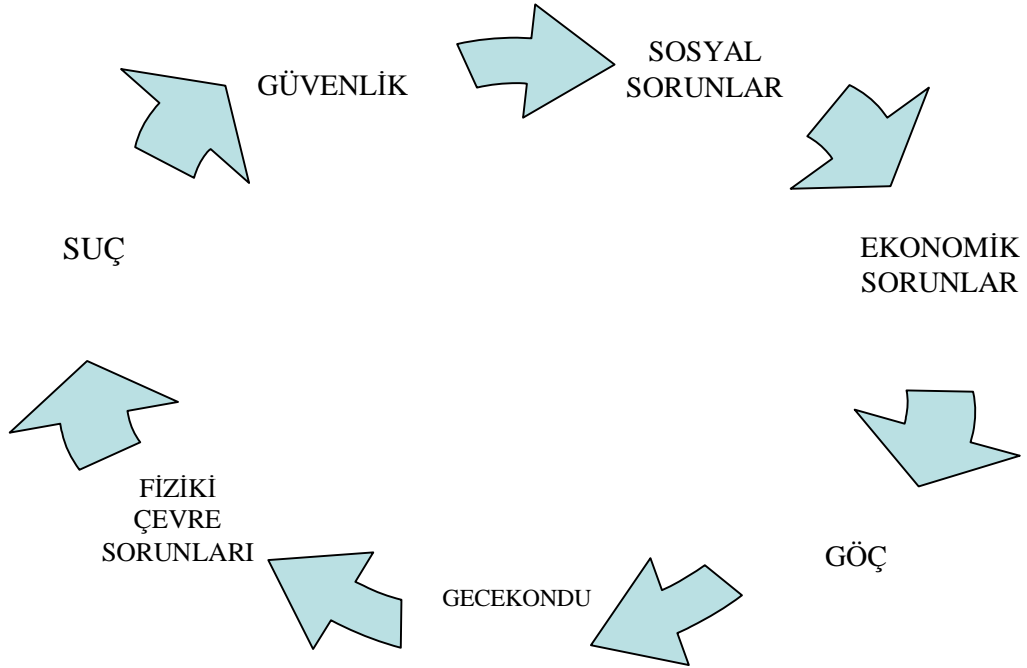
5. Adana'da gecekondulaşma ile birlikte toplu konutların yapımı da hızlanmış fakat sosyal anlamda özellikle yeşil alan planlamasında sorun olduğu görülmüştür. Yeşil alana ayrılan bazı alanlar yeterli olsa da fonksiyon ifade eder tarzda değildir (Erke, 2004).

6. Adana'da çocuk oyun alanlarının yetersiz ve dengesiz olduğu görülmüştür. Adana'da merkez ilçe olan Seyhan (Seyhan ve Çukurova) ve Yüreğir'de (Yüreğir ve Sarıçam) oyun ve dinlenme alanları karşılaştırıldığında Yüreğir'in bu konuda çok geride kaldığı, Seyhan da yoğun apartmanlaşmaya mukabil yeterli alan ayırmadığı görülmüştür (Uluğ, 2007).

7. Adana'da yeterli oyun alanı bulamayan çocukların mevsimsel şartlara binaen yaz aylarında serinlemek için girdikleri sulama kanallarında boğuldukları görülmüştür (Arslan ve ark., 2008) Yapılan çalışmalarda spor yapmayan ergenlerin benlik ve psikosomatik sorunlar yaşadığı tespit edilmiştir (Gün, 2006).

5. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Tez çalışmasında hedeflenen fiziksel tesirle ve suç arasında bir ilişkinin varlığını tespit edebilmektir. Bu bağlamda çevresel koşulların insan üzerinde olumsuz tesirlerinin bulunduğu tespit edilmiştir. Yaşam süresince insanın bu tesirlerden uzak kalması düşünülemez. Fakat bu tesirlerin birinin veya bir kaçının yoğun olarak insanı etkilediği durumlarda bir çok koşula bağlı olarak insanın bu etkilerden kurtulması zor olmaktadır. Yaşam devam ederken insanın dayanma sınırlarını zorlayan bu tesirler bir gün dayanılmaz hal alarak insanı ruhsal sorunlara hatta cinnete sürüklemektedir. Bu durumun bir adım ötesi ya intihar olmakta yada suç olarak hayata yansımaktadır. Bir kısır döngü oluşmaktadır.

Şekil 5.1. Fiziki Çevre Sorunları İle İlgili Kısır Döngü

Suç işleyen insanlar cezaevlerine gönderilmektedir. Bir çok suç gözden kaçmakta kimisi faili meçhul kalmakta ve cezası verilememektedir. Cezaevlerine

giren insanların cezaevlerinde de suç işleme eğilimi devam etmektedir. Nitekim bu suçlara karşı yasal mevzuat geliştirilmiştir. Cezaevi öncesinde suç işleyen kişi, neden cezaevinde de suç işlemektedir? Çünkü içinde bulunulan mekan, insanın psikolojik sınırlarını zorlayan şartlara sahiptir. Bu da fiziksel bir tesirdir.

Cezaevlerinde barınan insanlar üzerinden yola çıkılan bu tez çalışmasında mahkumların % 90 oranında ki kısmının varoşlardan geldiği tespit edilmiştir. Bununla ilgili olarak Balcıoğlu (2002) “Stres, Kentleşme ve Suç” isimli çalışmasında, özellikle göç edenlerin kentleşmede en önemli sorun olan gecekondulaşmayı da beraberinde getirdiği; buna bağlı olarak da suç oranlarında artışlar görüldüğünü belirtmiştir. Her suçlunun varoşlardan olmadığı, her suç işleyeninde fiziksel tesirler altında kaldığı kesin bir tanı değildir. Fakat veriler birleşince suçlular üzerinde az da olsa bu tesirlerin görülmesi normaldir. Bunu oran olarak belirtmek oldukça zordur fakat Şekil 5. 1’deki gibi kısır döngü içerisinde ki fiziki çevre sorunlarının diğer faktörlere bağlı olarak artması ile bu oranın da arttığı düşünülebilir.

Varoşlar kadar dikkat çekilmesi gereken husus apartmanlaşmadır. Her ne kadar apartman medeni seviyeyi yükseltse de insanı varoşlar kadar fiziksel tesir altında bırakmaktadır. Apartmanlarda bazı değerler kaybolmakta, sosyal kontrol mekanizmaları devreden çıkmaktadır. Teknolojik imkanlarla döşenmiş bir evde televizyon ve internetin etkisi ile çoğu zaman evden çıkmayan bir topluluk oluşmuştur. Apartman çevrelerinde yeterli yeşil alan, oyun alanı ve eğlence alanlarının olmaması bu anti sosyalliği tetiklemektedir. Özellikle Adana’da iklim şartlarına bağlı olarak kaloriferi olmayan apartman sayısının % 90’ın üzerinde bulunması ve klima kullanımının had safhada olması beraberinde çok önemli bir sorunu meydana getirmektedir. Aile tek bir oda oturmaya mecbur kalmaktadır. Çocuk evde özgürce davranacağı alan bulamamaktadır. Bunun sonucu olarak çocuklar enerjilerini açığa çıkaramamakta ve çocuk saldırgan bir kişiliğe sahip olmaktadır. Bu da sorunlu bir tipin meydana gelmesine sebep olmaktadır.

Bu olumsuz tesirler özellikle çocuklar üzerinde yoğunlaşırsa geleceğe dair karamsar düşünmemiz gerekir. Çocuk denilebilecek yaşta cezaevi ile tanışan genç, ilerleyen yaşlarında yine cezaevine girmekte ya da gayri meşru yaşamaya devam

etmektedir. Çocukların bu boşluğunu dolduracak tesisler, oyun alanları, yeterli ilgi, şefkat eksik olunca toplum yarayı baştan almaktadır.

Varoşlarda fiziksel tesirleri tetikleyen en önemli husus çarpık kentleşmedir. Bu çözümediği taktirde varoşlardan cezaevine gidenlerin hiç eksilmeyeceği aşıkardır. Apartmanlarda da gerekli önlemler alınmazsa özellikle Adana'da gelecekte farklı ve acımasız suç tipleri ile karşılaşılması olasıdır.

Bu bağlamda neler yapılabilir?

1. Belediyelerin bu konudaki görevlerini yerine getirebilecek düzeye getirilmesi gerekir. Hukuki çerçevede seri hareket eden sosyal belediyeçilik anlayışının olması gerekir.
2. Şehirleşmenin ÇED prosedürleri çerçevesindeki kalite anlayışı içerisinde gerçekleştirilmesi gerekir.
3. Suç işleyenlerin doğdukları, yaşadıkları yerlerle ilgili yapılacak çalışmalar ilgili kurumlar nezdinde değerlendirilerek lokal çözümler oluşturulabilir.
4. “Ağaç yaşken eğilir” atasözünden hareketle çocukların dünyasına dair çalışmalar yapılarak geleceğe ümitle bakan, zihni ve bedeni gelişimlerini tamamlayabilecek alanlar oluşturulmalıdır.
5. Gecekondulaşmaya engel olunmalı, yerleşim yerleri ihtiyacı gerekirse devletin gösterdiği yerlerde giderilmeli ve denetime tabi olmalıdır.
6. Gecekondulaşmanın olduğu yerlerde ise acilen sosyal projeler gerçekleştirilmeli, bu konuda koordine olan bir birim olmalı ve çözümler bilimsel çerçevede değerlendirilmelidir.
7. Yeşil alan ve oyun alanlarına ağırlık verilerek bu alanların fonksiyonunu ifade edecek şekilde dizayn edilmelidir.
8. Konutların önleri, ortak kullanım alanları (sokaklar, caddeler vs.) ağaçlandırılmalı ve kent yeşil bir görünüme kavuşturulmalıdır. Gelişmiş ülkelerde son zamanlarda özellikle işyerleri ve büyük yapıların çatıları yeşillendirilmektedir. Benzer şekilde evlerinde çatıları yeşillendirilebilir.
9. Şehirleşmede imar planları çok iyi yapılmalı, çevresel zararları minimuma indirecek planlara öncelik verilmelidir.
10. Kent ormanları şehrin dışında değil de şehrin içinde olmalıdır.

11. Çocuklar ve gençler hayatlarının büyük kısmını okullarda geçirdikleri için okulların fiziki şartları çocukların ruhsal ve fiziksel gelişimini pozitif etkileyecek şekilde dizayn edilmelidir. Okul bahçelerini yeşillendirilmesi, spor salonlarının olması, sınıfların hava ve güneş alması bu dizaynlar arasında sayılabilir.
12. Ceza İnfaz Kurumları'nda sportif ve sosyal faaliyetler yanında yaşam yerlerinde uygun görülecek bitkilerin, çiçeklerin yetiştirilmesine müsaade edilmelidir.
13. Denetimli serbestlik birimleri çerçevesinde iyileştirmeye matuf kişilerin çalışma alanları belirlenirken ağaç dikme, park alanları düzeni gibi sosyal projeler içinde yer almaları sağlanmalıdır.
14. Bütün bunların yanında 2872 sayılı Çevre Kanunu'nun 3. maddesi "Çevrenin korunması ve çevre kirliliğinin önlenmesi gerçek ve tüzel kişilerle **vatandaşların görevi olup**, bunlar bu konuda alınacak tedbirlere ve belirlenen esaslara uymakla yükümlüdürler." gereğince toplum gerek devlet gerekse de sivil toplum kuruluşlarınca bilinçlendirilmeli ve daha huzurlu, suçtan ve kötülükten uzak bir dünya için herkes üzerine düşeni yapmalıdır.

KAYNAKLAR

- ACEHAN, G., 2007. İçme Sularının Mikrobiyolojik Kirlenme Potansiyelinin İncelenmesi. Çukurova Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Çevre Mühendisliği Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Adana
- ADALET BAKANLIĞI CEZA VE TEVKİF EVLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ DIŞ İLİŞKİLERDEN SORUMLU DAİRE BAŞKANLIĞI CEZA İNFAZ KURUMLARI VE TUTUKEVLERİ ARAŞTIRMA MERKEZİ, 2009. Türkiye’de Uyuşturucu Suçu, Ankara, 42s.
- ADAM, E., 1991. Psikosomatik Hastalıklar. İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Anabilim Dalı Mezuniyet Sonrası Eğitim Çalışmalar, İstanbul, 105s.
- ADANA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ, 2006. Stratejik Plan (2007-2011). Adana.
- ADANA F TİPİ YÜKSEK GÜVENLİKLİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU, 2007. Adana F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu’nda Barındırılan Hükümlü ve Tutukluları Tanımaya, Hükümlü ve Tutuklulara Uygulanacak Sosyal, Kültürel ve Meslek Edindirme Çalışmalarında Kaynak Olarak Kullanılacak Veriler Elde Etmeye Yönelik Çalışma, Adana, 70s (Yayınlanmamış)
- ADANA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ASKİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ, 2008. 2007 Yılı Faaliyet Raporu. Adana
- ADANA İL SAĞLIK VE GENÇLİK MÜDÜRLÜĞÜ, 2008. Sporcu İstatistik Raporu, Adana.
- ADANA İL ÇEVRE VE ORMAN MÜDÜRLÜĞÜ, 2006. İl Çevre ve Durum Raporu. Adana, 361s.
- ANKA HABER AJANSI, 2009. Ağaçlar Çocukları Astımdan Koruyor. www.ankaajansi.com.tr 10/03/2009
- ARSLAN VE ARK., 2008. Adana’da 1997-2006 Yılları Arasında Meydana Gelen Suda Boğulma Olgularının İncelenmesi. Adli Tıp Dergisi (5),1.

- AYHAN, İ., ÇUBUKÇU, M., 2007. Suç ve Kent İlişkisine Ampirik Bakış: Literatür Taraması. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 3 (5), 30-55s.
- BABUŞ, D.,2005. Küresel Isınma Sorununun Uluslar Arası Çevre Politikası İçerisinde İrdelenmesi ve Türkiye'nin Yeri. Çukurova Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Adana.
- BALCIOĞLU, İ., 2001. Stres, Kentleşme ve Suç. Şiddet ve Toplum. Bilge Yayınları., İstanbul, 177s
- BİLGİN, İ., 2001. Göçün Ruh Sağlığı Üzerine Etkileri. Çukurova Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, Uzmanlık Tezi. Adana.
- ÇABUK, G., 2006. İlköğretim Binalarının Renk Açısından Değerlendirilmesi. Çukurova Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Adana.
- DERİLİOĞLU, G., 2007. Avrupa Birliği Çevre Mevzuatı ile Türkiye'deki Mevcut Durumun Değerlendirilmesi. Çukurova Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Çevre Mühendisliği Anabilim Dalı, Adana.
- DEMİRBAŞ, T., 2001. Kriminoloji. Seçkin Kitapevi, Ankara.
(www.kriminoloji.com)
- DEVLET İSTATİSTİK ENSTİTÜSÜ, 1990. Çevre İstatistikleri 1980-1990 Hava Kirliliği. Ankara, 470s.
- DORA, C., 2000. Transport, Environment and Health. WHO Regional Publications. European Series, 89.
- DÖNMEZER, S., 1975. Kriminoloji. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, İstanbul, 409s.
- EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ ANA KOMUTA KONTROL MERKEZİ (AKKM) DAİRESİ BAŞKANLIĞI, 2006. 2006 Yılı Türkiye Geneli Gözaltına Alınan Şahıslara Ait İstatistikî Bilgiler, Ankara.
- ERKAN, R., 2002. Kentleşme ve Sosyal Değişme. Bilimadamı Yayınları, Ankara, 264s.

- ERKE, D., 2004. Adana Metropolünde Uygulanan Toplu Konutların Mekansal, Alansal ve Boyutsal Analizleri. Çukurova Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Adana.
- GÖLBAŞI, S., 2007. Kentleşme ve Suç: İstanbul'un Kentleşme Süreci ile Suçluluk Arasında ki İlişkinin Kuramsal Analizi. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Hukuku Anabilim Dalı, İstanbul.
- GÜLGEROĞLU, A., 2007. Trafik ve Çevre Etkisi. Gazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Çevre Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- GÜN, E., 2006. Spor Yapanlarda ve Spor Yapmayan Ergenlerde Benlik Saygısı. Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Beden Eğitimi Ve Spor Anabilim dalı, Yüksek Lisans Tezi, Adana.
- HANCI, İ., 1995. Gecekondulaşma ve Çocuk Suçluluğu, Adli Tıp Dergisi 11, 55-62s.
- _____, 1999. Çocuk Suçluluğuna Yol Açan Sosyal Bir Yara: İç Göçler ve Çarpık Kentleşme. Hekim ve Yaşam, İzmir Tabip Odası Bülteni (6), 24-28 S.
- HERGÜNER, Ö., 1996. Türk Çocuklarında Solunum Fonksiyon Testlerinin Normal Değerleri ve Bunların Antropometrik Ölçümleri ve Çevresel Faktörlerle İlişkisi. Çukurova Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Çocuk Sağlığı Ve Hastalıkları Anabilimdalı, Uzmanlık Tezi. Adana.
- İÇLİ, T., 2007. Sosyal Problemler, Sapma ve Suç. Çağın Polisi Dergisi, 70.
- KARAŞOĞLU, A., DÜNDAR, A., 2006. Adana F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'nda Barındırılan Hükümlü ve Tutukluların Ailelerine Yönelik Bir Araştırma, Adana, 32s (Yayınlanmamış)
- KARAŞOĞLU, A., 2005. Niğde E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda Barındırılan 292 Hükümlü Ve Tutuklunun Aile Yapıları, Sosyal, Kültürel, Eğitim Düzeyleri ve Aile Bütünlüğünün Bozulması İle Suç İşleme Arasında ki İlişkiyi Araştırmak Üzere Yapılan Bir Çalışma, Niğde, 39s (Yayınlanmamış)
- KARPUZCU, M., 1994. Çevre Kirlenmesi ve Kontrolü. Kubbealtı Yayınları, İstanbul, 318s.
- KELEŞ, R., 1983. 100 Soruda Türkiye'de Şehirleşme, Konut ve Gecekondu. Gerçek Yayınevi, İstanbul, 250 S.

- KURU, H., 1989. Samsun İl Merkezinde ki Gürültü Kirliliğinin İncelenmesi Ve Kirliliğin İnsan Psikolojisine Etkilerinin Araştırılması. Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Çevre Mühendisliği Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Samsun.
- OZAN, G., 2003. Cinayet ve Cinayet Suçları. Adli Bilimler Dergisi 2 (1).
- ÖZAYDIN, A., 2007. Gürültünün İnsan Sağlığına Etkileri. www.izoder.org.tr/izolasyon/pdf/1177517142.pdf
- PEK, A., 2008. Bağımlılık Yapıcı Madde Kullanımı ve Madde Bağımlılığında Medyanın Rolü. Çağın Polisi Dergisi, 74.
- _____, 2008. Adam Kaçırma Özelinde Suç Örgütleri, Çağın Polisi Dergisi, 76.
- RESMÎ GAZETE, 1995. Çocuk Haklarına Dair Sözleşme. 27/01/1995 Tarih Ve 22184 Sayılı Resmi Gazete
- RESMÎ GAZETE, 2004. Türk Ceza Kanunu 2 ve 31. Madde. 26/09/2004 Tarih ve 25611 Sayılı Resmi Gazete
- RESMÎ GAZETE, 2008. Çevresel Gürültünün Değerlendirilmesi ve Yönetimi Yönetmeliği. 07/03/2008 Tarih ve 26809 Sayılı Resmi Gazete
- RESMÎ GAZETE, 2008. Hava Kalitesi Değerlendirme ve Yönetimi Yönetmeliği. 06/06/2008 Tarih Ve 26898 Sayılı Resmi Gazete
- RESMÎ GAZETE, 1983. Çevre Kanunu. 09/08/1983 Tarih ve 18132 Sayılı R. G.
- SAYIŞTAY BAŞKANLIĞI, 2007. Atık Yönetim Raporu. Ankara, 76s.
- SAYIŞTAY BAŞKANLIĞI, 2008. Performans Denetim Raporu, Büyükşehir Belediyelerinde Alt Yapı Faaliyetlerinin Koordinasyonu, Ankara, 172s.
- SMİTH, N., F., 2008. Depression And Anxiety As Predictors Of 2-Year Cardiac Events In Patients With Stable Coronary Artery Disease (www.archgenpsychiatry.com)
- TÜİK, 2006. Suç Türü ve Yaş Grubuna Göre Ceza İnfaz Kurumuna Giren Hükümlüler, Ankara.
- TÜİK, 2006. Hükümlülük Hızı, Ankara.
- TÜİK, 2006. Suç Türü ve Medeni Durumuna Göre Ceza İnfaz Kurumuna Giren Hükümlüler, Ankara.

- TÜİK, 2006. T.C.K. ve Özel Kanunlara Göre Ceza Mahkemelerinde Karar Bağlanan Dava ve Yaş Grubuna Göre Sanıklar, Ankara.
- TÜİK, 2006. Suç Türü ve Eğitim Durumuna Göre Ceza İnfaz Kurumuna Giren Hükümlüler, Ankara.
- TÜİK, 2006. Konutun Kullanım Kolaylığına Göre Hane Halkı Sayısı, Ankara.
- TÜİK, 2007. İl ve Cinsiyete Göre Şehir ve Köy Nüfusu 31/12/2007, Ankara
- TÜRKİYE ÇEVRE VAKFI, 1995. Türkiye'nin Çevre Sorunları 95. Ankara, 550s.
- ULUĞ, H., 2007. Kuzey Adana'daki Çocuk Oyun Alanlarının Bitki Seçimi Yönünden İrdelenmesi. Çukurova Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Adana.
- ULUSOY, A., VURAL, T., 2001. Kentleşmenin Sosyo-Ekonomik Etkileri. Belediye Dergisi cilt 7 sayı 12.
- UNESCO TÜRKİYE MİLLİ KOMİSYONU BEDEN EĞİTİMİ VE İHTİSAS KOMİTESİ, 2005. Çocuğun Oyun ve Spor Hakkı. Ankara.
- YAVUZER, H., 1998. Çocuk ve Suç. Remzi Kitapevi, İstanbul, 300s.
- YÜCEER, A., ERSÜ, Ç.,B., 2009. Kırsal Yerleşimlerde İçme Sularının Bakteriyolojik Kirlenmesi ve Kaynakları: Adana Örneği. International Symposium on Environment, 20-23 May 2009, Kyrgyzstan-Turkey Manas University, Sempozyum Bildirileri CD'si.
- YÜCEER, A., ÖZAY, A., 1996. Adana İçme Sularının Mikrobiyolojik Kirlenmesi ve Çözüm Önerileri. İçme Suyu Sempozyumu, 7-10 Ekim 1996, İSKİ, İstanbul.
- YÜREĞİR BELEDİYESİ, 2007. 2007 Yılı Faaliyet Raporu. Adana, 116s.
- WHO, 2004. Review of Evidence On Housing and Health. Fourth Ministerial Conference On Environmental and Health. 23-28 June 2004, Budapest, Hungary.
- www.adana-bld.gov.tr 10/03/2009
- www.ankaajansi.com.tr
- www.havaizleme.gov.tr
- www.kriminoloji.com
- [www.hurriyet.com.tr /gündem/3673205.asp](http://www.hurriyet.com.tr/gundem/3673205.asp) 19/12/2005
- www.spacesyntaxistanbul.itu.edu.tr 03/01/2007

ÖZGEÇMİŞ

1977 Kadirli / Osmaniye’de doğdu. İlkokulu Kozan İnkılap İlkokulunda, Ortaokulu Elazığ Anadolu Lisesi’nde, liseyi ise Kozan Lisesi’nde bitirdi. 1995 yılında Çukurova Üniversitesi Çevre Mühendisliği Bölümü’nü kazandı. 2000 yılında mezun olduğu aynı bölümde 2006 yılında Yüksek Lisans eğitimine başladı. 2004-2008 yılları arasında Adana F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu’nda İnfaz ve Koruma Memuru olarak görev yaptı. 2008-2009 yıllarında Manisa Kırkağaç K2 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu’nda İnfaz ve Koruma Memuru olarak görevine devam etti ve 2009 Temmuz Ayından itibaren Manisa İl Çevre ve Orman Müdürlüğü’nde naklen göreve başladı.

EKLER

EK 1: Adana F Tipi Yüksek Güvenlikli Kaplı Ceza İnfaz Kurumu'nda Mahkumlara Yönelik Yapılan Anket Soruları

BU ANKET KURUMUMUZCA, HÜKÜMLÜ VE TUTUKLULARA KURUMUMUZDA YENİ, FARKLI ÇALIŞMA VE EĞİTİM ALANLARI OLUŞTURABİLMEK İÇİN AVRUPA BİRLİĞİNE HAZIRLANACAK PROJELERDE KULLANILACAK VERİLER ELDE ETMEK, AÇILACAK KURSLARDA İHTİYAÇ ALANLARINIZI DAHA İYİ TESPİT ETMEK AMACIYLA YAPILMAKTADIR. SORULARA SAMİMİYETLE VERECEĞİNİZ CEVAPLAR ÇALIŞMANIN DOĞRULUK DERECECESİNİ ARTIRACAKTIR. ANKETE İSİM YAZMAYINIZ. KATILDIĞINIZ İÇİN TEŞEKKÜR EDERİZ...

1-Ceza infaz kurumunda bulunma nedeniniz ?

2-Ceza infaz kurumuna kaçınıcı girişiniz ?

Suç türlerinizi işleniş sırasına göre yazınız.....

4- Eğitim durumunuz?..... Kaç yaşındasınız?.....

5-Anne babanız boşandı mı?

6-Babanız iki evlilik yaptı mı?

7-Küçük yaşlarda uzun süre anne ve babadan ayrı kaldınız mı ?

8-Medeni durumunuz ?

() Evli

() Bekar

() Boşanmış

9-Evlenme şekliniz ?

() Tanışma

() Görücü Usulü

() Kaçarak

10-Madde bağımlılığınız var mı ?

11-Ceza infaz kurumuna girişiniz sonrasında ailenizin geçimini kim sağlıyor ?

12-Kendinizi nasıl tanımlıyorsunuz ?

a)yardımsever b)inatçı c)neşeli d)duygusal e)sessiz f)diğer.....

13-Sizce başkaları sizi nasıl biri olarak tanımlıyor?(tek kelimeyle).....

14-Meslek eğitim sertifikanız var mı ?varsa yazınız ?.....

15- Fiziksel engeliniz veya çalışmanıza engel sağlık sorunuz var mı ?

16-Ailenizle ilişki düzeyiniz ?.....

Sizce iyi veya kötü olmasının nedeni nedir?.....

17-Ailenizden, yakın akrabalarınızdan ceza infaz kurumuna giren varsa suçu ve yakınlık durumu ?

.....

18-Projelerin hangi alanda (ilgi ve yetenekleriniz doğrultusunda) hazırlanmasını istersiniz ?

.....

19-Ailenizin eğitim durumu?

	okur yazar değil	okuryazar	ilkokul	ilkokul terk	ortaokul	Ortaokul terk	lise	Lise terk
Anne								
Baba								
Eş								
çocuk								
çocuk								
çocuk								
çocuk								
çocuk								
çocuk								
çocuk								
çocuk								
çocuk								
çocuk								
çocuk								

19-Suç işlemenize neden olan etkenleri önem sırasına göre yazınız ?

1).....2).....3).....

21-Köyde, kasabada, şehirde mi büyüdünüz ? Adı nedir

?.....

22-Ailenizde veya yakın akrabalarınızda kan davası güdüyor mu ?.....

23-Kendinizi yeniden değerlendirdiniz mi ? (daha farklı davranabilir miyim, daha anlayışlı, sabırlı olabilirdim, neden suç işledim.vb...).....

24-Olumsuz gördüğünüz tarafınız varsa değişebilir misiniz?

()EVET ()HAYIR

25-Tahliye sonrası geçiminizi nasıl sağlamayı düşünüyorsunuz

?.....

26-Geçiminize katkı sağlayacak eğitimini almak istediğiniz meslek var mı? Nedir?

.....

27-Tahliye olursanız suç işleyip ceza infaz kurumuna geri dönme ihtimaliniz nedir ?

- % 0 NEDEN.....
 %20
NEDEN.....
 %50
NEDEN.....
 %100
NEDEN.....

EK 2: Adana F Tipi Yüksek Güvenlikli Kaplı Ceza İnfaz Kurumu'nda Mahkumların Ailelerine Yönelik Yapılan Anket Soruları

1-Doğum Yeriniz?

2-Eğitim Durumunuz?

3-Ziyaretine geldiğiniz kişiye yakınlık dereceniz?

4-Nerde oturuyorsunuz ?

Köy

İlçe

Şehir

5-Yaşadığınız konutun durumu?

Kira

Mülk

6- Konutun yapısı ?

Apartman

Müstakil ev

7- Ziyaretine geldiğiniz yakınınızın suç grubu nedir?

8-Göç ettiniz mi?

9- Neden?

10- Ailenizde kaç kişi yaşıyor ? (aile kimlerden oluşuyor)

11-Aile yapısı

Çekirdek aile

Geniş aile

Dağılmış aile

12- Ailenizin geçimini kim yada kimler sağlıyor?

13- Kaç kişi çalışıyor?

14- Ne iş yapıyor?

15- Ailenizle ilgili en öncelikli sorun nedir?

- 16-Aile üyelerinden aileden uzakta yaşayan var mı?
- 17- Bir yakınınızın cezaevinde olması sizi ne yönde etkiliyor? (Ne hissediyorsunuz)
- 18- Bir yakınınızın cezaevinde olması çevreniz tarafından nasıl değerlendiriliyor?
- 19-Cezaevindeki yakınınız yetişme döneminde ailesinden uzakta kaldı mı?
- 20-Yakınınız daha önce cezaevine girdi mi?
- 21-Sizce ziyaret sayısı ve saatleri yeterli mi?
- 22-Ziyarete gelirken ne tür problemlerle karşılaşıyorsunuz ?
- 23- Ziyaret sırasında karşılaştığınız problemler nelerdir?
- 24-Yakınınızın ceza infaz kurumunda olmasını neye bağlıyorsunuz?
- 25-Yakınınızın cezaevine girmesine engel olunabilir miydi ?
- 26-Engel olunabilirse kimler ? nasıl engel olabilirdi ?
- 27-Sizce yakınınız tahliye olduğu takdirde tekrar cezaevine girer mi?

EK 3: Niğde Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'nda Mahkumlara Yönelik Yapılan Anket Soruları

- 1-SUÇUNUZ ?.....
- 2-CEZAEVİNE KAÇINCI GİRİŞİNİZ ?.....
- 3-MESLEĞİNİZ ?(Serbest meslek yazmayınız).....
- 4-EĞİTİM DURUMUNUZ ?.....
- 5-AİLENİZ İLE İLİŞKİ DÜZEYİNİZ?
- a)Çok iyi b)normal c)çok kötü d)ilişkim yok
- 6-KENDİNİZİ NASIL TANIMLIYORSUNUZ ?
- a)yardımsever b)inatçı c)neşeli d)duygusal e)sessiz f)diğer.....
- 7-SİZCE BAŞKALARI SİZİ NASIL TANIMLIYOR(**tek kelimeyle**).....
- 8-AİLENİZDE CEZAEVİNE GİREN VAR MI ?YAKINLIK DURUMU ?.....

9-SUÇ İŞLEMENİZE NEDEN OLAN ETKENLERİ ÖNEM SIRASINA GÖRE YAZINIZ.

1).....2).....3).....

10-ANNE-BABANIZ BOŞANDI MI ?KAÇ YAŞINDAYDINIZ ?.....

11-BABANIZ İKİ EVLİLİK YAPTI MI ?.....

12-MEDENİ DURUMUNUZ ?.....

13-EVLENME ŞEKLİNİZ ?.....

14-KÜÇÜK YAŞLARDA,UZUN SÜRE ANNE-BABADAN AYRI KALDINIZ MI ?

15- KÖYDE,KASABADA,ŞEHİRDE Mİ DOĞDUNUZ ADI NEDİR ?.....

16- KÖYDE,KASABADA,ŞEHİRDE Mİ BÜYÜDÜNÜZ ADI NEDİR ?.....

17-KENDİNİZİ YENİDEN DEĞERLENDİRDİNİZ Mİ ?**(Daha farklı davranabilir miyim,daha anlayışlı,sabırlı olabilir miyim,neden suç işledim. Vb..)**

18-OLUMSUZ GÖRDÜĞÜNÜZ TARAFINIZ VARSA DEĞİŞEBİLİR MİSİNİZ ?

()EVET ()HAYIR

19-TAHLİYE OLURSANIZ TEKRAR SUÇ İŞLEYİP CEZAEVİNE GERİ DÖNME İHTİMALİNİZ NEDİR ?

% 0

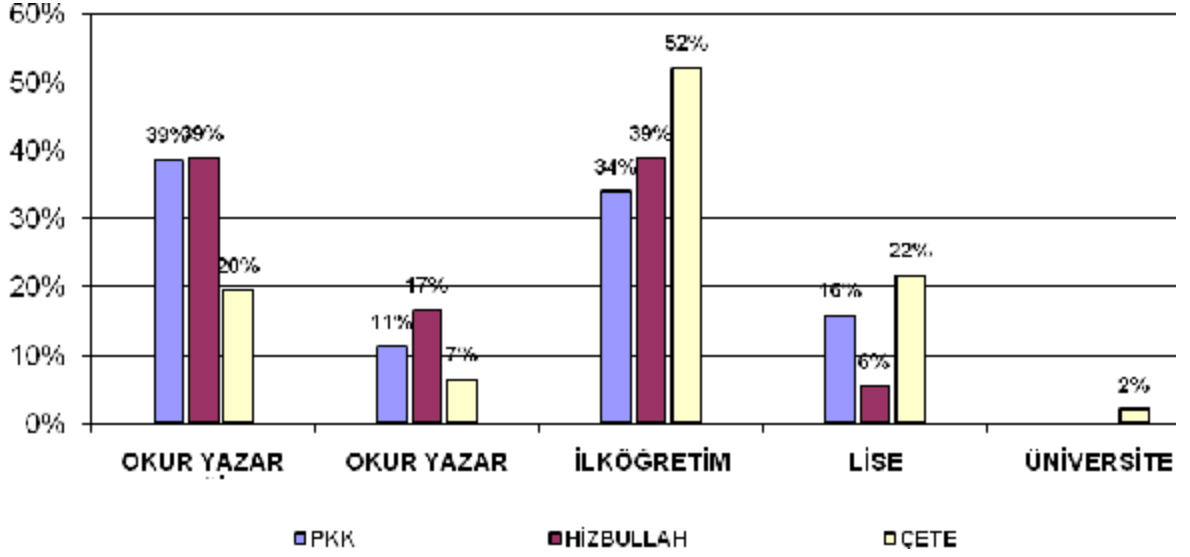
%20 NEDEN.....

%50 NEDEN.....

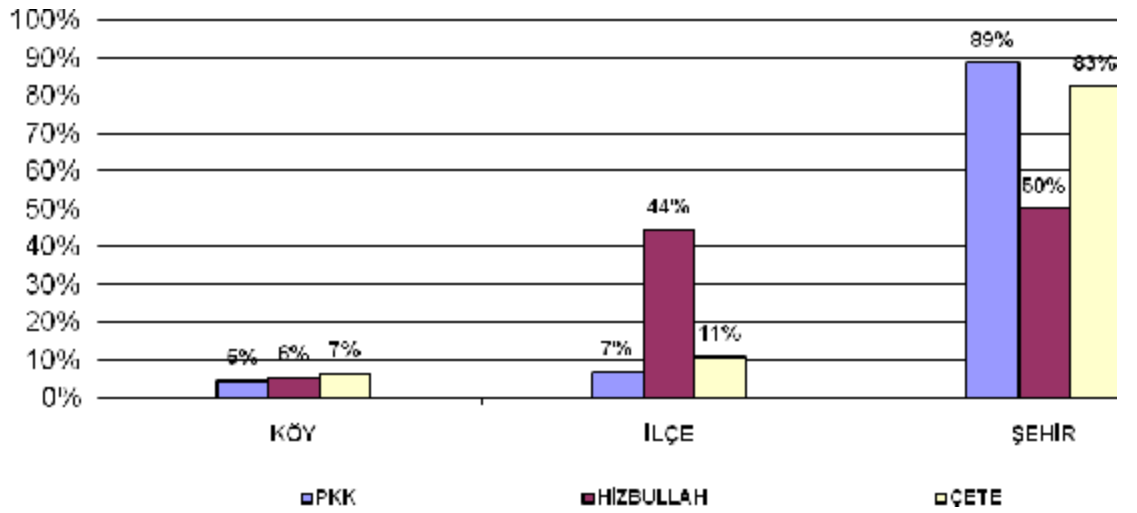
%100 NEDEN.....

EK 4: Ailelerle İlgili Çalışma

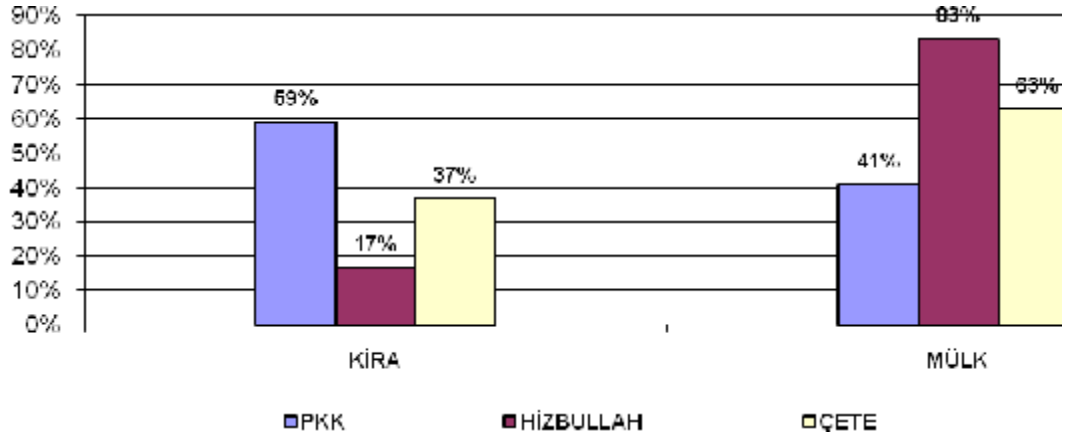
Eğitim Durumu

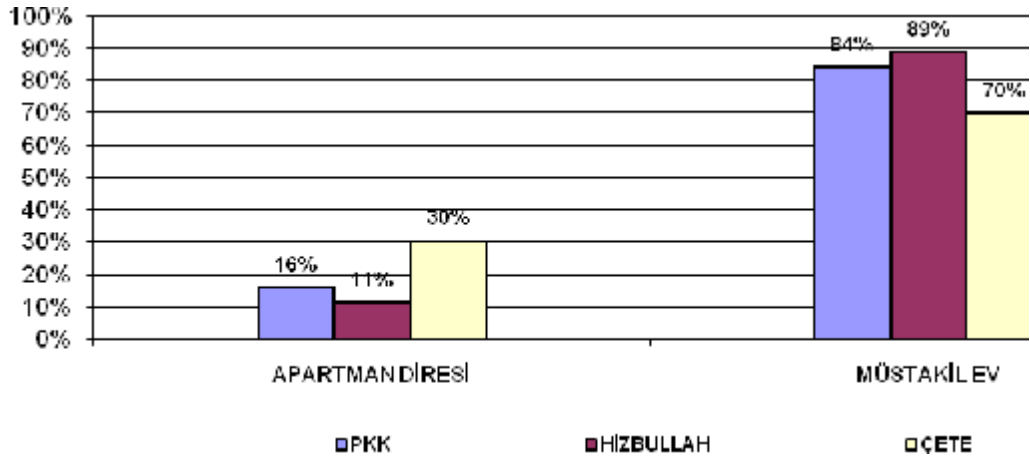
İkamet Yerleri

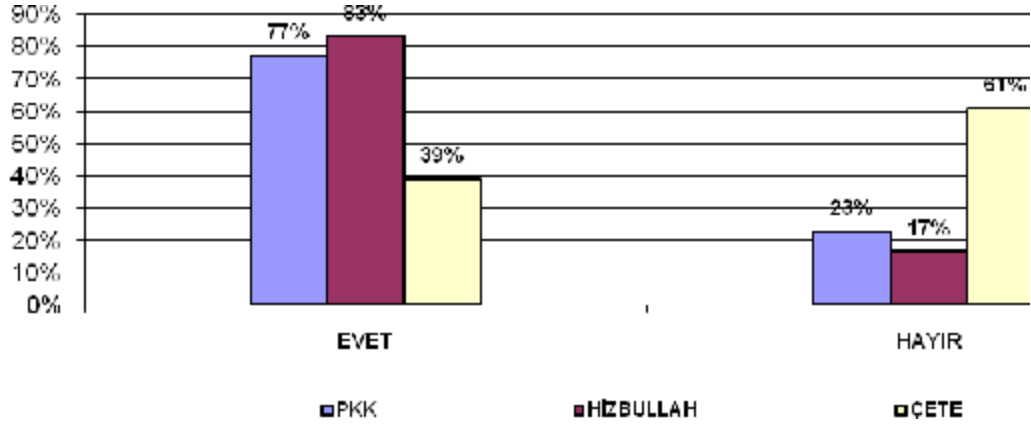
Yaşanılan Konutun Durumu

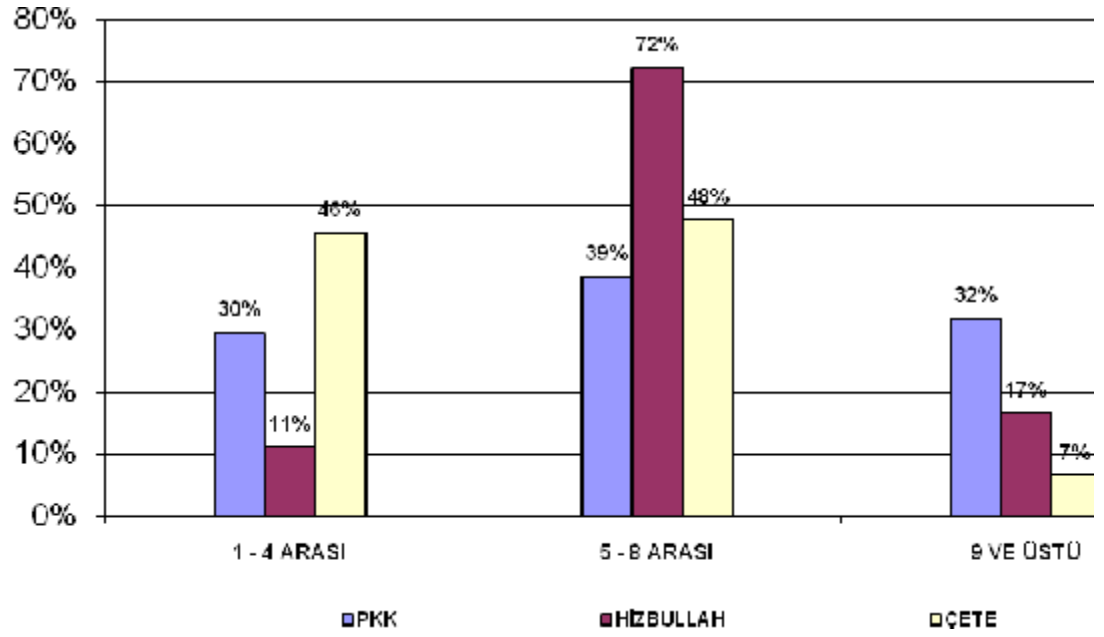
Yaşanılan Konutun Yapısı

Ailenin Göç Durumu

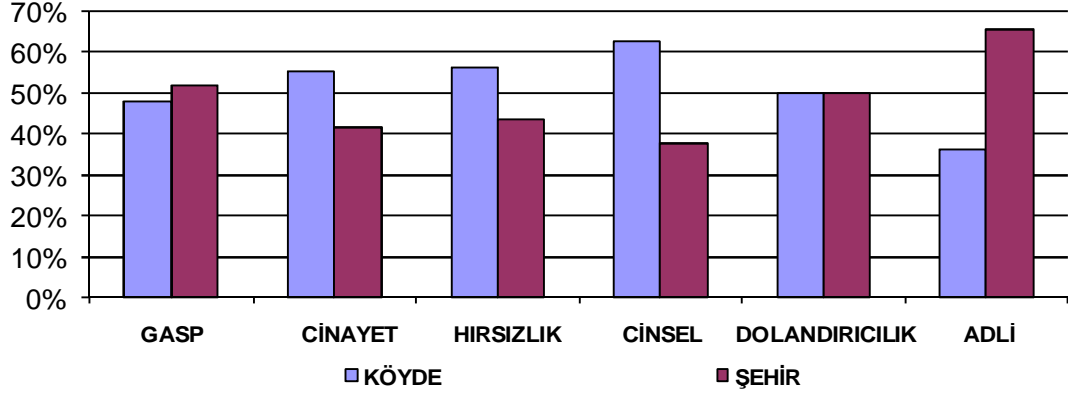

Aile nüfusu

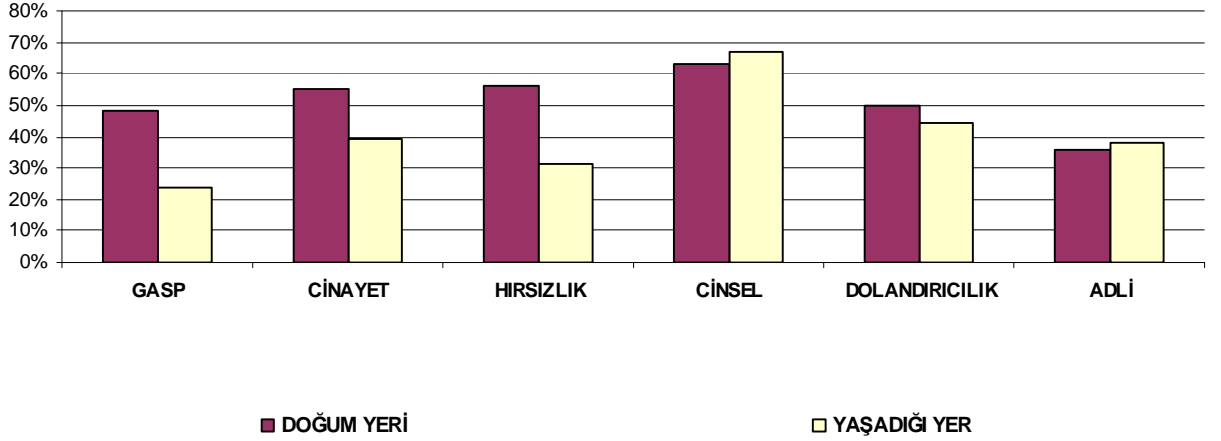

EK 5: Niğde Cezaevi Çalışması

HÜKÜMLÜ VE TUTUKLULARIN DOĞUM YERLERİ(KÖY VE ŞEHİR AYIRIMIYLA)

KÖYDE DOĞMUŞ OLANLARIN ,NEREDE YAŞADIKLARININ KARŞILAŞTIRILMASI

İKİ VE ÜZERİ CEZAEVİNE GİRENLERİN ORANI İLE CEZAEVİNE TEKRAR DÖNME İHTİMALİ (KENDİ BEYANLARI İLE) OLAN SUÇ GRUPLARININ KARŞILAŞTIRMASI

